

Scholencomplex

Zwartewaalstraat 38 en Hoogvlietstraat 29 en 43, Rotterdam

Bouwhistorische verkenning

Colofon

Bouwhistorisch onderzoek:

Object: Scholencomplex Zwartewaalstraat 38 en Hoogvlietstraat 29 & 43
Adres: Zwartewaalstraat 38 en Hoogvlietstraat 29 & 43
3081 HZ Rotterdam
Monumentstatus: Rijksmonument; complexnummer 529864, monumentnummers 529865 en 529867
Kadastraal: Charlois; sectie G, kadastraal nummer 6135

Opdrachtgever:

Naam: Stichting BOOR
Contactpersoon: [REDACTED]
Adres: Schiekade 34
3032 AJ Rotterdam

Adviseur:

Naam: Polderman, Bureau voor Monumenten- en Restauratieadvies
Contactpersoon: [REDACTED]
Adres: Eendrachtsweg 67
3012 LG Rotterdam
Telefoon: 010-4363250
E-mail: [REDACTED]

Auteurs

Bouwhistoricus: [REDACTED]
Redactie: [REDACTED]

Status: Definitief
Datum: 14 december 2020

Inleiding

De Stichting BOOR is voornemens om het schoolgebouw van OBS De Globe aan de Zwartewaalstraat 38 te verbouwen. Omdat het gebouw als rijksmonument beschermd is, heeft Stichting BOOR aan Polderman, Bureau voor Monumenten- en Restauratieadvies gevraagd een bouwhistorische verkenning voor het pand op te stellen die als onderlegger kan dienen voor het opstellen van plannen en de beoordeling ervan door het bevoegd gezag.

Onderhavige rapportage geeft de resultaten van het bouwhistorisch onderzoek naar het gebouw weer. Het betreft een bouwhistorische verkenning als bedoeld in de Richtlijnen voor Bouwhistorisch Onderzoek 2009 van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Deze rapportage bevat daartoe de volgende onderdelen:

- Achtergrond en omgeving;
- Beschrijving van de bestaande situatie;
- Beschrijving van de bouwhistorische sporen;
- Conclusie bouwgeschiedenis;
- Globale waardenstelling en aanbevelingen;
- Bronnen en verantwoording illustraties;
- Bijlagen:
 1. Redengevende beschrijving;
 2. Grafische weergave van de globale waardenstelling.

De inspectie is beperkt gebleven tot de thans zichtbare en toegankelijke delen van het pand. De kelder en het interieur van het wagenhuisje waren niet toegankelijk en zijn derhalve niet meegenomen in het onderzoek.

Rotterdam, 14 december 2020

Situatie om het als rijksmonument beschermde scholencomplex "Zwartewaalstraat", nummer 529864.

Het complex bestaat uit de complexonderdelen 529865 (het zuidoostelijke schoolgebouw), 529866 (het noordwestelijke schoolgebouw) en 529867 (het gymnastiekgebouw).

Deze bouwhistorische verkenning beperkt zich tot de delen die thans bij OBS De Globe in gebruik zijn (IN BLAUW), te weten; Zwartewaalstraat 38 en Hoogvlietstraat 29 & 43.

Achtergrond en omgeving

Het scholencomplex aan de Zwartewaalstraat 38 staat in de Tarwewijk in het Rotterdamse stadsdeel Charlois. Het stadsdeel ligt op de Linker Maasoever, ten zuiden van het stadscentrum.

Charlois

Tot in de 15^e eeuw bestond de noordelijke oever van het eiland IJsselmonde grotendeels uit buitendijks gebied. Deze moerasachtige gebieden, "gorzen" in lokaal dialect, waren aan het getij onderhevig en werden daardoor niet bewoond of gebruikt als landbouwgrond. Van het gebied rond het huidige Charlois wordt voor het eerst melding gemaakt als het in 1456 door Jacob van Gaasbeek wordt verkocht aan Filips de Goede, graaf van Holland. Na de dood van Jacob van Gaasbeek draagt Filips de Goede diverse bezittingen, waaronder dit gebied, over aan zijn zoon Karel de Stoute, heer van het graafschap Charolais in Frankrijk. In 1460 gaf hij het land als beloning voor trouwe dienst aan drie adellijke gunstelingen uit zijn omgeving. Deze verkochten het land vervolgens aan drie hoge Hollands-Zeeuwse ambtenaren; Mathijs de Buysen, Ysbrant Uyttenhage en Meester Arend van Woude. Deze landheren gaven de grond op 14 augustus 1460 aan een aantal "annemers", die het gebied daadwerkelijk zouden bedijken en gebruiken. In ruil voor de grond eisten de landheren een zevende deel van de nieuwe polder op. De nieuwe polder zou gebruikt worden voor het verbouwen van koren, circa 1 procent van de grond moest gebruikt worden voor de stichting van een kerk gewijd aan St. Clemens. De nieuwe polder kreeg van de drie abtenaren vervolgens de naam "Charolais" (later verbasterd naar Charlois), als eerbetoon aan de schenker van het gebied; Karel de Stoute, heer van Charolais.

In de polder werd het dorp Charlois gesticht, waarbij de nieuwe St. Clemenskerk in de kern zou komen te staan. In de jaren na de stichting begon het dorp te groeien en nam het met de nieuwe kerk de rol van religieus centrum in. De inwoners van het gebied haalden hun inkomsten voornamelijk uit de graan-, aardappel en vlasteelt. Daarnaast was men in het gebied ook actief in de fruitteelt, tuinbouw, veeteelt en riet- en houthandel.

Medio 19^e eeuw behoorde Charlois met circa 3000 inwoners tot de grotere dorpen op het eiland. Ondanks de industrialisatie van die periode bleef Charlois een landelijk karakter houden en beschikte het qua industrie alleen over kleine ondernemingen als een windkorenmolen, een scheepstimmerwerf, een haven, een grutterij en een eest. In 1874 werd uit praktische en financiële overwegingen overgegaan tot de annexatie van de gemeente Katendrecht. In diezelfde periode begon de industrialisatie van Rotterdam wel voor veranderingen te zorgen; de stad zag in de zuidelijke oever van de rivier een goede plek om de havengebieden uit te breiden. De eerste stap vormden de grenswijzigingen op het schiereiland Feyenoord, om daar een nieuwe stapelhaven en woonwijk te creëren. Wegens de geplande havenuitbreidingen in westelijke richting werd in 1895 door de gemeente Rotterdam overgegaan tot de annexatie van Charlois. Op het grondgebied van de voormalige gemeente ontstonden ondermeer de Rijnhaven (1887-1893), de Maashaven (1898-1905) en de Waalhaven (1907-1930). Voor de aanleg van de havenbassins en de daarbij behorende voorzieningen moest veel van het polderlandschap en zelfs een groot deel van het dorp Katendrecht wijken. Charlois transformeerde naar een stedelijk gebied met veel industrie en nijverheid en verloor zijn landelijke karakter. Slechts enkele gebouwen, waaronder de Oude Kerk, het voormalige raadhuis en de korenmolen herinneren nog aan het dorp waaruit de huidige wijk Charlois is ontstaan.

De scholenbouw in de tweede helft van de 19^e eeuw en het begin van de 20^e eeuw

Door de groei van de stad en het aantal schoolgaande kinderen in de tweede helft van de 19^e eeuw, was er een groeiende noodzaak tot het bouwen van nieuwe scholen. De bouw van scholen werd door de overheid aanvankelijk overgelaten aan particuliere organisaties; gemeentebesturen en instellingen en hadden zichzelf alleen een wetgevende rol toebedeeld. Rotterdam had, zoals zoveel oude steden, moeite met het huisvesten van scholen in de dichtbebouwde binnenstad. Nieuwe scholen werden vaak in bestaande panden gesitueerd en nieuwbouw werd vaak naar de beschikbare ruimte gemodelleerd. De scholen uit deze periode waren daarom vaak onpraktisch en boden zeker geen verantwoorde leeromgeving.

In 1861 stelde Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland richtlijnen op voor het ontwerpen van schoolgebouwen, waarbij onder andere aandacht aan de indeling van plattegronden, zonoriëntatie en daglichttoetreding werd gegeven. Hoewel het bouwen in de binnenstad problematisch bleef, leverden de nieuwe en ruime stadsdelen die in deze periode buiten de oude binnenstad tot stand kwamen nieuwe mogelijkheden op voor het oprichten van deugdelijkere scholen. In de jaren daarna kregen de bouwvoorschriften voor scholen steeds meer vorm. Onder andere de nieuwe Lager Onderwijswet uit 1878 en het daaruit volgende Koninklijk Besluit van 1880 gaven ontwerpende partijen meer handvatten voor het ontwerpen van betere scholen. Mede om voor meer daglichttoetreding te zorgen en de lokalen van secundaire ruimten als de privaten te scheiden, ontstonden in deze periode scholen met een plattegrond waarbij de lokalen aan één zijde aan de voor- of achtergevel en aan de andere zijde aan een langwerpige gang gesitueerd werden. De privaten werden in tegenstelling tot veel oudere scholen niet direct meer aan een lokaal, maar in groepen aan de gang gesitueerd. Vanwege de voor deze plattegronden zo typerende lange gangen werd deze inrichtingswijze ook wel het "corridormodel" genoemd. Overigens was dit zeker geen nieuwe uitvinding; in het verleden waren al diverse andere soorten gebouwen conform het corridormodel ontworpen, waarvan één van de meest bekende gebouwen in Rotterdam het door stadsarchitect W.N. Rose ontworpen en tussen 1839 en 1848 gebouwde Coolsingelziekenhuis was. In dit gebouw waren het niet lokalen, maar ziekenzalen die aan de lange gangen gesitueerd werden.

Later in de 19e eeuw kregen ook het exterieur en de omgeving meer aandacht. Scholen kregen een speelplein, dat vaak achter, maar later ook aan de zij- of voorkant van de school werd gesitueerd. De vormgeving van het exterieur was oorspronkelijk vooral utilitair en pragmatisch; later werden voornamelijk de vanaf de straat zichtbare gevels gedecoreerd met ontwerpelementen uit de voor die periode heersende bouwstijlen.

Vanaf het einde van het eerste kwart van de 20^e eeuw werd steeds meer aandacht gegeven aan de stedenbouwkundige inpassing van scholen. Scholen in nieuwe wijken kregen vormden door hun omvang gebouwen die de seriematige eentonigheid van de nieuwe wijken konden doorbreken en werden ook nadrukkelijk zo ingezet, door meer nadruk te leggen op de architectonische vormgeving en ze een markante plaats te geven, in de as van liefst lange zichtlijnen of aan pleinen. Om kosten te besparen én nog representatievere gebouwen te kunnen realiseren, ontstonden in deze periode ook de schoolcomplexen, waarin meerdere scholen, die vaak ook verschillende soorten onderwijs gaven, werden ondergebracht. De scholen deelden hierbij de voorzieningen aan en om het complex, zoals de gymzalen en de speelpleinen. Feitelijk vormen de ontwikkelingen die zich in deze perioden afspeelden de basis voor de totstandkoming van de schoolcomplexen, zoals wij die vandaag de dag nog kennen.

De scholen in de nieuwe wijken om Charlois uit het einde van de jaren '20

Charlois was in de eerste kwart van de 20^e eeuw sterk groeiende. In de tweede helft van de jaren '10 waren daarom al een aantal nieuwe scholen in Charlois gebouwd. In de jaren '20 werden nog verdere wijkuitbreidingen gepland, voornamelijk direct ten zuiden en ten oosten van de oude dorpskern. Om de groei van het stadsdeel bij te houden ontwierp Gemeentewerken in deze periode een reeks schoolgebouwen, die verspreid over de nieuwe wijken werden gebouwd. Het betroffen

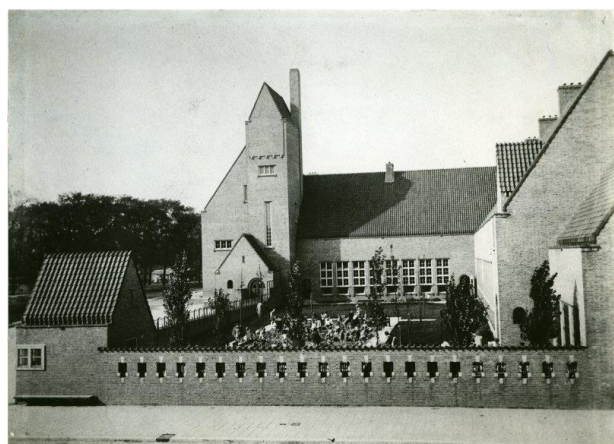
steeds gebouwen met geclusterde openbare scholen, meestal bedoeld voor het “Voorbereidend Onderwijs” (kinderen tussen de vier en zes jaar), het “Gewoon Lager Onderwijs” (zes tot twaalf jaar) en/of het “Uitgebreid Lager Onderwijs” (twaalf tot zestien jaar). De grootte, het aantal en de soort scholen die in de gebouwen gevestigd werden, waren afhankelijk van de beoogde behoefte in de desbetreffende omgeving. Elk gebouw had daardoor een unieke vorm en grootte, maar door toepassing van dezelfde ontwerpelementen in een zakelijk expressionistische stijl waren ze herkenbaar als onderdeel van een ensemble. Onder de steeds terugkerende elementen waren de massieve, ietwat sobere gevels in metselwerk van lichte, gevlamde stenen. De gevels bevatten raampartijen met dikke kozijnen en kleine ruiten en toegangen en doorgangen die getoogd uitgevoerd werden. Daarboven vaak tussen topgevels ingeklemde steile en hoge zadeldaken, die met orangerode pannen waren gedekt. De dakvlakken werden vaak onderbroken door dakkapellen of Vlaamse gevels of opgedeeld in meerdere, kleinere dakvlakken. In de meeste gebouwen werd er ook een verticaal, vaak torenvormig bouwvolume toegevoegd, die de hoofdentree tot het gebouw markeerde. Om de school heen lag vaak een groot schoolplein, dat naast een praktische functie als speelplaats, ook diende om een overgang tussen het schoolterrein en de publieke ruimte te vormen en om de zichtbaarheid van het gebouw te vergroten.

Met het uitgesproken, maar herkenbare ontwerp werden de schoolgebouwen markante verschijningen in de wijk. De meeste van de schoolgebouwen verrezen in Charlois, maar er werden ook enkele in de opkomende buurten in Feijenoord en Vreewijk gebouwd. De gebouwen kwamen in een relatief korte periode van circa 1924 tot ongeveer 1930 gereed. Voor zover bekend bestaat er nog geen allesomvattend onderzoek van de in deze periode opgetrokken schoolgebouwen, maar op basis van een globale inventarisatie lijken in ieder geval deze nog bestaande gebouwen tot deze reeks te behoren:

- Kastanjedaal 1;
- Zegenstraat 120-121;
- Landmanstraat 2;
- Den Hertigstraat 32;
- Spijkenissestraat 1;
- Oleanderstraat 117;
- Putsebocht 3;
- Putsebocht 85-89;
- Boudewijnstraat 57;
- Polderstraat 75;
- Mare 67;
- Voetjesstraat 8;
- Jagerslaan 15;
- Zwartewaalstraat 28/Zwartewaalstraat 38.

Zwartewaalstraat 38. (collectie Stadsarchief)

Den Hertigstraat 32. (collectie Stadsarchief)

Jagerslaan 15. (collectie Stadsarchief)

Mare 67. (collectie Stadsarchief)

Putsebocht 3. (collectie Het Nieuwe Instituut)

De ontwerpen voor deze scholen werden vervaardigd door de Dienst Gemeentewerken, waarbinnen specifiek drie medewerkers zich met scholen bezig hielden: Ad van der Steur, Johannes Poot Jr. en Walter Dahlen. Poot en Dahlen waren in dienst als architect. Van der Steur was tussen 1924 en 1931 architect eerste klasse en was tevens de rechterhand en plaatsvervanger van W.G. Witteveen, hoofd van Hoofdafdeling III; stadsuitbreiding en gebouwen. Het ligt daarbij voor de hand dat Van der Steur eindverantwoordelijk voor het ontwerp was, maar dat Poot en Dahlen de feitelijke uitwerking verzorgden.

Ad van der Steur

Adrianus (Ad) van der Steur was in 1893 in Haarlem geboren. Hij was afkomstig uit een familie van architecten; zo was zijn vader hoogleraar bouwkunde in Delft en was zijn grootvader onder andere gemeentearchitect van Wageningen en Zaltbommel. Van der Steur deed de ingenieursopleiding in Delft en studeerde in 1918 af. Zoals vele vakgenoten ging Van der Steur eerst bij de spoorwegen aan de slag, waar hij verantwoordelijk was voor het ontwerp van diverse stations, voornamelijk in het noordoosten van het land. In 1924 werd hij architect eerste klasse bij de Gemeentewerken in Rotterdam. Zijn vroege oeuvre uit zijn tijd bij Gemeentewerken bestond hoofdzakelijk uit schoolgebouwen, waaronder de scholenreeks op Zuid. Later in de jaren '20 werkte hij ook aan een aantal andere beeldbepalende gebouwen zoals het G.E.B.-gebouw, het Snelfiltergebouw en het Zuiderziekenhuis.

In 1931 werd hij tot stadsarchitect benoemd en werkte hij aan een aantal markante gebouwen waaronder het museum Boijmans Van Beuningen, de Maastunnel en de daarbij behorende ventilatiegebouwen en de Rijksseruminrichting. In 1939 verliet hij de dienst Gemeentewerken en werd hij zelfstandig architect. In 1941 trad W.A.C. de Groot toe als compagnon. Het bureau werkte naast de reeds genoemde gebouwen aan het Centraal Gebouw voor de Volksgezondheid en de Twentsche Bank. Op restauratiegebied werkte van der Steur in deze periode aan onder andere de Grote- of St. Laurenskerk in Rotterdam en de raadhuisen van Gouda en Middelburg. In 1953 werd Van der Steur na een bezoek aan Parijs plotseling onwel en overleed hij.

Johannes Poot Jr.

Johannes Poot Jr. was geboren in 1892 in Den Haag en deed daar de ambachtsschool en de Academie van Beeldende Kunsten. Hij werkte bij verschillende architectenbureaus en overheidsdiensten, waardoor Gemeentewerken Den Haag, voordat hij in 1921 bij Gemeentewerken in Rotterdam in dienst trad. Als architect werkte hij aan diverse grote gebouwen, waaronder vele scholen. Vanaf midden jaren '30 gaf hij leiding aan de restauratie van de toren van de Laurenskerk, een werk dat hij zelfs tot na zijn officiële pensioen in 1957 bleef begeleiden. Maar ook diverse scholen werden naar zijn ontwerp gebouwd, zoals de GLO-school aan de Korfmakersstraat in Bospolder-Tussendijken uit 1930. Hij werd kort voor zijn pensionering benoemd tot officier in de Orde van Oranje-Nassau. Poot overleed in 1976.

Walter Dahlen

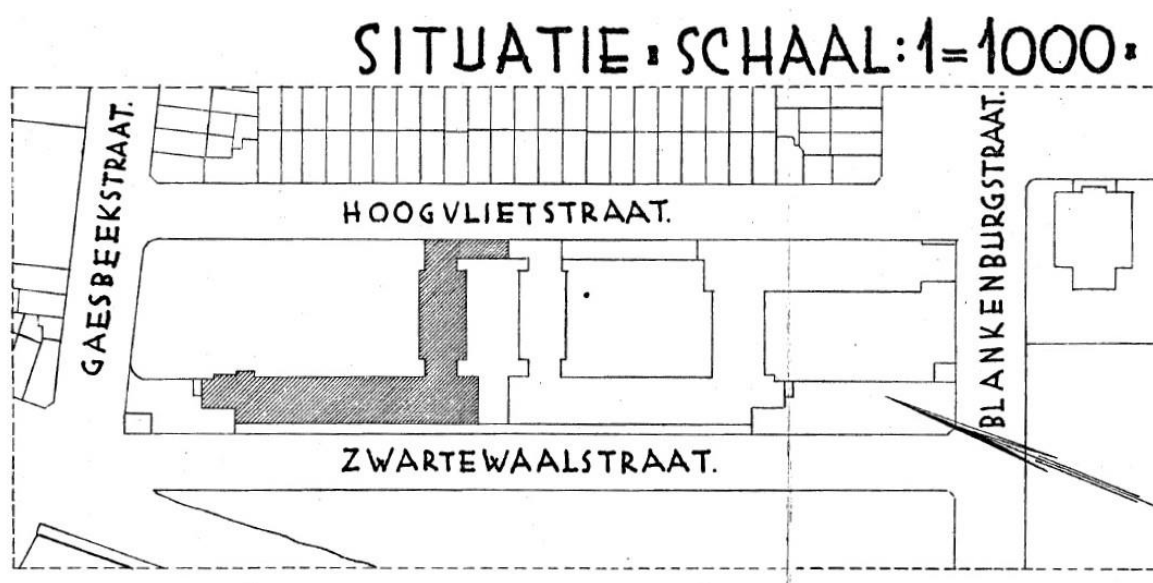
Walter Dahlen was in 1883 geboren in het Duitse Krefeld en kwam in 1914 in Rotterdam te wonen. In dat jaar trad hij toe tot de dienst Gemeentewerken in functie van architect. Hij hield zich op deze afdeling veel bezig met het ontwerp van schoolgebouwen. Tot zijn oeuvre behoren onder andere de HBS voor meisjes aan de Mecklenburglaan uit 1921, diverse lagere scholen in Spangen en Tussendijken uit eind jaren '10 en de bekende Zeevaartschool aan de Pieter de Hoochstraat uit 1916. Ook de eveneens in Charlois gelegen G.L.O.-school aan de Grondherenlaan uit 1917, het grote Hillepolder-scholencomplex aan de Sikkelsestraat uit 1923 en nog talloze andere openbare schoolgebouwen uit deze periode werden door hem ontworpen. Dahlen overleed in 1963.

De totstandkoming van het scholencomplex tussen de Zwartewaalstraat en de Hoogvlietstraat

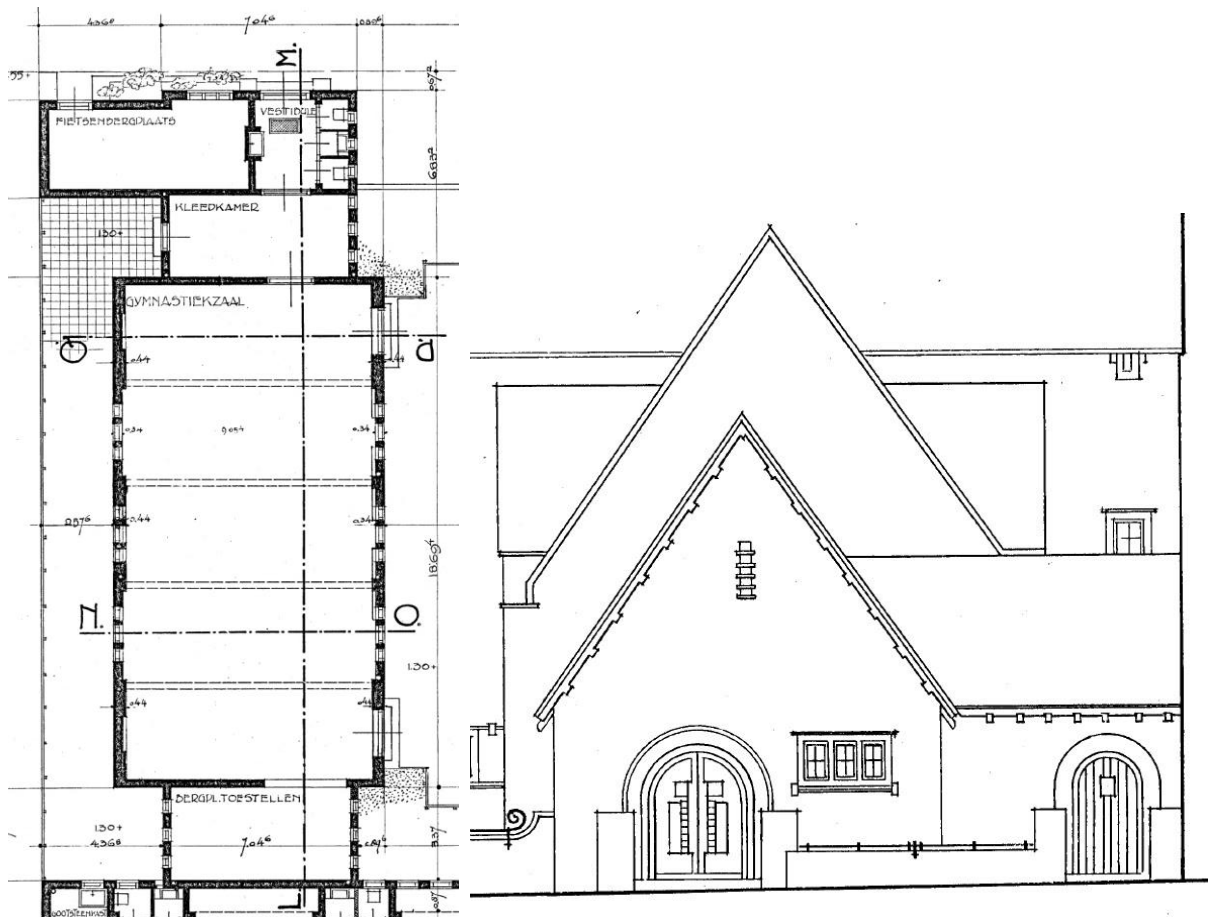
De bouw van het scholencomplex aan de Zwartewaalstraat hangt samen met de aanleg van de direct om de school gelegen buurt, waarvan de bebouwing tussen 1928 en begin jaren '30 gereedkwam. Het complex, waarin totaal maar liefst vijf scholen werden ondergebracht, bestond uit zes geschakelde vleugels. Twee rechthoekige, evenwijdig aan de Zwartewaalstraat gesitueerde vleugels huisvestten ieder twee scholen voor het Gewoon Lager Onderwijs (G.L.O.). De twee vleugels stonden an sich los van elkaar, maar waren door een U-vormige vleugel aan elkaar gekoppeld. In deze U-vormige vleugel waren de twee Gymnastiekscholen gesitueerd. Aan de zuidoostzijde van de zuidelijke G.L.O.-vleugel grensde er tenslotte nog een L-vormige vleugel met een school voor het Voorbereidend Onderwijs. Ondanks dat de scholen in verticale of horizontale zin aan elkaar grensden, opereerden ze als onafhankelijke eenheden en beschikten ze daarom over

eigen ingangen. Er waren er geen interne doorgangen. Om het gebouw lagen drie ommuurde schoolpleinen en een binnenplaats. Op het zuidwestelijke schoolplein stond een wagenhuisje. De uitwerking van het complex werd gesplitst in twee bestekken; bestek 693 uit 1928 en bestek 722 uit 1929. Het eerstgenoemde bestek betrof de zuidoostelijke helft van het complex, waarin één van de twee gymnastiekscholen, twee G.L.O.-scholen en de V.O.-school waren bedacht. Het tweede bestek behelsde het noordwestelijke deel met de twee overige G.L.O.-scholen en de tweede gymnastiekschool.

Het gedeelte dat op dit moment gebruikt wordt door OBS De Globe op Zwartewaalstraat 38 en Hoogvlietstraat 29 + 43 betreft het deel dat in bestek 693 beschreven wordt, zodat in het navolgende alleen dit bestek besproken zal worden.

Situatietekening van het te bouwen scholencomplex. Het donker gearceerde gedeelte viel onder bestek 722, het lichte deel onder 693. (collectie Tekeningen Openbare Werken / Dienst van Gemeentewerken Rotterdam, Stadsarchief Rotterdam)

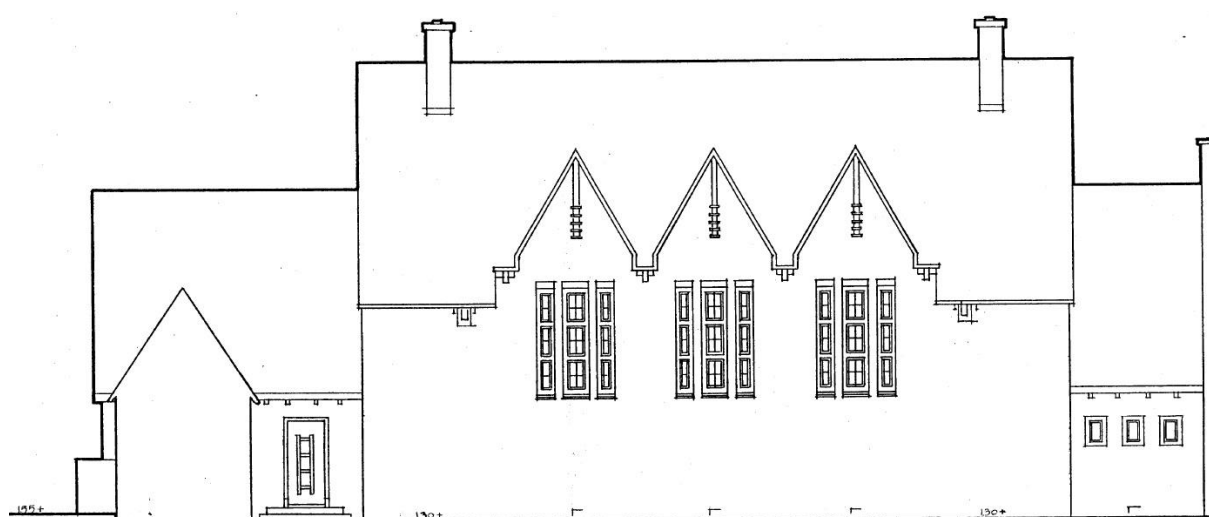

Plattegrond en noordoostgevel van de Gymnastiekschool. (collectie Tekeningen Openbare Werken / Dienst van Gemeentewerken Rotterdam, Stadsarchief Rotterdam)

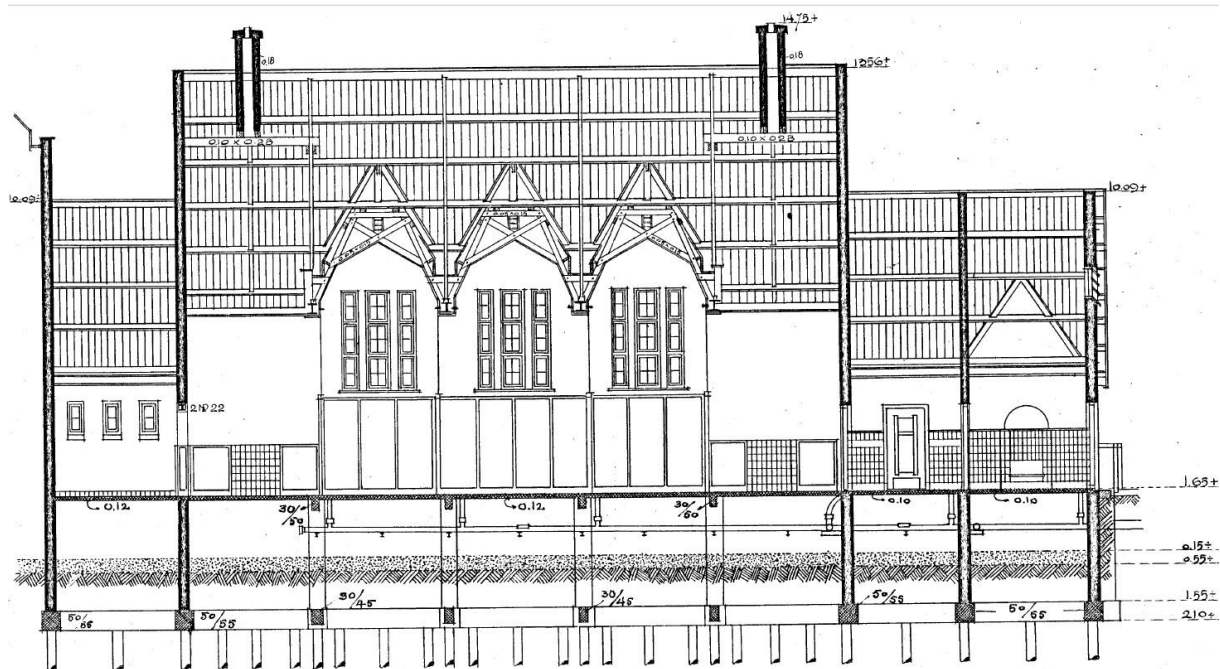
Het meest noordoostelijke bouwdeel dat onder bestek 693 viel behelsde de Gymnastiekschool aan de Hoogvlietstraat 29. Het bouwdeel bestond uit vier geschakelde delen van verschillende grootte, allen onder zadeldaken. De ingang was aan de Hoogvlietstraat 29, waar een vestibule met een toiletgroep en een wasbak aanwezig waren. De vestibule gaf uit op een kleedkamer, die ook direct vanuit de binnenplaats aan de noordwestzijde van het gebouw toegankelijk was. Daarnaast was de gymnastieksaal, met een aanpalende toestelberging. De zaal was met twee deuren ook verbonden met het noordoostelijke plein. Aan de Hoogvlietstraat was er tevens een fietsenberging, die alleen van buitenaf toegankelijk was.

Zuidoostgevel van de Gymnastiekschool. (collectie Tekeningen Openbare Werken / Dienst van Gemeentewerken Rotterdam, Stadsarchief Rotterdam)

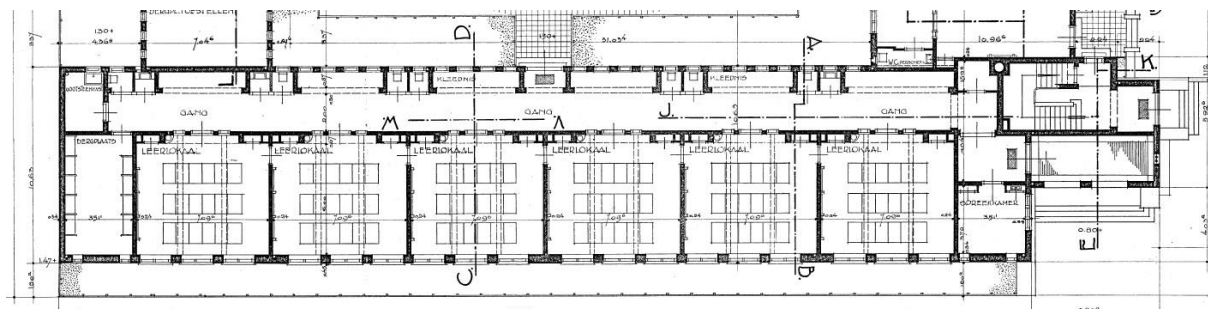

Noordwestgevel van de Gymnastiekschool. (collectie Tekeningen Openbare Werken / Dienst van Gemeentewerken Rotterdam, Stadsarchief Rotterdam)

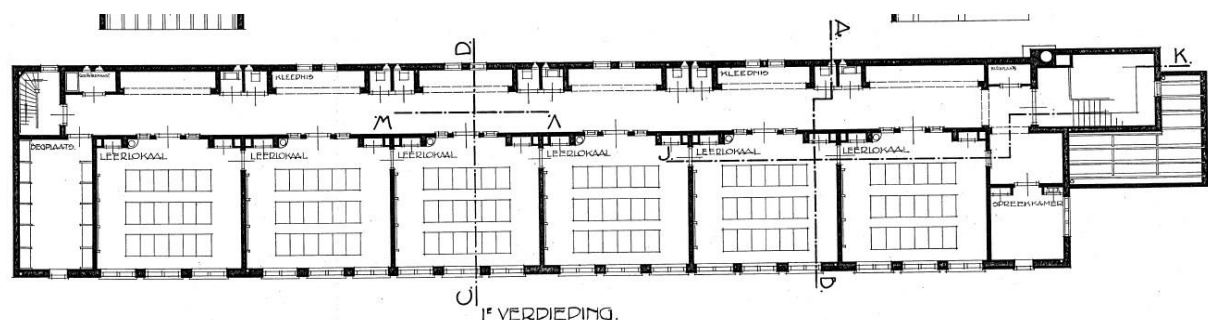

DOORSNED E L-M.

Langsdoorsnede over de Gymnastiekschool. (collectie Tekeningen Openbare Werken / Dienst van Gemeentewerken Rotterdam, Stadsarchief Rotterdam)

Plattegrond van de begane grond van de G.L.O.-vleugel. (collectie Tekeningen Openbare Werken / Dienst van Gemeentewerken Rotterdam, Stadsarchief Rotterdam)

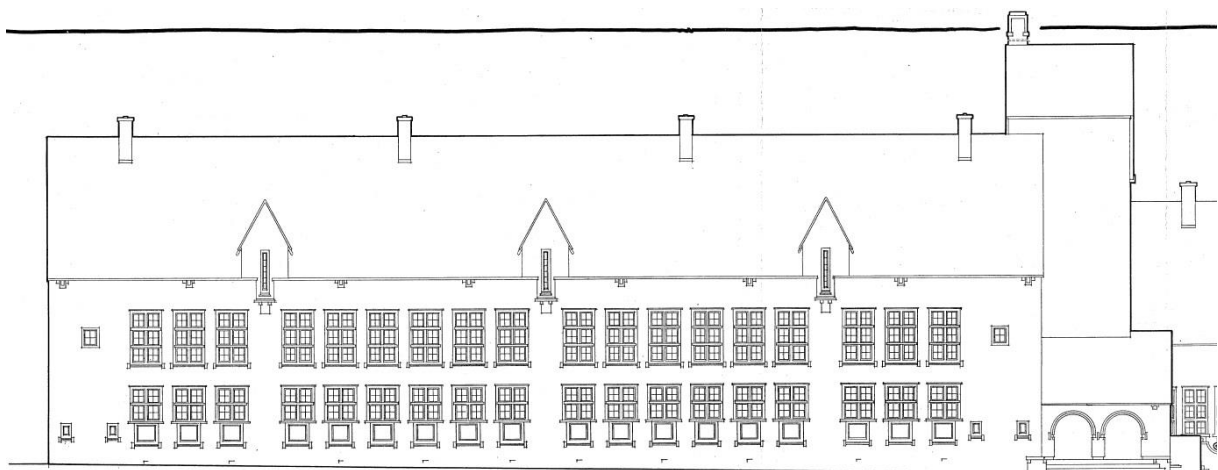

Plattegrond van de eerste verdieping van de G.L.O.-vleugel. (collectie Tekeningen Openbare Werken / Dienst van Gemeentewerken Rotterdam, Stadsarchief Rotterdam)

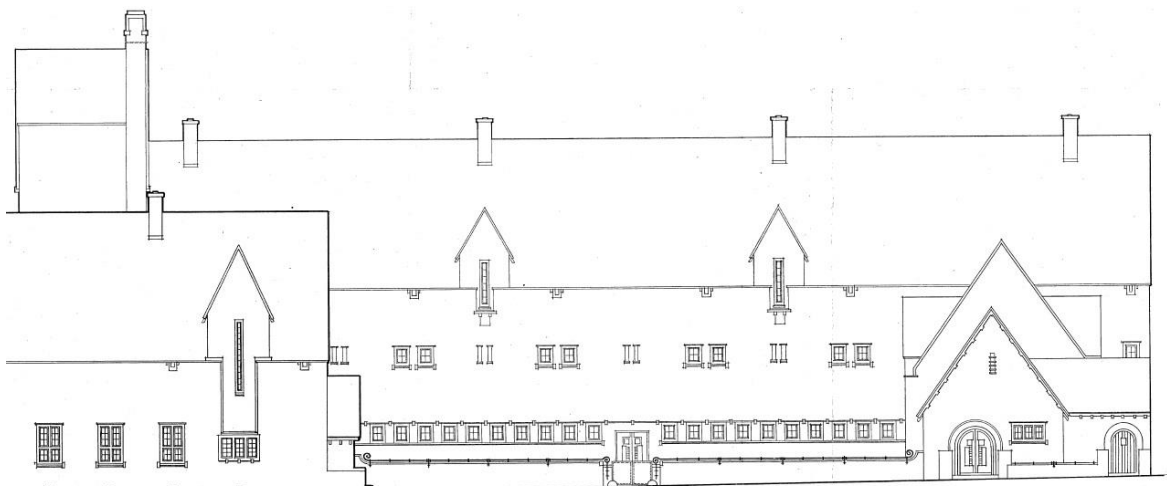

Noordwest- en zuidoostgevels van de G.L.O.-vleugel. (collectie Tekeningen Openbare Werken / Dienst van Gemeentewerken Rotterdam, Stadsarchief Rotterdam)

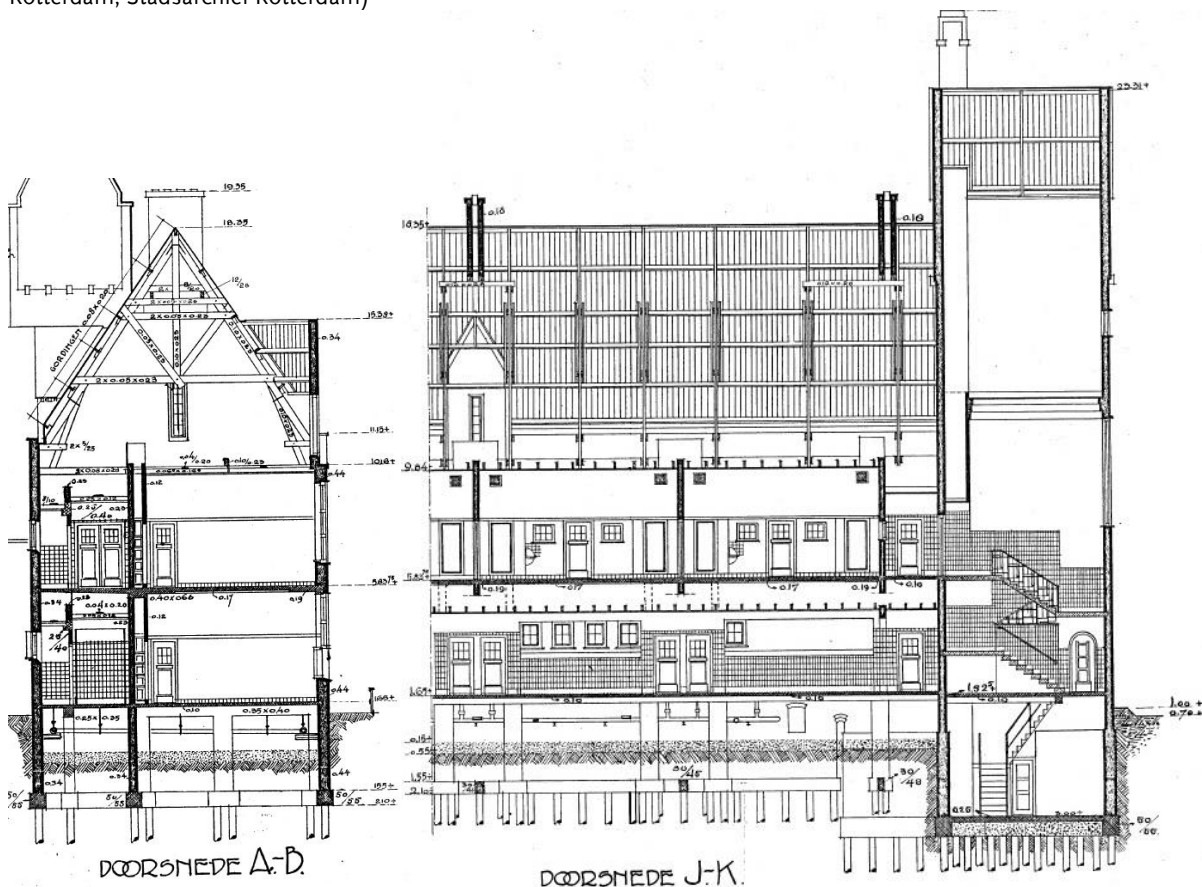
De vleugel aan de Zwartewaalstraat had een rechthoekige plattegrond, met aan de zuidoostgevel nog een torenvormig bouwvolume. De vleugel telde twee bouwlagen onder een grote zolderruimte. Elke bouwlaag huisvestte een G.L.O.-school. De twee bouwlagen waren volgens het corridorprincipe ingedeeld met een doorlopende gang aan de noordoostgevel, die van kleednissen en toiletten was voorzien, en steeds zes lokalen. De lokalen beschikten over kasten, die via ventilatiekanalen in verbinding met de zolders stonden. De zolders waren op beurt van ventilatieschoorstenen op het dak voorzien, zodat op deze wijze de lucht in de lokalen permanent ververst werd. Verder waren er op elke bouwlaag ook een spreekkamer en een bergplaats. Het torenvormige bouwdeel bood plaats aan twee entrees, die separaat toegang gaven aan de twee G.L.O.-scholen; de linker entree bestond uit een galerij, die de gang op de begane grond ontsloot, de rechter entree gaf uit op het trappenhuis, waarmee de eerste verdieping te bereiken was. De toren was ook een onderkelderd, alwaar zich de centrale verwarmingsinstallatie bevond. De gang op de begane grond gaf ook toegang tot het noordoostelijke plein, dat aan de straatzijde van een muur was voorzien. De zolder was toegankelijk via een trap in een bergruimte aan het einde van de gang op de eerste verdieping.

Zuidwestgevel van de G.L.O.-vleugel. (collectie Tekeningen Openbare Werken / Dienst van Gemeentewerken Rotterdam, Stadsarchief Rotterdam)

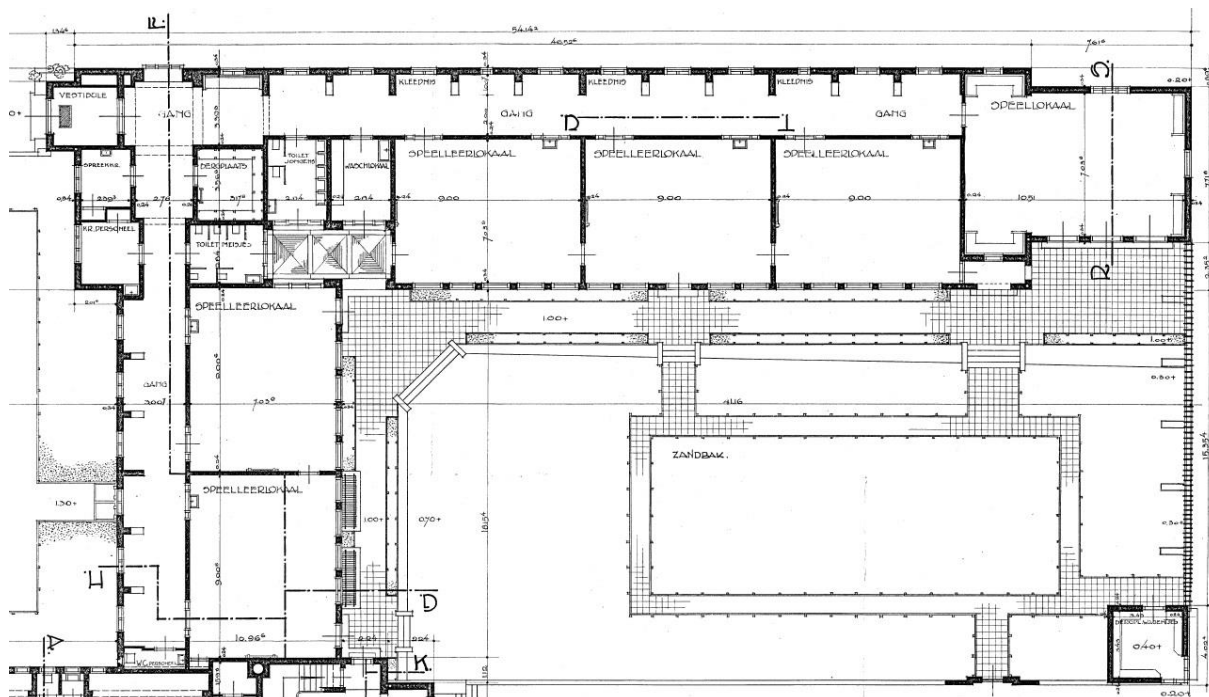

Noordoostgevel van de G.L.O.-vleugel. (collectie Tekeningen Openbare Werken / Dienst van Gemeentewerken Rotterdam, Stadsarchief Rotterdam)

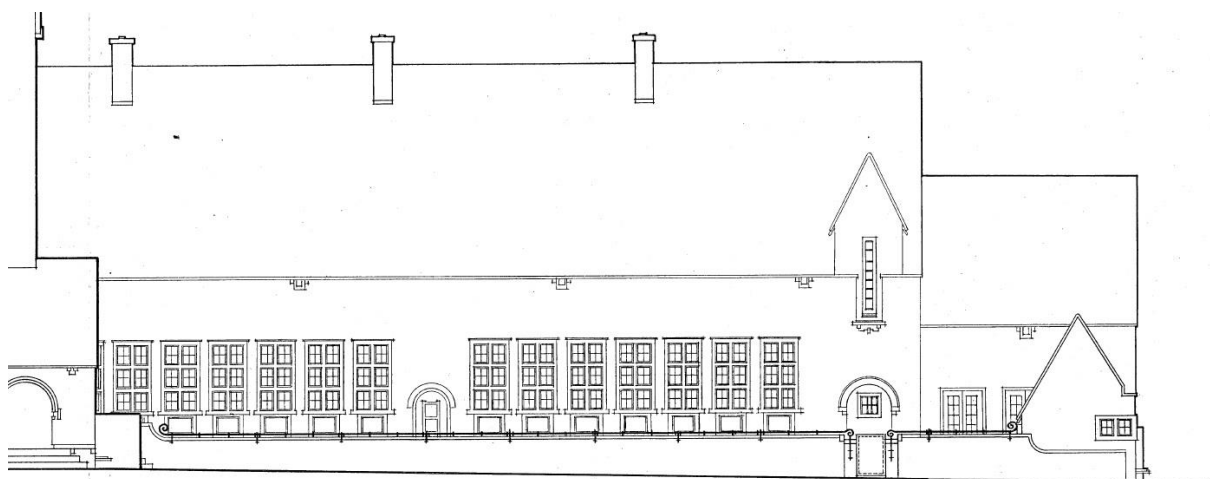

Dwars- en een gedeeltelijke langsdoorsnede over de G.L.O.-vleugel. (collectie Tekeningen Openbare Werken / Dienst van Gemeentewerken Rotterdam, Stadsarchief Rotterdam)

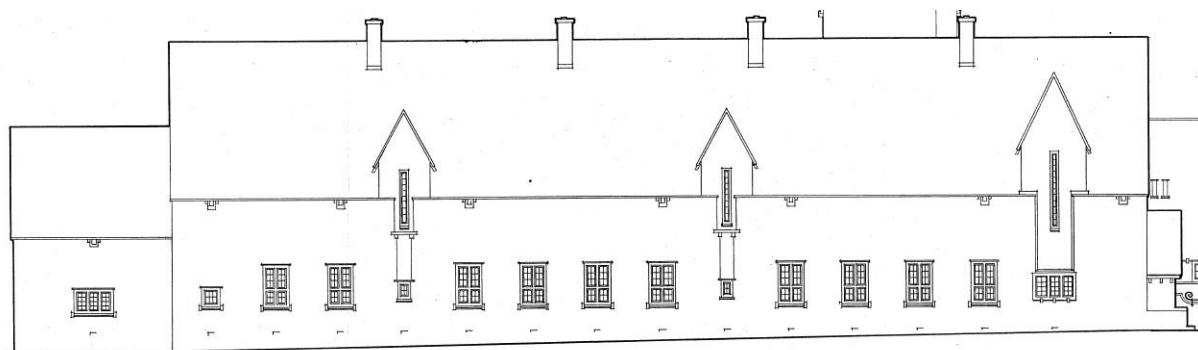
Het L-vormige bouwdeel aan de zuidoostzijde van het complex bestond uit een vleugel die aan de G.L.O.-vleugel grensde en een vleugel die evenwijdig aan de Hoogvlietstraat lag. Ze hadden beide één bouwlaag onder een grote zolder en waren in het gebruik bij de school voor het Voorbereidend Onderwijs. Er was, net als bij de G.L.O.-scholen een corridorstructuur aanwezig, waarbij de entree op de ontmoeting van de twee vleugels uitkwam op een L-vormige gang, waaraan speellokale en diverse ondersteunende ruimten grensden. Aan het einde van de aan de Hoogvlietstraat gesitueerde vleugel was een lager gedeelte, waarin een speelzaal gesitueerd werd. Aan de zuidwestzijde het bouwdeel lag een ommuurd schoolplein, waartoe ieder lokaal middels eigen deuren direct toegang toe had.

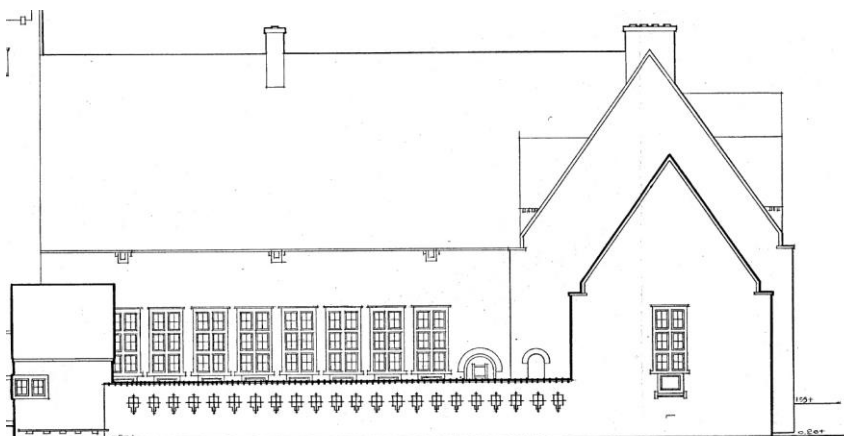
Plattegrond van de begane grond van de V.O.-vleugel. (collectie Tekeningen Openbare Werken / Dienst van Gemeentewerken Rotterdam, Stadsarchief Rotterdam)

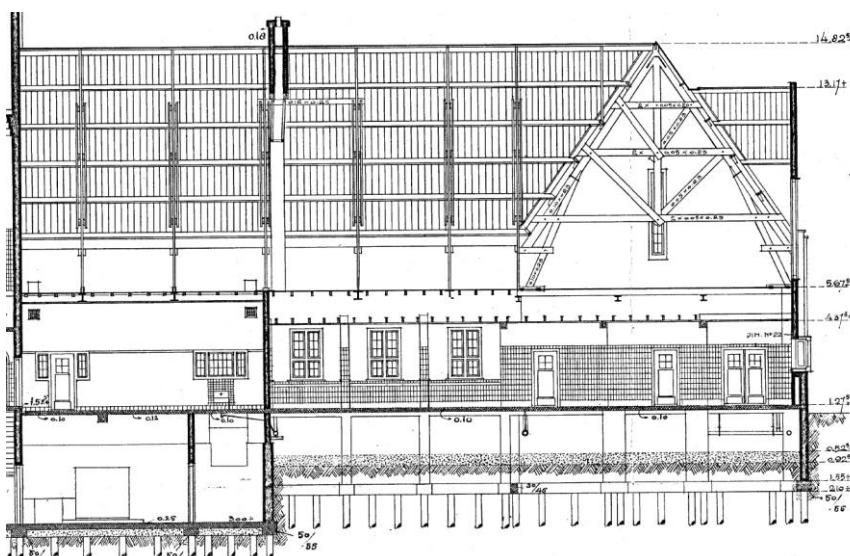
Zuidwestgevel van de V.O.-vleugel. (collectie Tekeningen Openbare Werken / Dienst van Gemeentewerken Rotterdam, Stadsarchief Rotterdam)

Noordoostgevel van de V.O.-vleugel. (collectie Tekeningen Openbare Werken / Dienst van Gemeentewerken Rotterdam, Stadsarchief Rotterdam)

Zuidoostgevel van de V.O.-vleugel. (collectie Tekeningen Openbare Werken / Dienst van Gemeentewerken Rotterdam, Stadsarchief Rotterdam)

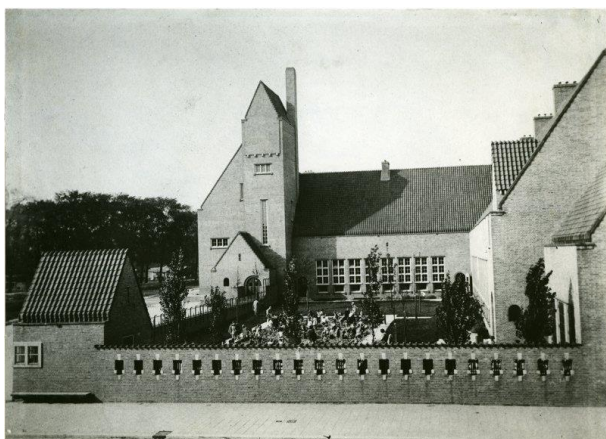
Langsdoorsnede over het westelijke gedeelte van de V.O.-vleugel. (collectie Tekeningen Openbare Werken / Dienst van Gemeentewerken Rotterdam, Stadsarchief Rotterdam)

Tijdens een raadsvergadering in maart 1929 werd besloten om bestek 693, het zuidoostelijke deel van het complex, tot uitvoering te brengen. De bouwkosten werden geraamd op 348.500 gulden. De uitvoering verliep vrij snel; de opening vond al op 4 januari 1930 plaats. In het adresboek van 1931 is te lezen dat het gebouw gebruikt werd door de G.L.O.-school "A50" op Zwartewaalstraat 38A, G.L.O.-school "A33" op Zwartewaalstraat 38B, de Gymnastiekschool op Hoogvlietstraat 29 en de Openbare Bewaarschool 2^e klasse (school voor het Voorbereidend Onderwijs) "48" op Hoogvlietstraat 43.

Het noordwestelijke deel van het complex, dat op basis van het tweede bestek werd gerealiseerd, werd op 15 november van dat jaar geopend.

Links: zicht op de hoofdentrees voor de G.L.O.-scholen onder de toren. De foto zal rond de oplevering zijn genomen, want het noordwestelijke deel van het complex op de achtergrond is nog in aanbouw. (collectie Stadsarchief Rotterdam)
 Rechts: het zuidwestelijke schoolplein met op de voorgrond het wagenhuisje. Rechts het lage bouwdeel met de speelzaal van de V.O.-school. (collectie Stadsarchief Rotterdam)

Links: foto van het zuidwestelijke schoolplein, gezien vanaf de kerk aan de overzijde van de Blankenburgstraat. (collectie Stadsarchief Rotterdam)
 Rechts: krantenbericht over de opening van het noordwestelijke gedeelte van het scholencomplex, waarbij juist een foto van het al eerder opgeleverde zuidwestelijke gedeelte is geplaatst. (Rotterdamsch Nieuwsblad van 15 november 1930, via www.delpher.nl)

De ontwikkeling van Zwartewaalstraat 38 en Hoogvlietstraat 29 en 43

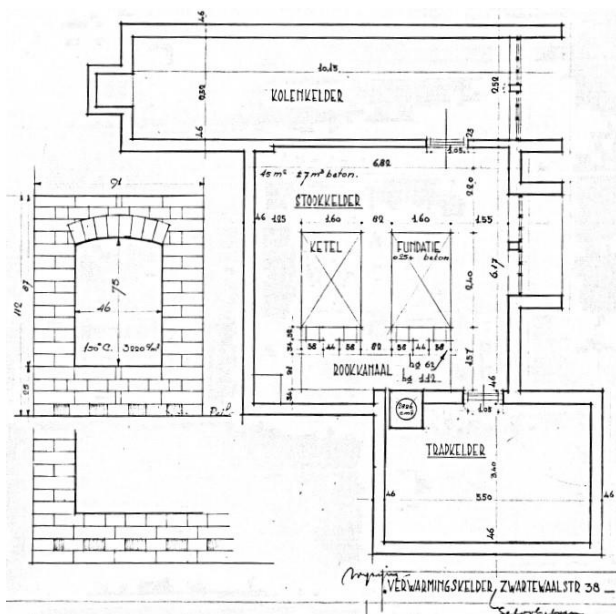
De wijzigingen en ontwikkelingen in het gebouw en het gebruik ervan zijn via bewaard gebleven adresboeken, vergunningsaanvragen, krantenberichten en archiefmateriaal redelijk te volgen en zullen in het navolgende besproken worden.

1942: verbeteren vluchtwegen

Op de pandkaart van Zwartewaalstraat 38 staat een notitie over een uitgevoerde aanvraag om noodtrappen te plaatsen en een nooduitgang te maken. Over deze aanvraag is verder geen informatie bekend, waardoor niet duidelijk is wat er exact aan het gebouw gewijzigd werd.

1944: wijziging kelder

De eerste, gedocumenteerde wijziging dateert uit 1944. In dat jaar werd de kelder onder de toren gerenoveerd, hoogstwaarschijnlijk ten behoeve van het plaatsen van een nieuwe, kolengestookte verwarmingsinstallatie. Tekeningen laten zien dat er een nieuwe dekvloer wordt gestort, waarin basementen voor de stoomketels worden opgenomen. De plattegrond laat zien dat de kelder uit een trapkelder, een stookkelder en een kolenkelder bestond.

1944: plan voor de renovatie van de verwarmingskelder. (collectie Tekeningen Openbare Werken / Dienst van Gemeentewerken Rotterdam, Stadsarchief Rotterdam)

1964: verandering huisnummering

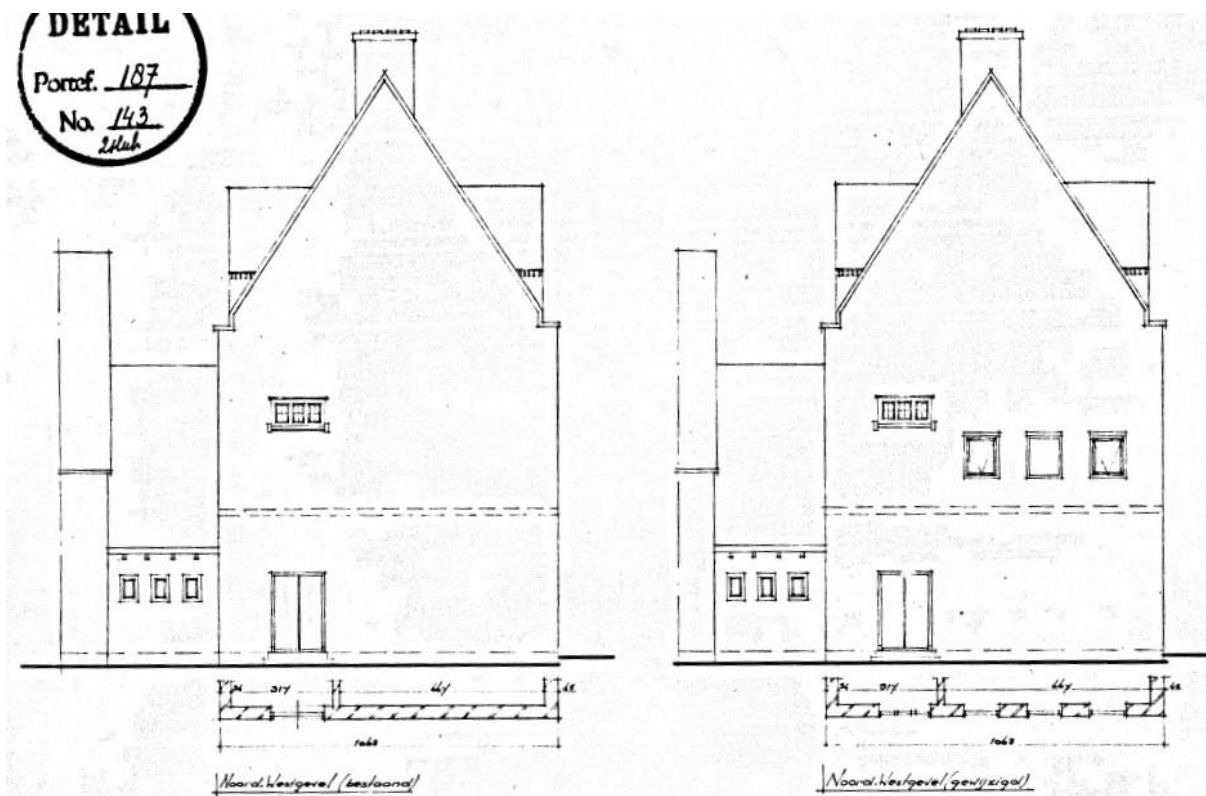
In 1964 werden de huisnummers Zwartewaalstraat 38a en 38b samengevoegd tot 38. De wijziging duidt er op dat de gehele vleugel nu bij één school in gebruik is. Krantenberichten uit deze tijd vermelden dat op het adres nu de lagere school "Prins Willem van Oranjeschool" is gevestigd. De school voor het Voorbereidend Onderwijs is inmiddels kleuterschool "De Drie Populieren" geworden, vernoemd naar de drie populieren die op het schoolplein stonden.

1966-1968: gevelwijzigingen

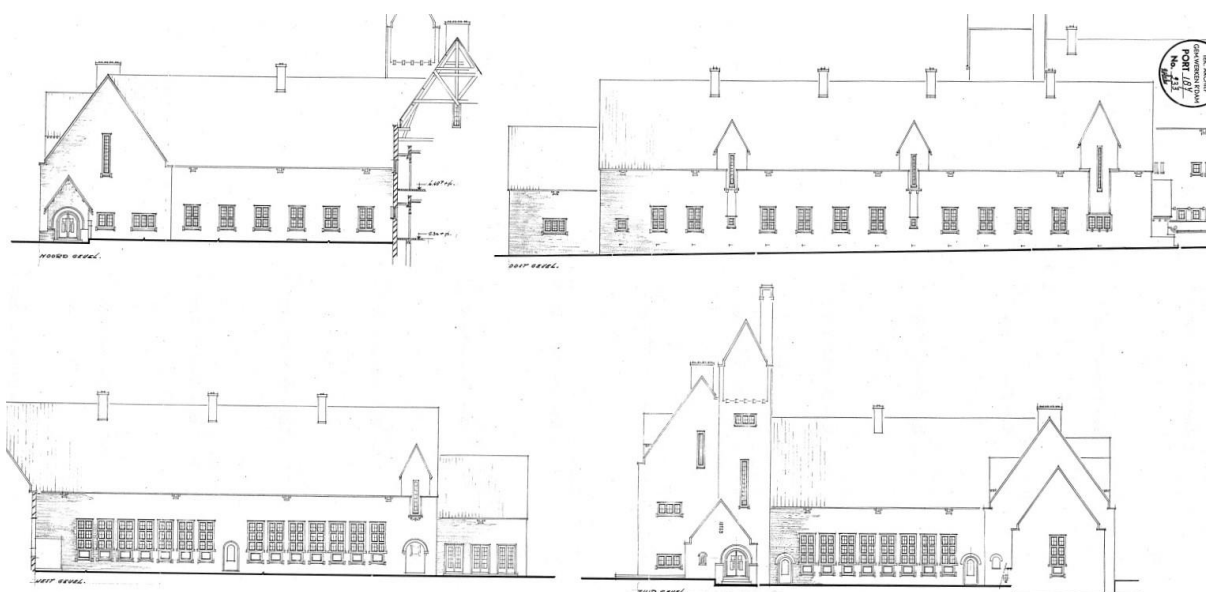
Eind jaren '60 werd er een aantal ingrepen in de gevels uitgevoerd. Een tekening uit december 1966 toont de noordwestelijke kopgevel van de G.L.O-vleugel, waar op de eerste verdieping drie ramen toegevoegd worden. De ramen grenzen aan de ruimte die volgens de oorspronkelijke plattegrond in gebruik was als bergplaats.

In diezelfde periode werden ook de meeste ramen van de kleuterschool in de L-vormige vleugel vervangen. De oorspronkelijke kozijnen werden vermoedelijk gehandhaafd en aangepast, maar de ramen werden vervangen door stalen ramen, zonder roedeverdeling. Ook de deuren van de hoofdentree van de kleuterschool en de lagere school werden eveneens vervangen.

Tegelijkertijd vond een aanpassing plaats aan de twee kleuterlokalen aan de gang die haaks op de Hoogvlietstraat georiënteerd is. De bestaande ramen en toegangen in de wand tussen de lokalen en de gang werden vernieuwd en in beide lokalen werd een granito waterspeeltafel geplaatst. Bij de tekeningen hoort ook een plattegrond, waarop te zien is dat de plattegrond van de kleuterschool nog geheel oorspronkelijk was.

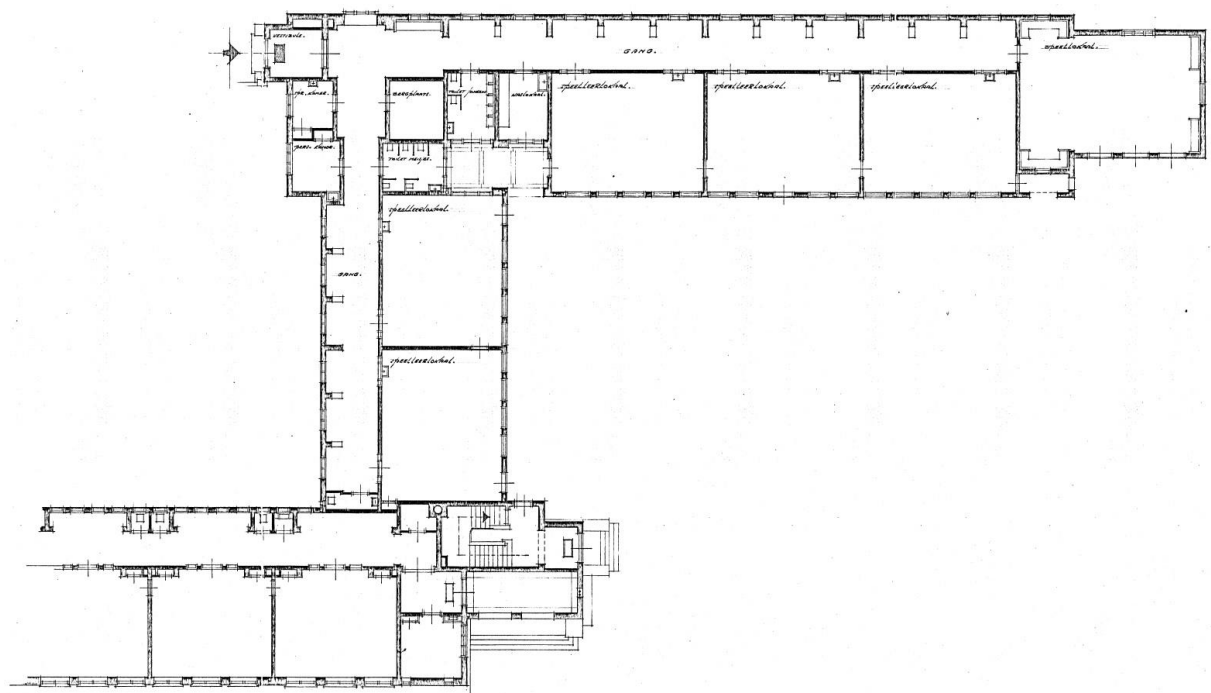
1966: de noordwestelijke kopgevel van de G.L.O.-vleugel, waar op niveau van de eerste verdieping drie ramen toegevoegd worden. (collectie Tekeningen Openbare Werken / Dienst van Gemeentewerken Rotterdam, Stadsarchief Rotterdam)

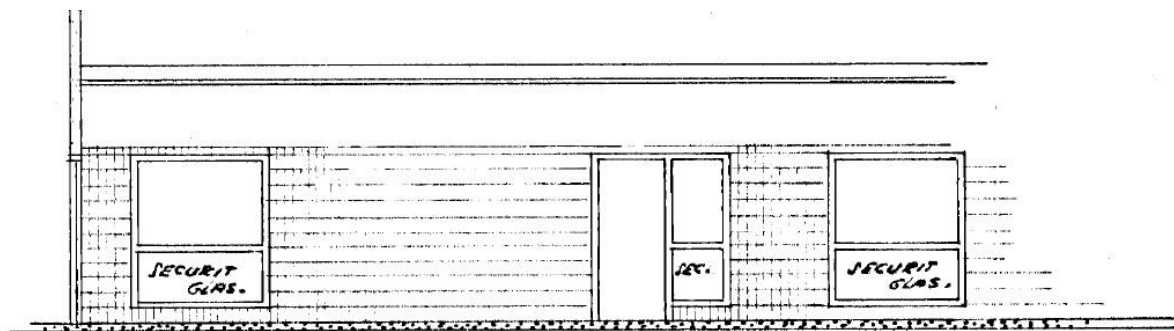
1968: de gevels van de kleuterschool in de bestaande toestand. (collectie Tekeningen Openbare Werken / Dienst van Gemeentewerken Rotterdam, Stadsarchief Rotterdam)

1968: de gevels van de kleuterschool in de nieuwe toestand, met de nieuwe ramen en de gewijzigde gevelinvulling van de speelzaal. (collectie Tekeningen Openbare Werken / Dienst van Gemeentewerken Rotterdam, Stadsarchief Rotterdam)

1968: plattegrond van de bestaande situatie. (collectie Tekeningen Openbare Werken / Dienst van Gemeentewerken Rotterdam, Stadsarchief Rotterdam)

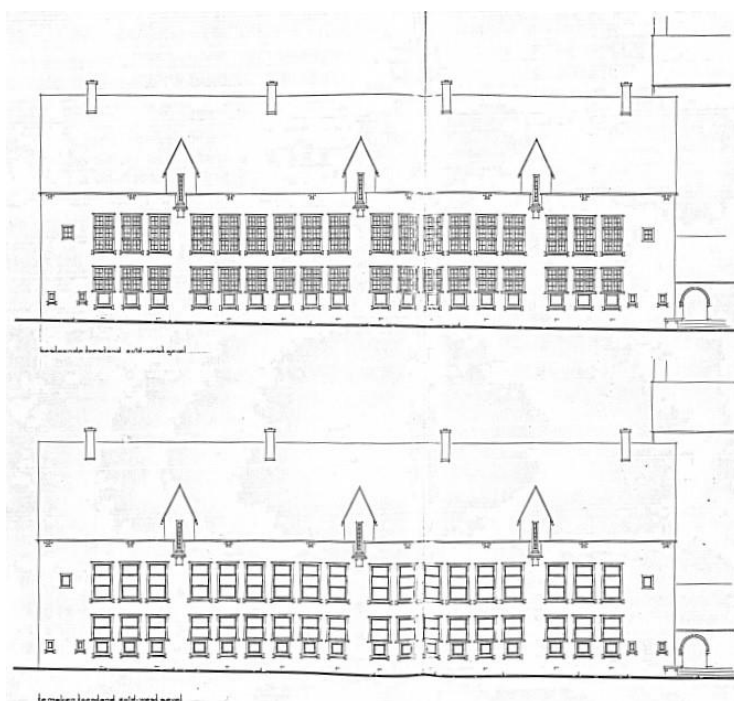

AANZICHT GANGWAND A-A.

1968: aanzicht van de gewijzigde gangmuur ter hoogte van de westelijke kleuterlokalen. (collectie Tekeningen Openbare Werken / Dienst van Gemeentewerken Rotterdam, Stadsarchief Rotterdam)

1971-1972: vervanging ramen zuidwestgevel lagere school-vleugel

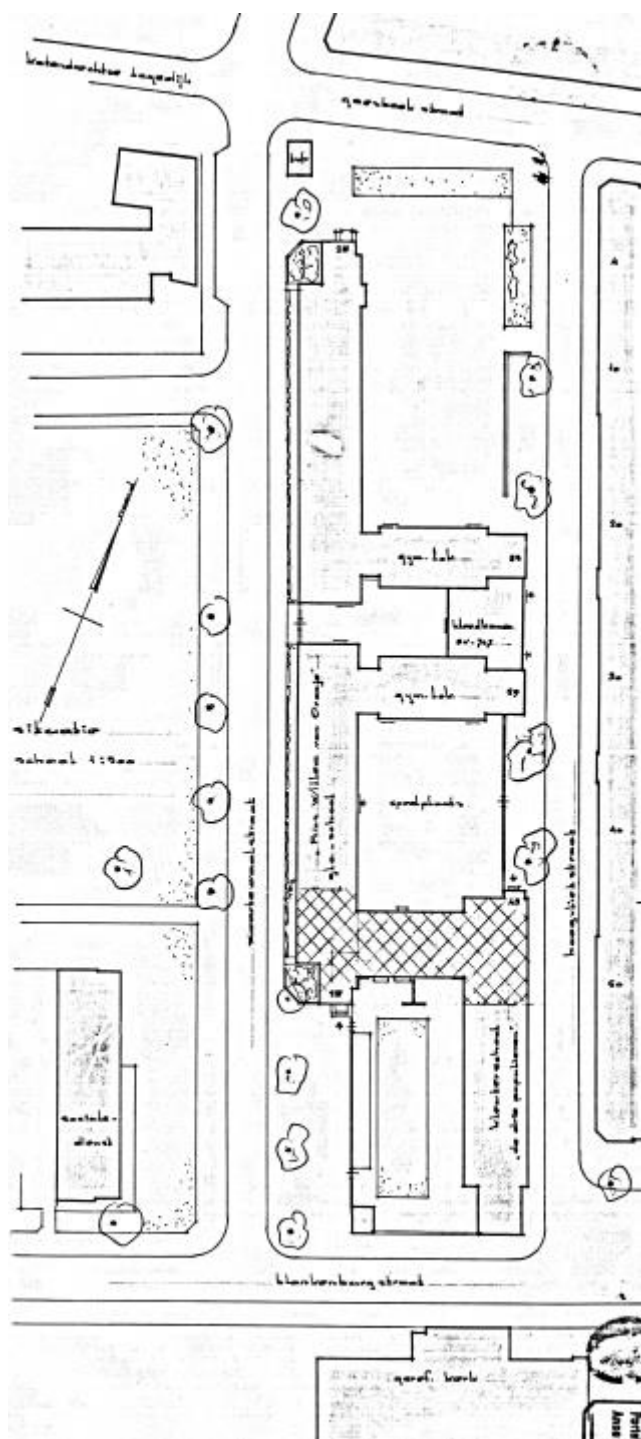
Begin jaren '70 werden ook de ramen van de lagere school-vleugel aan de zijde van de Zwartewaalstraat vervangen door stalen exemplaren.

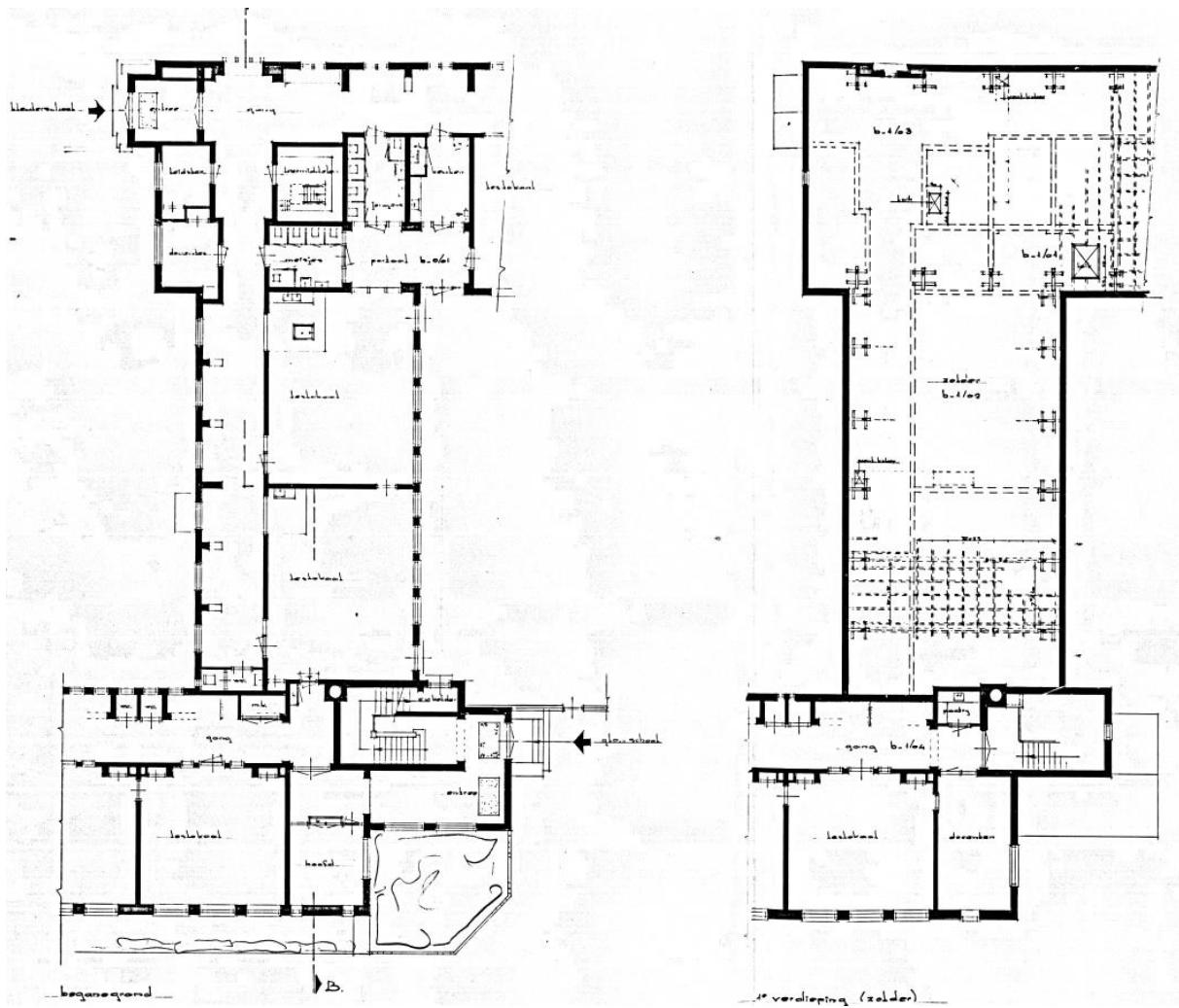
1971: de zuidwestgevel van de lagere school-vleugel in de bestaande en nieuwe toestand. (collectie Tekeningen Openbare Werken / Dienst van Gemeentewerken Rotterdam, Stadsarchief Rotterdam)

1977-1980: herindeling zolder

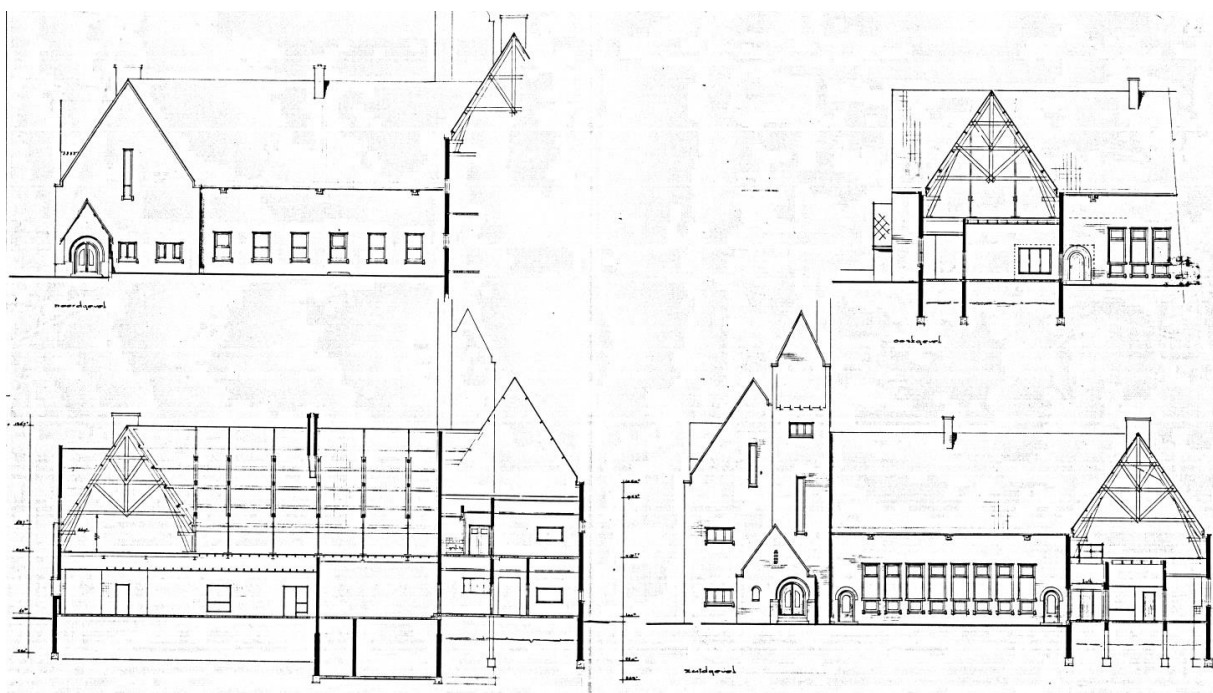
Eind jaren '70 werd er een plan opgesteld om de zolder van de vleugel haaks op de Hoogvlietstraat tot een volwaardige verdieping te verbouwen. Middels een wand werd een deel van de zolder afgescheiden en ingericht als bibliotheek en lokaal voor handarbeid. Daartoe werd dakramen geplaatst en een doorbraak naar de gang op de eerste verdieping van de lagere school gemaakt. De open galerij bij de toiletgroepen van de kleuters werd dichtgezet en verbouwd tot trappenhuis. Op de tekening van de bestaande toestand valt overigens op dat er daarvoor al een doorbraak tussen het hoofdtrappenhuis en de entreegalerij moet zijn gemaakt. De doorgang is niet voorzien van een deur, wat er op duidt dat de open entreegalerij inmiddels tot een binnenruimte moet zijn aangepast, zoals thans ook het geval is.

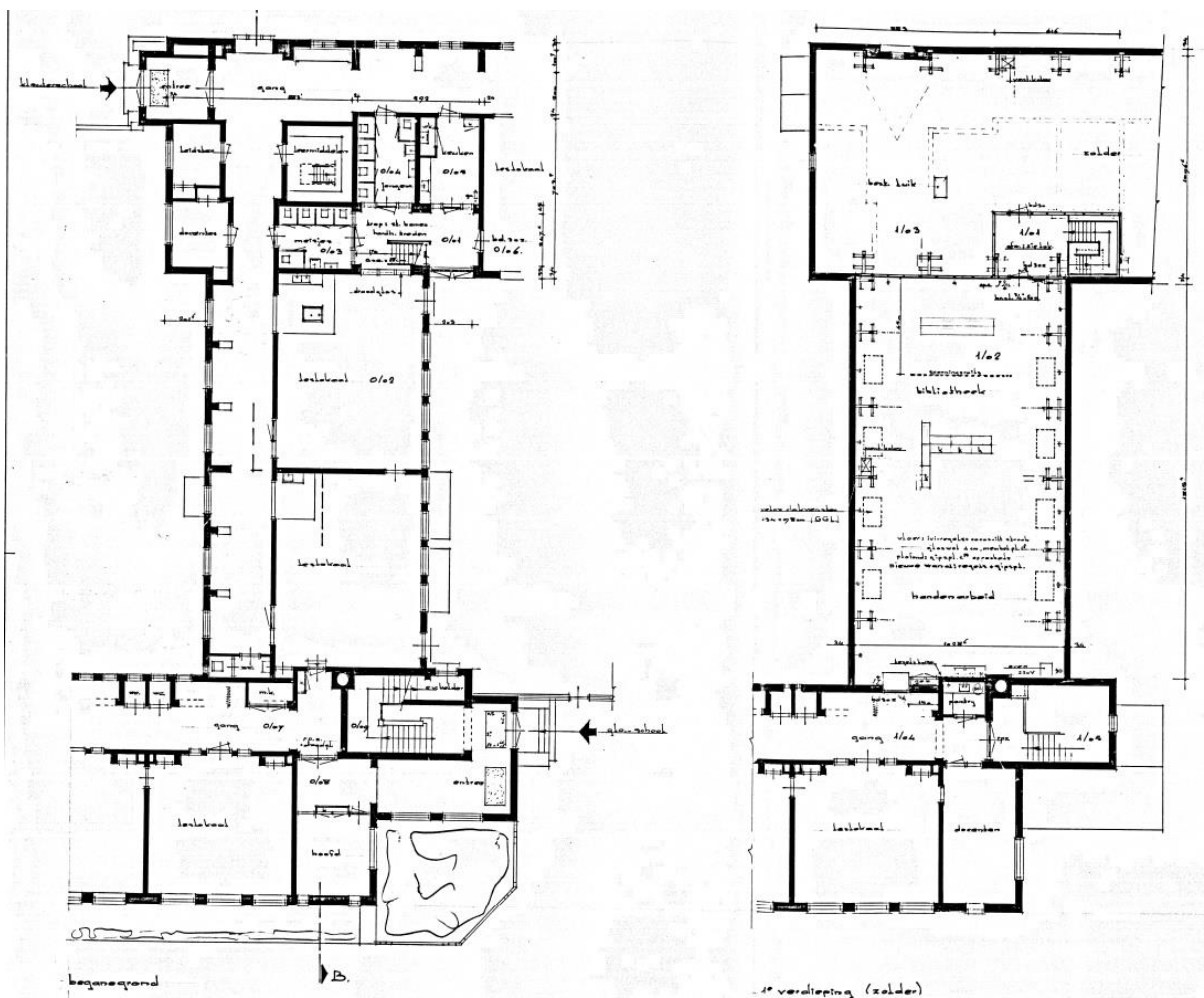
1975: situatietekening, waarop de Zwartewaalstraat nog parallel aan de school doorloopt tot aan de Blankenburgstraat. (collectie Tekeningen Openbare Werken / Dienst van Gemeentewerken Rotterdam, Stadsarchief Rotterdam)

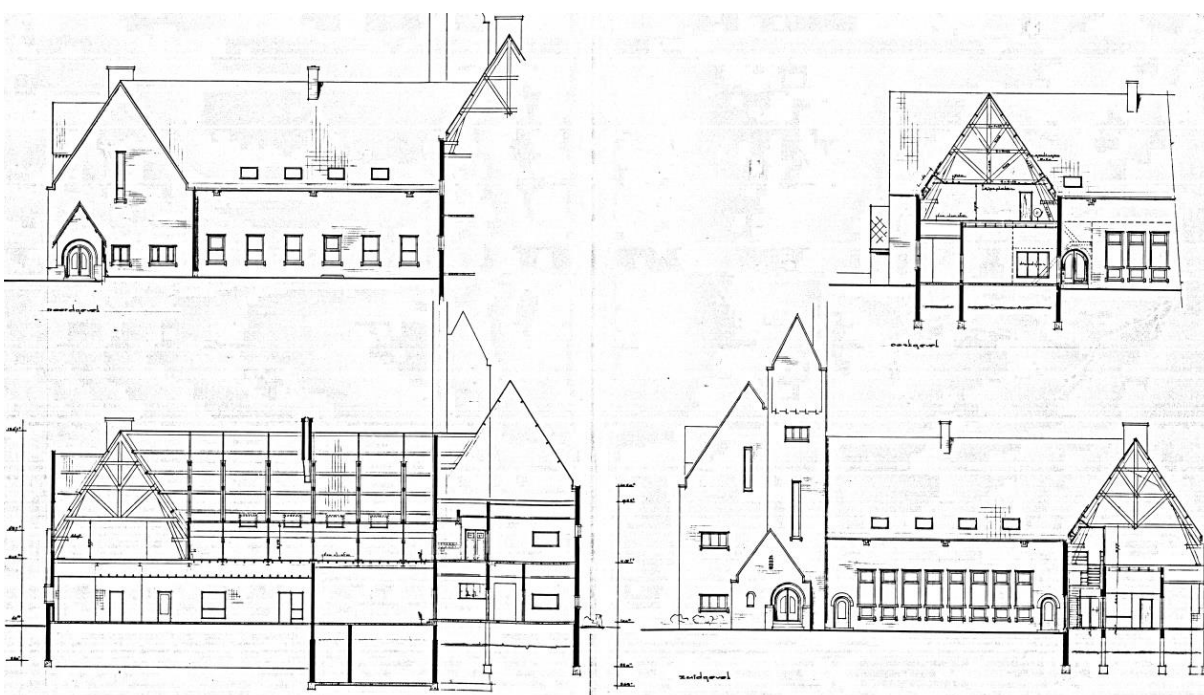
1975: plattegrond van de begane grond en de eerste verdieping in de bestaande toestand. (collectie Tekeningen Openbare Werken / Dienst van Gemeentewerken Rotterdam, Stadsarchief Rotterdam)

1975: gevelaanzichten en doorsneden in de bestaande toestand. (collectie Tekeningen Openbare Werken / Dienst van Gemeentewerken Rotterdam, Stadsarchief Rotterdam)

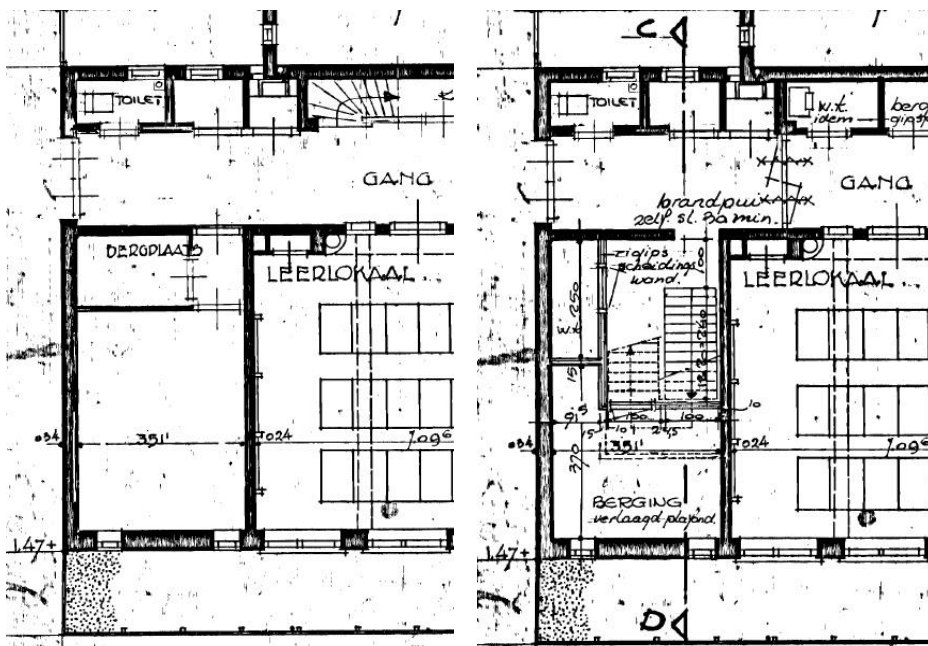
1975: plattegrond van de begane grond en de eerste verdieping in de nieuwe toestand. (collectie Tekeningen Openbare Werken / Dienst van Gemeentewerken Rotterdam, Stadsarchief Rotterdam)

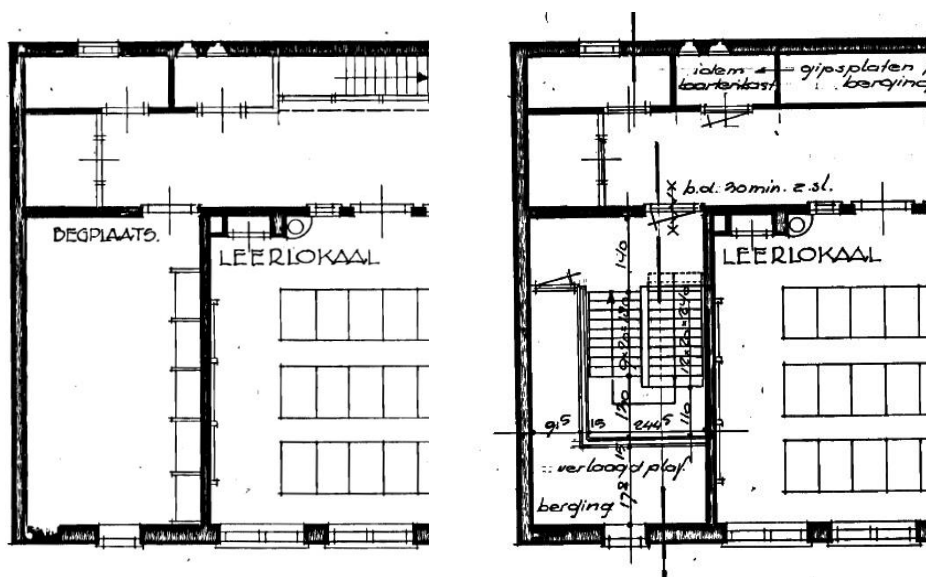
1975: gevelaanzichten en doorsneden in de nieuwe toestand. (collectie Tekeningen Openbare Werken / Dienst van Gemeentewerken Rotterdam, Stadsarchief Rotterdam)

1988-1989: interne verbouwingen

Eind jaren '80 werden enkele wijzigingen uitgevoerd, die voortkwamen uit de in die periode aangescherpte brandveiligheidsregels voor scholen en het gewijzigde onderwijsbeleid, waarbij lagere scholen en kleuterscholen samengevoegd werden tot basisscholen. De in dit pand gevestigde lagere school en kleuterschool waren in 1981 al op papier samengevoegd tot basisschool "Dubbelspoor". De tekeningen laten zien dat er in de noordwestelijke hoek van de plattegrond een trappenhuis gemaakt werd, dat de begane grond en de eerste verdieping met elkaar verbond. Een al bestaande, kleinere trap aan de overzijde van de gang kwam hierbij te vervallen. Deze trap was niet oorspronkelijk en betrof wellicht een noodtrap uit de vergunningsaanvraag van 1941.

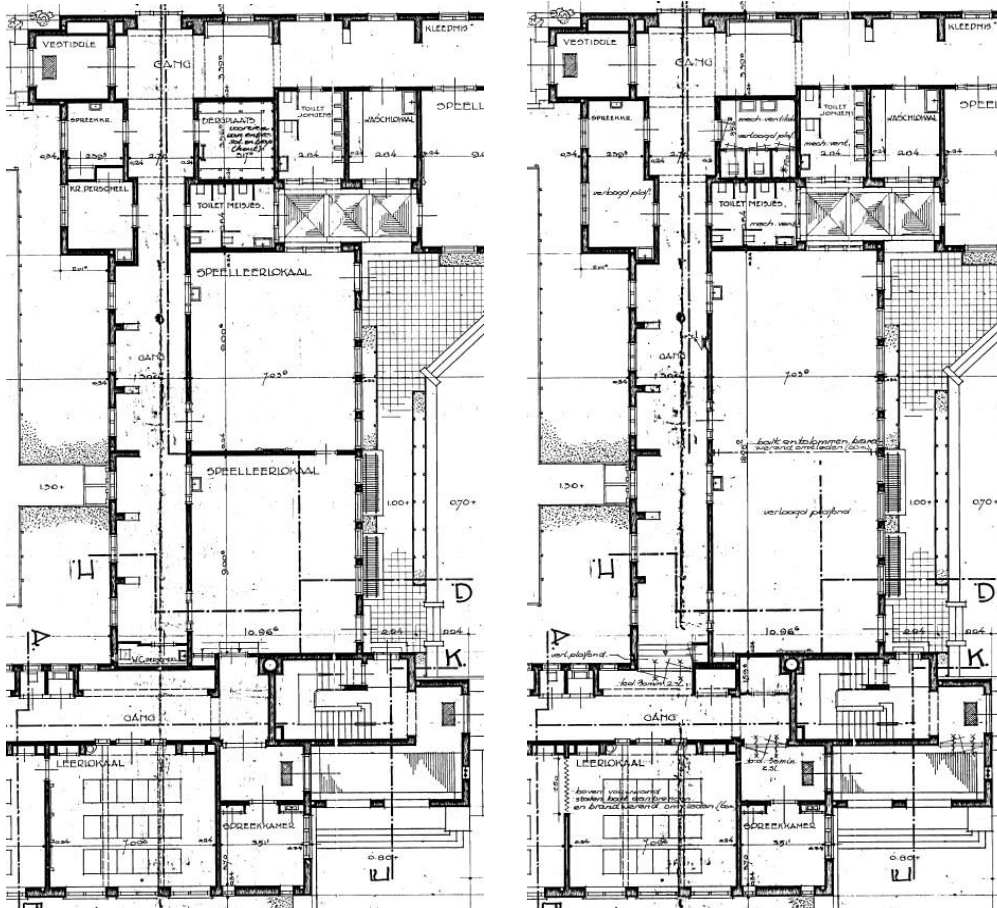

1988: toevoeging trappenhuis nabij de noordwestgevel van de lagere school-vleugel. Tekening van de begane grond in de bestaande en nieuwe situatie. (collectie Tekeningen Openbare Werken / Dienst van Gemeentewerken Rotterdam, Stadsarchief Rotterdam)

1988: toevoeging trappenhuis nabij de noordwestgevel van de lagere school-vleugel. Tekening van de eerste verdieping in de bestaande en nieuwe situatie. (collectie Tekeningen Openbare Werken / Dienst van Gemeentewerken Rotterdam, Stadsarchief Rotterdam)

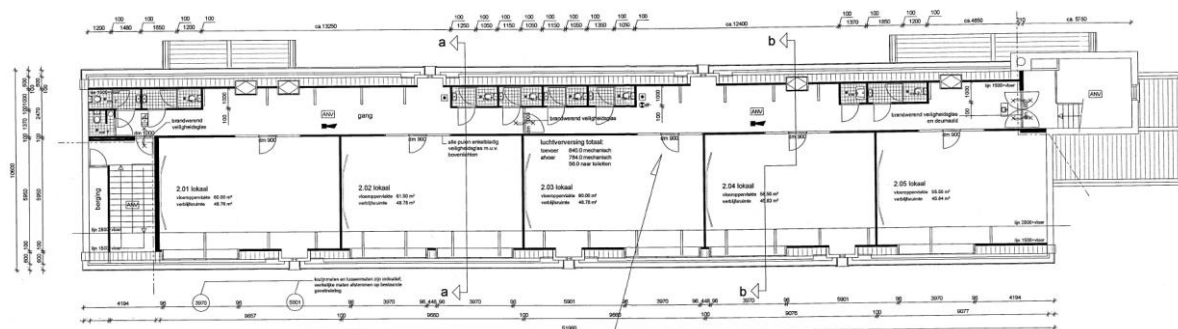
Verder werden er verspreid brandwerende puin toegevoegd. Ook werd er een doorbraak gemaakt, waardoor de gangen van de kleuterschool en de lagere school met elkaar verbonden werden. De tekening van de bestaande toestand laat zien dat er al eerder een verbinding was gemaakt, maar dat deze nog via een van de kleuterlokalen liep. De twee kleuterlokalen in de dwars op de Hoogvlietstraat georiënteerde vleugel werden samengevoegd tot een multifunctionele ruimte. Nabij de ingang aan de Hoogvlietstraat 43 werd de spreekkamer vergroot en werd een berging ingericht als toiletgroep.

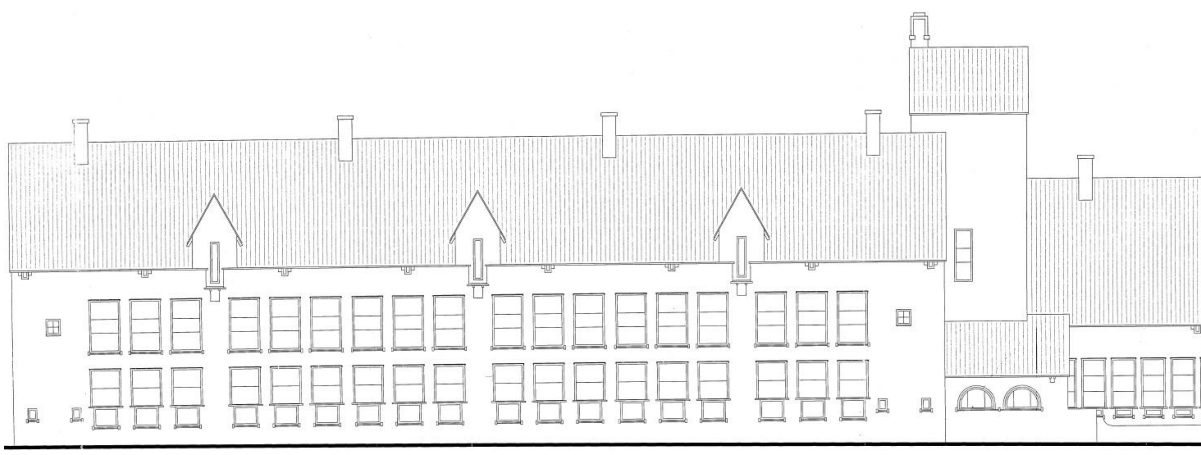
1988: deelplattegrond van de begane grond, waar meerdere wijzigingen werden uitgevoerd. Links de bestaande toestand, rechts de nieuwe toestand. (collectie Tekeningen Openbare Werken / Dienst van Gemeentewerken Rotterdam, Stadsarchief Rotterdam)

2003: verbouwing zolder noordwestelijke vleugel

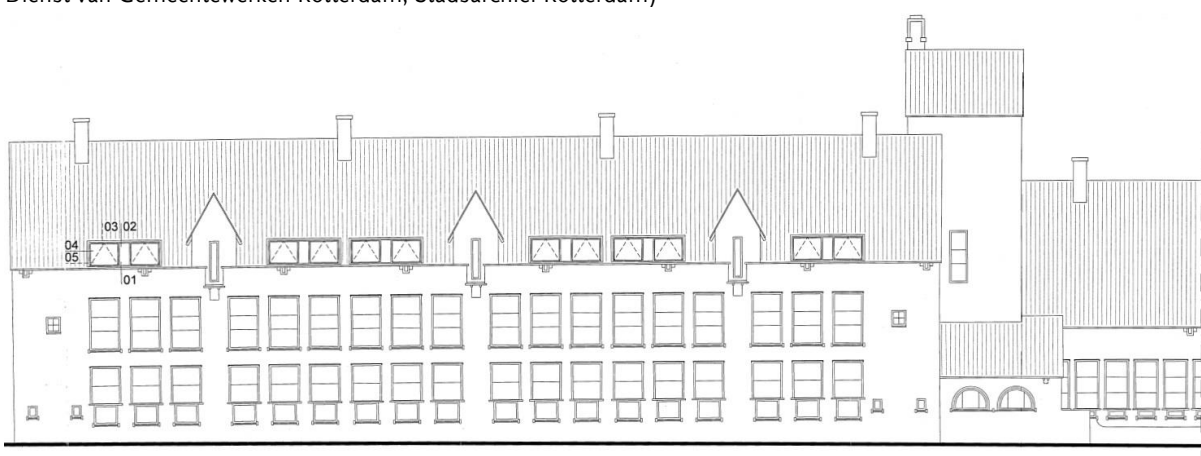
In 2003 werd ook de zolder van de noordwestelijke vleugel tot volwaardige verdieping uitgebouwd. De trappenhuisen werden met trappen naar de tweede verdieping uitgebreid en in de zolder zelf werd een gang met toiletten en garderobes en vijf lokalen ingericht.

2003: plattegrond van de tweede verdieping in de nieuwe toestand. (collectie Tekeningen Openbare Werken / Dienst van Gemeentewerken Rotterdam, Stadsarchief Rotterdam)

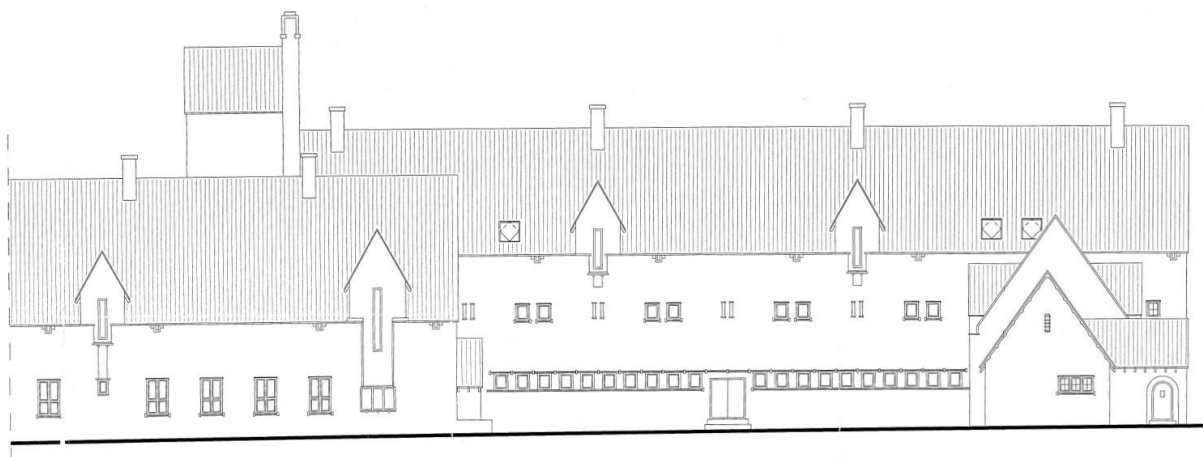
2003: de zuidwestgevel in de bestaande toestand. (collectie Tekeningen Openbare Werken / Dienst van Gemeentewerken Rotterdam, Stadsarchief Rotterdam)

2003: de zuidwestgevel in de nieuwe toestand, met de dakkapellen voor de tweede verdieping. (collectie Tekeningen Openbare Werken / Dienst van Gemeentewerken Rotterdam, Stadsarchief Rotterdam)

2003: de noordoostgevel in de bestaande toestand. (collectie Tekeningen Openbare Werken / Dienst van Gemeentewerken Rotterdam, Stadsarchief Rotterdam)

2003: de noordoostgevel in de nieuwe toestand, met enkele nieuwe dakramen. (collectie Tekeningen Openbare Werken / Dienst van Gemeentewerken Rotterdam, Stadsarchief Rotterdam)

Huidige situatie

De naam van de thans in het gebouw gehuisveste school is OBS De Globe. Het pand is niet meer in eigendom van de gemeente Rotterdam, maar van Stichting BOOR, dat het basisonderwijs van openbare scholen, het voortgezet onderwijs en speciaal onderwijs in Rotterdam verzorgt. Het gebruik van het pand is sinds de oplevering niet veel veranderd; de L-vormige vleugel bevat de kleuterklassen en de vleugel aan de Zwartewaalstraat is ingericht voor de oudere kinderen. De gymzaal is bij de school in gebruik, maar wordt ook gedeeld met andere scholen en verenigingen.

Beschrijving van de bestaande situatie

Het gedeelte van het schoolcomplex aan de Zwartewaalstraat waar OBS De Globe thans gebruik van maakt bestaat uit een aantal geschakelde vleugels. Aan de noordoostzijde van het complex staat de L-vormige Gymnastiekschool. Parallel aan de Zwartewaalstraat, met het torenvormige bouwdeel is de rechthoekige G.L.O.-vleugel gesitueerd. De grotendeels aan de Hoogvlietstraat gelegen L-vormige V.O.-vleugel bevindt zich in de meest zuidoostelijke hoek van het complex. Verder is er zowel aan de Zwartewaalstraat en de Hoogvlietstraat een omheind schoolplein aanwezig, waarbij het zuidwestelijke schoolplein ook over een wagenhuisje beschikt, en is er aan de noordwestzijde van de Gymnastiekschool nog een binnenplaats aanwezig.

Alle genoemde vleugels dateren uit dezelfde bouwfase en zijn gebouwd op een betonnen fundering op houten palen. De gevels zijn opgetrokken in metselwerk van in Vlaams verband gemetselde lichte, gevlamde stenen. De dakvlakken zijn, tenzij anders beschreven, gedekt met oranjerode OVH-pannen.

Het gedeelte waar OBS De Globe thans gebruik van maakt. Het bestaat uit de Gymnastiekschool (A), de G.L.O.-vleugel (B) en de V.O.-vleugel (C).

Gymnastiekschool - exterieur

De Gymnastiekschool staat haaks op de Hoogvlietstraat en grenst aan de G.L.O.-vleugel en de Gymnastiekschool, behorend bij het noordwestelijk gedeelte van het scholencomplex. De vleugel bestaat uit vier geschakelde gedeelten en een moderne aanbouw. Het grootste deel betreft de gymzaal en heeft een rechthoekige plattegrond met een hoge bouwlaag onder een zadeldak. De noordwestelijke en zuidoostelijke langsgevels zijn in hoofdvorm identiek en eindigen onder een grenen gootboei van een met zink beklede bakgoot. Een verhoogd middendeel steekt boven de goot uit en eindigt in drie topgevels onder een grenen boei. Het gevelvlak van de topgevels heeft een rechthoekige ventilatieopening, dat met hardgebakken plavuizen is opgedeeld. In de punt is het metselwerk diagonaal uitgevoerd. Bij de schouders van de topgevels zijn bakgoten met zinken bekleding en grenen boeien boven een licht overkragende steenhoge rij metselwerk aangebracht. Beide langsgevels beschikken onder iedere topgevel over een groep van drie hoge gevelopeningen, die rechthoekig van vorm zijn en over een steenshoge rollaag, keramische raamdorpelstenen en een grenen kozijn met drie ruiten beschikt. Alleen de ramen boven de moderne aanbouw beschikken steeds over twee ruiten. De ramen in de zuidoostelijke langsgevel beschikken over granieten lekdorpels en beschikken onder nog over een dichtgezet vierkant raam. In de zuidoostelijke langsgevel zijn ook twee getoogde gevelopeningen onder een steens rollaag

aanwezig, die zijn ingevuld met een grenen kozijn en dubbele deur. Onder het kozijn zijn granieten neuten en treden aangebracht. De kopgevels zijn blind uitgevoerd en eindigen onder de kantpannen. Op het dak staan twee gemetselde ventilatiekappen. De dakvlakken bij de topgevels zijn voorzien van een zinken dakbekleding.

De zuidoostgevels van de Gymnastiekschool.

De noordwestgevels van de Gymnastiekschool.

De noordoostgevel.

Tussen de gymzaal en de G.L.O.-vleugel staat een toestellenberging, waarvan de gevels ten opzichte van de gevels van de gymzaal terugliggen. De gevels eindigen onder een op grenen sporen gelegde schampgoot met een grenen boei en zinken gootbekleding. In de noordwestelijke gevel is een rechthoekige gevelopening met een steens rollaag aanwezig, die is ingevuld met een grenen deurkozijn met een grenen dubbele deur en granieten neuten en onderdorpel. De zuidoostgevel bevat drie rechthoekige gevelopeningen, die met beplating zijn dichtgezet. Het zadeldak is bedekt met zinken losanges.

Het deel aan de Hoogvlietstraat heeft een zuidoostgevel, waarvan het deel buiten het schoolplein van een hardstenen plint is voorzien. In de gevel zijn zes rechthoekige gevelopeningen met grenen raamkozijnen opgenomen. Om en om zijn de kozijnen ingevuld met een of twee vaste ruiten. De gevel eindigt onder een op grenen sporen gelegde schampgoot met een grenen boei en zinken gootbekleding.

De gevel aan de Hoogvlietstraat bestaat uit twee vlakken. Het linker vlak heeft een hardstenen plint en wordt als een topgevel onder het zadeldak beëindigd. Het beschikt op niveau van de begane grond over een hardstenen plint en een rechthoekige gevelopening met tussen keramische hoekblokken gevatte keramische raamdorpelstenen en een kozijnafdekking van hardgebakken plavuizen. De gevelopening is ingevuld met een grenen raamkozijn met drie ruiten. Op

zolderniveau is een rechthoekige gevelopening aanwezig, die door hardgebakken plavuizen is opgedeeld. Daarboven is het metselwerk diagonaal uitgevoerd. Het rechter vlak ligt ietwat terug en wordt recht onder een op grenen sporen gelegde schampgoot met een grenen boei en zinken gootbekleding beëindigd. De gevel beschikt over een hardstenen plint en twee gevelopeningen. De linker gevelopening is getoogd uitgevoerd en beschikt over een getoogde steenshoge rollaag. De opening is ingevuld met een grenen deurkozijn met een deur, granieten neuten, een hardstenen dorpel en een deur. De gevelopening wordt geflankeerd door twee gemetselde muren, haaks op de gevel, die zijn voorzien van een hardstenen afdekker. Tussen de muren ligt een hardstenen zerk. Rechts is er een gevelopening met keramische raamdorpelstenen onder een steens rollaag aanwezig, die is ingevuld met een raamkozijn met drie ruiten.

Het zadeldak boven het linker gevelvlak is haaks op de Hoogvlietstraat geprojecteerd en heeft een door grenen klossen gedragen overstek. Het zadeldak boven het rechter gevelvlak is lager, evenwijdig aan de Hoogvlietstraat georiënteerd en is met zinken losanges gedekt.

Aan de noordwestzijde staat een moderne aanbouw met een gemetselde gevel, twee ramen en een deur onder een plat dak.

Gymnastiekschool - interieur

De Gymnastiekschool bestaat uit een gymzaal met twee toestelbergingen, twee kleedkamers, een stookruimte en een toiletgroep. De hoofdingang bevindt zich in de noordoostgevel en heeft het adres Hoogvlietstraat 29. De gymzaal is ook via twee buitendeuren direct vanaf het schoolplein te bereiken.

De begane grond is uitgevoerd in beton. De dakvlakken worden gedragen door gordingen, die op de kopgevels en op een grenen spantconstructie zijn gelegd. De kapconstructie is niet in zicht. De kapconstructie boven de gymzaal bestaat volgens tekening uit een reeks van spanten, die ieder uit twee spantbenen, twee schoren, twee trek balken en een makelaar bestaan.

Gang en kleedkamer.

Gymzaal.

G.L.O.-vleugel - exterieur

De G.L.O.-vleugel bevindt zich aan de noordwestzijde en ligt evenwijdig aan de Zwartewaalstraat. De vleugel grenst zowel aan de Gymnastiekschool en de V.O-vleugel. In hoofdvorm heeft het gebouw een rechthoekige plattegrond met twee bouwlagen onder een zolder. Aan de zuidoostzijde staat een torenvormig bouwdeel, dat deels is onderkelderd.

De zuidwestgevel grenst aan de groenstrook bij de Zwartewaalstraat. De gevel wordt recht onder de grenen boei van een bakgoot met zinken bekleding beëindigd. Drie terugspringende Vlaamse gevels doorsnijden deze lijn. Onder de sprong in het metselwerk is een vierkant uitkragend vlak in het metselwerk opgenomen, waarboven een granieten zerk op granieten klossen aanwezig is. De Vlaamse gevels zijn ingevuld met een rechthoekige gevelopening met daarin een grenen kozijn met een enkele ruit. De gevels eindigen als een puntgevel onder de kantpannen. De gevelopeningen bij de lokalen op de begane grond zijn ingevuld met een raampartij, die uit een rechthoekig bovendeel en een kleiner, vierkant onderdeel bestaat. Langs de bovenzijde van de gevelopening is een rij hardgebakken plavuizen aanwezig, aan de onderzijde is de opening voorzien van een dubbele rij hardgebakken plavuizen, tussen twee keramische hoekblokken. Op de overgang tussen het boven- en onderdeel is een geschilderd, waarschijnlijk granieten kalf aanwezig. De openingen zijn ingevuld met grenen kozijnen, waarin een aluminium raam is aangebracht. Op de verdieping zijn de gevelopeningen bij de lokalen rechthoekig, voorzien van hardstenen plavuizen, keramische hoekblokken, een grenen kozijn en een aluminium raam. Bij de hoeken van de gevel zijn op de begane grond twee kleine, rechthoekige gevelopeningen aanwezig, die uitgevoerd zijn met een tussen keramische hoekblokken gevatte dubbele rij van hardgebakken plavuizen en ingevuld zijn met een grenen raamkozijn met een ruit. De gevelopening op de verdieping heeft alleen een grenen raamkozijn met een ruit.

De zuidoostelijke kopgevel wordt met een puntgevel onder de grenen boei van het zadeldak beëindigd en grenst aan het torenvormige bouwdeel. Op het niveau van de begane grondvloer verspringt de gevel en is de overgang afgedekt met granieten zerken. De strook steekt iets voorbij de gevel. Een deel van de zerken is aan de bovenzijde met beton schuin afgesmeerd. Op de begane grond is er een rechthoekige gevelopening met een afdekking van hardgebakken plavuizen en onder een rij van tussen keramische hoekblokken gevatte hardgebakken plavuizen. De opening is ingevuld met een grenen kozijn met een draairaam en een ruit. Naast het raam is een granieten brievenbus opgenomen. De gevelopening op de verdieping heeft alleen een grenen raamkozijn met een ruit. Ter hoogte van de tweede verdieping is een rechthoekige gevelopening met boven een rij hardstenen plavuizen en onder een tussen keramische hoekblokken gevatte rij plavuizen. De opening is ingevuld met een grenen raamkozijn met een ruit.

De zuidwestgevel van de G.L.O.-vleugel.

Zuidoostgevel.

Zuidwestgevel toren.

Entree Zwartewaalstraat 38.

Zuidoostgevel, noordoostgevel, en noordwestgevel toren.

Aan de zuidoostelijke kopgevel risaleert een bouwvolume, waarin zich de hoofdentree aan de Zwartewaalstraat 38 bevindt. De zuidwestelijke gevel heeft een ruwe betonnen plint en eindigt tegen een groenen gootboei, waarachter een met zink beklede goot ligt. In de gevel zijn twee getoogde gevelopeningen met een steens hoge rollaag en een tussen keramische hoekblokken

gevatte rij plavuizen aanwezig. De gevelopeningen zijn ingevuld met een grenen raamkozijn met drie ruiten. De zuidoostelijke gevel wordt als een puntgevel onder een zadeldak beëindigd. Op de hoeken steken de goten van de aangrenzende gevels door en liggen op een rand van uitkragend metselwerk. Rechts is een getoogde gevelopening aanwezig, onder een anderhalf steens hoge getoogde rollaag, waarin ook keramische blokken zijn opgenomen. Onder de opening is een granieten dorpel aanwezig. De opening is ingevuld met een grenen kozijn met hardstenen neuten, een hardstenen onderdorpel en een dubbele deur. Voor de entree ligt een gemetseld bordes, dat met granieten zerken en treden is afgedekt. Links is er nog een getoogde gevelopening met een lekdorpel van hardgebakken plavuizen aanwezig; de opening is dichtgezet met beplating. Bovenin is een rechthoekige gevelopening aanwezig, die met hardgebakken plavuizen in kleinere openingen is opgedeeld. De noordoostgevel is blind uitgevoerd. Het zadeldak van het bouwdeel is afgewerkt met een zinken dakbedekking.

Het torenvormige bouwdeel heeft een rechthoekige plattegrond. De langsgevels eindigen onder een bakgoot met zinken bekleding en een grenen gootboei. In de zuidwestelijke langsgevel is een rechthoekige gevelopening met boven een rij hardstenen plavuizen en onder een tussen keramische hoekblokken gevatte rij plavuizen. De opening is ingevuld met een grenen raamkozijn met drie ruiten. In de linker bovenhoek is een rvs ladder aanwezig. De noordoostelijke gevel bevat een getoogde gevelopening met een steens rollaag. De opening is ingevuld met een grenen deurkozijn en deur met granieten neuten en onderdorpel. Voor de opening liggen granieten treden. Op het niveau van de tweede verdieping is er een rechthoekige gevelopening met boven een rij hardstenen plavuizen en onder een tussen keramische hoekblokken gevatte rij plavuizen. De opening is ingevuld met een grenen raamkozijn met twee ruiten. Aan de rechterzijde is er een schoorsteen, die in het gevelvlak risalerend is uitgevoerd. De kopgevels worden als een puntgevel onder het zadeldak beëindigd. De goten van de langsgevels steken door in de kopgevels. Het metselwerk in de topgevel en in een vierkant eronder ligt iets naar voren en grenst onder aan de rij granieten consoles. Op het niveau van de tweede verdieping is er een rechthoekige gevelopening met daarboven een rij hardstenen plavuizen en eronder een tussen keramische hoekblokken gevatte rij plavuizen. De opening is ingevuld met een grenen raamkozijn met drie ruiten. Daarboven is een tweede gevelopening aanwezig, die rechthoekig is uitgevoerd, met erboven een rij hardstenen plavuizen en eronder een tussen keramische hoekblokken gevatte rij plavuizen. De opening is ingevuld met een grenen kozijn met drie ruiten. De kopgevel aan de noordwestzijde van de toren is blind uitgevoerd. Het zadeldak van de toren is gedekt met betonpannen. In beide dakvlakken is een dakraam opgenomen.

De noordoostelijke gevel van de G.L.O.-vleugel wordt recht onder een met zink beklede en van een grenen gootboei voorziene goot. Op de begane grond is er in het midden een rechthoekige gevelopening onder een steens rollaag aanwezig. De opening is ingevuld met een grenen deurkozijn met granieten neuten, een granieten dorpel en een dubbele deur. Voor de gevelopening liggen granieten treden. De entree wordt geflankeerd door een reeks van rechthoekige gevelopeningen met grenen kozijnen en een ruit. Langs de bovenrand van de reeks ligt een rij hardgebakken plavuizen, met boven iedere muurdam en op de einden een keramisch blok. Langs de onderzijde is een doorlopende rij hardgebakken plavuizen aanwezig, die op de einden wordt ingesloten door een keramisch blok. Op niveau van de eerste verdieping zijn er ter plaatse van de gang rechte gevelopeningen aanwezig, die rechthoekig zijn uitgevoerd, met boven een rij hardstenen plavuizen en onder een tussen keramische hoekblokken gevatte rij plavuizen. Ter hoogte van de toiletten zijn er smalle rechthoekige gevelopeningen met een metalen rooster en hardgebakken plavuizen in de gevel opgenomen. Geheel links is er een zinken hemelwaterafvoer aanwezig. De gevel loopt aan de noordzijde van de Gymnastiekschool nog door. Boven de gootlijn zijn, net als in de zuidwestelijke langsgevel, Vlaamse gevels toegepast.

Noordoostgevel G.L.O.-vleugel.

Links: het deel van de noordoostgevel van de G.L.O.-vleugel ten noorden van de Gymnastiekschool.

Midden: noordwestelijke kopgevel van de G.L.O.-vleugel.

De noordwestelijke kopgevel van de G.L.O.-vleugel wordt als een puntgevel onder de kantpannen van het zadeldak beëindigd. De goten van de langsgevels steken door en liggen op een uitkragende metselwerkrand. Op de begane grond is een rechthoekige gevelopening gesitueerd, die voorzien is van een steens rollaag en een grenen kozijn met hardstenen neuten en een dubbele deur. Op de eerste verdieping is er links een rechthoekige gevelopening met een afdekking van hardgebakken plavuizen en onder een rij van hardgebakken plavuizen, tussen twee keramische hoekblokken. De gevelopening is ingevuld met een grenen raamkozijn, waarin drie ramen met een vierruits-verdeling zijn opgenomen. Rechts zijn er drie vierkante gevelopeningen aanwezig, die met keramische raamdorpelstenen zijn afgedekt. De openingen zijn ingevuld met een grenen raamkozijn en een ruit.

In het zadeldak zijn gemetselde ventilatiekappen opgenomen. Het dakvlak boven de zuidwestgevel bevat brede dakkapellen met een grenen constructie, een plat bitumineus dak, zinken zijwangen en een grenen raampartij. In het andere dakvlak zijn enkele dakramen aanwezig.

G.L.O.-vleugel – interieur

De kelder bevindt zich deels onder de toren en voor een deel onder het meest noordwestelijke lokaal van de V.O.-vleugel. De vloer is in beton uitgevoerd; de wanden zijn opgetrokken in metselwerk. De kelder is toegankelijk via een trap onder het hoofdtrappenhuis en is alleen vanaf buiten toegankelijk. De kelder bestaat uit een ruimte met een trap en de stookruimte. De vloeren zijn in beton uitgevoerd, met uitzondering van de zoldervloer, die bestaat uit een grenen balklaag en grenen delen.

De hoofdentree aan de Zwartewaalstraat 38 komt uit in een entreeportaal, die toegang geeft tot het hoofdtrappenhuis, en een gang die om het trappenhuis heen leidt. Het portaal heeft een vloer van dubbel hardgebakken tegels en een lambrisering van geglazuurde tegels op een plint van zwart hardsteen. De gang leidt naar de centrale gang, waaraan zes lokalen en een kantoor grenzen, en sluit aan op de buitendeuren in de noordwest- en noordoostgevel. De gang beschikt ook over een vloer van dubbel hardgebakken tegels en een lambrisering van geglazuurde tegels op een plint van zwart hardsteen, die doorlopen in een tochtportaal achter de entree in de noordoostgevel. In de gang zijn toiletten gesitueerd.

Entreeportaal bij het hoofdtrappenhuis.

Verbindingsgang om het hoofdtrappenhuis.

Centrale gang op de begane grond.

Centrale gang op de begane grond, ter hoogte van de buitendeuren in de noordwest- en noordoostgevel.

Hoofdtrappenhuis.

Noordwestelijk trappenhuis.

De gang staat in open verbinding met de gang op de begane grond van de V.O.-vleugel. Ook zijn er twee trappenhuisen waarmee de verdiepingen te bereiken zijn. Het hoofdtrappenhuis bij de hoofdentree heeft granieten bordessen en treden en een lambrisering van geglazuurde tegels op een plint van zwart hardsteen. De balustraden bestaan uit gesmede balusters in art deco-stijl en een houten handlijst. Het trappenhuis in de noordwestelijke hoek van de plattegrond is eenvoudig en bestaat uit een stalen trap met houten treden.

De plattegrond van de eerste verdieping is in hoofdopzet vrijwel gelijk aan die van de begane grond en bestaat uit een centrale gang met toiletten, zes lokalen en een kantoor. Twee stalen trappen leiden naar de zolder, waar een gang, toiletten en vijf lokalen zijn ingericht.

De dakvlakken worden gedragen door grenen gordingen, die in de kopgevels en op grenen spanten zijn opgelegd. De spanten van het hoofddak bestaan uit twee spantbenen, twee kreupele stijlen, twee blokkelen, drie trekbalen, twee schoren en een makelaar. Het spant in de toren is opgebouwd uit een makelaar en twee geschoorde spantbenen op een trekbal.

Gang op de eerste verdieping.

Tweede verdieping.

V.O.-vleugel - exterieur

De V.O.-vleugel heeft een L-vormige plattegrond en bestaat uit een haaks en een evenwijdig aan de Hoogvlietstraat gesitueerd gedeelte en een speelzaal.

Het haaks op de Hoogvlietstraat georiënteerde gedeelte is ingeklemd tussen de G.L.O.-vleugel en het gedeelte aan de Hoogvlietstraat en telt één deels onderkelderde bouwlaag onder een zolder. De noordwestgevel wordt recht onder een met zink beklede goot met een grenen boei beëindigd en ligt iets terug ten opzichte van de kopgevel van het aan de Hoogvlietstraat gelegen gedeelte. In het gevelvlak zijn vijf openingen opgenomen, die uitgevoerd zijn met een afdekking van hardgebakken plavuizen en onder met een rij van hardgebakken plavuizen, tussen twee keramische hoekblokken. De openingen zijn ingevuld met een grenen raamkozijn en twee ruiten. In twee kozijnen is een klepraam aanwezig. Geheel rechts sluit een hemelwaterafvoer op de goot aan.

De zuidoostgevel wordt recht onder een met zink beklede goot met een grenen boei beëindigd. Aan beide einden van de gevel is een getoogde gevelopening onder een steens hoge rollaag aanwezig, die ingevuld is met een grenen deurkozijn met granieten neuten, onderdorpel en een trede en een grenen deur. Ertussen zijn zeven gevelopeningen aanwezig met een afdekking van hardgebakken plavuizen en eronder een rij van hardgebakken plavuizen tussen twee keramische hoekblokken. Het bovendeel beschikt over een grenen kozijn met een aluminium inzetkozijn met twee ruiten; het onderdeel is kleiner, ligt iets terug en is ingevuld met een grenen kozijn met een vast grenen raam. Het dak is uitgevoerd als een zadeldak en sluit aan op de dakvlakken en gevels van de aangrenzende bouw delen. In beide dakvlakken zijn dakramen opgenomen en in het midden staat een gemetselde ventilatieschoorsteen.

Noordwestgevel en de zuidoostgevel van het haaks op de Hoogvlietstraat georiënteerde gedeelte.

Zuidwest- en noordoostgevel van het aan de Hoogvlietstraat georiënteerde bouwdeel.

Het rechter deel van de noordoostgevel en de kopgevel van het aan de Hoogvlietstraat georiënteerde bouwdeel.

Het gedeelte aan de Hoogvlietstraat ligt tussen het haaks op de Hoogvlietstraat georiënteerde deel en de speelzaal. Het heeft een rechthoekige plattegrond en telt één bouwlaag onder een zolder. De zuidwestgevel wordt recht onder een met zink beklede goot met een groenen boei beëindigd, met geheel rechts een terugliggende Vlaamse gevel. Onder de sprong in het metselwerk is een vierkant risalerend vlak op een granieten console opgenomen, waarboven een granieten zerk op granieten consoles aanwezig is. De Vlaamse gevels zijn ingevuld met een rechthoekige gevelopening met een lekdorpel van hardgebakken plavuizen en erin een groenen kozijn met twee ruiten. De gevels eindigen als een puntgevel onder de kantpannen. De gevel bevat twee groepen van zeven gevelopeningen met erboven een afdekking van hardgebakken plavuizen en eronder met een rij van hardgebakken plavuizen, tussen twee keramische hoekblokken. Het bovendeel beschikt over een groenen kozijn met een aluminium inzetkozijn met twee ruiten. Het onderdeel is kleiner, ligt iets terug en is ingevuld met een groenen kozijn met een vast groenen raam. Links is er een getoogde gevelopening onder een anderhalf steens hoge rollaag, met een groenen deur in een groenen kozijn op hardstenen neuten en een hardstenen dorpel. In het midden heeft de gevel een getoogde opening waarin een groenen deurkozijn met granieten neuten, een granieten dorpel en een groenen deur zijn opgenomen. Rechts is er een getoogde gevelopening onder een anderhalf steens hoge rollaag aanwezig, waarin ook keramische blokken zijn opgenomen. De gevelopening beschikt over een granieten dorpel en een stalen poort. In de zich daarachter bevindende nis liggen granieten zerken en zijn drie gevelvlakken aanwezig. Het linker vlak is ingevuld met een opening waarin een groenen deurkozijn met granieten neuten, een granieten onderdorpel en een groenen deur zijn opgenomen. Het middelste vlak heeft een vierkante gevelopening met een groenen raamkozijn en een ruit. Het rechter gevelvlak vormt de achterzijde van de zuidoostelijke kopgevel van het

bouwdeel en is voorzien van een getoogde gevelopening onder een steens rollaag, waarin een smeedijzeren hekwerk is geplaatst.

De zuidoostelijke kopgevel is, op de gevelopening met het hekwerk na, blind en gaat grotendeels schuil achter de speelzaal. De gevel wordt als een puntgevel beëindigd onder de kantpannen. De goten van de langsgevel steken nog iets door in de kopgevel en liggen daar op een uitkragende rand van metselwerk.

De noordoostgevel is aan de Hoogvlietstraat gesitueerd en wordt recht onder een met zink beklede goot met een grenen gootboei beëindigd. De gevel kent drie terugliggende Vlaamse gevels, waarbij de rechter groter dan de andere twee is uitgevoerd. De linker Vlaamse gevels worden als een puntgevel onder de kantpannen beëindigd en zijn ingevuld met een gevelopening met een uit hardgebakken plavuizen bestaande lekdorpel en een grenen kozijn met twee ruiten. Onder het gevelvlak is een granieten afdekker op twee granieten consoles aanwezig. Onder de afdekker steekt er een verticale strook van metselwerk uit de gevel, die tot boven een gevelopening op de begane grond doorloopt. De rechter Vlaamse gevel wordt als een puntgevel onder de kantpannen beëindigd en is ingevuld met een gevelopening met een uit hardgebakken plavuizen bestaande lekdorpel en een grenen kozijn met twee ruiten. Het terugliggende vlak loopt door tot een grenen erker op begane grondniveau, die is uitgevoerd met drie grenen consoles en drie ruiten. De overige gevelopeningen op het niveau van de begane grond zijn uitgevoerd met een afdekking van hardgebakken plavuizen en onder met een rij van hardgebakken plavuizen, tussen twee keramische hoekblokken. Geheel rechts en onder de Vlaamse gevels zijn het kleine gevelopeningen, die met een grenen raamkozijn en een ruit zijn ingevuld. Daartussen zijn het grotere gevelopeningen met een grenen raamkozijn en twee ruiten. Enkele kozijnen zijn met een grenen klepraam uitgevoerd. De noordwestelijke kopgevel wordt als een puntgevel onder de kantpannen beëindigd. De goten van de langsgevel lopen iets in de kopgevel door en worden gedragen door een uitkragende rand van metselwerk. De gevel heeft drie gevelopeningen, die alle zijn uitgevoerd met een afdekking van hardgebakken plavuizen en onder met een rij van hardgebakken plavuizen tussen twee keramische hoekblokken. Op het niveau van de begane grond is er links een opening met een grenen raamkozijn met middelstijl en twee aluminium draairamen en rechts een opening met een grenen kozijn, twee aluminium draairamen en een vaste ruit. Op zolderniveau is er een gevelopening met een grenen raamkozijn, een ruit en een dicht paneel.

In het gevelvlak is ook een uitbouw opgenomen, waarin de ingang aan de Hoogvlietstraat 43 is opgenomen. De uitbouw heeft drie gevels onder een haaks op de kopgevel georiënteerd zadeldak. In de voorgevel is een getoogde gevelopening aanwezig onder een anderhalf steens hoge rollaag, waarin keramische blokken zijn opgenomen. De gevelopening is ingevuld met een grenen deurkozijn op granieten neuten en heeft een dubbele grenen deur, een granieten dorpel en een granieten trede. De gevel wordt als een puntgevel onder het overstek van het zadeldak beëindigd. De zijgevels zijn blind uitgevoerd. Langs de noordoostelijke zijgevel is een halfhoge muur aangebracht, die doorloopt tot aan de entree. Het dak bestaat uit grenen delen op sporen, die zijn bedekt met zinken losanges. Onder het overstek zijn achter een grenen boei grenen klossen aangebracht.

Het dak van het evenwijdig aan de Hoogvlietstraat georiënteerde bouwdeel is als een zadeldak uitgevoerd en bevat vier gemetselde ventilatieschoorstenen.

De speelzaal bevindt zich bij de kruising van de Hoogvlietstraat en de Blankenburgstraat en grenst aan de zuidoostelijke kopgevel van het deel dat evenwijdig aan de Hoogvlietstraat is georiënteerd. Het heeft een vierkante plattegrond en telt een bouwlaag onder een zadeldak. De zuidwestgevel wordt recht onder een met zink beklede en van een grenen gootboei voorziene goot beëindigd. In de onderste helft van de gevel zijn er drie gevelopeningen onder een lijst van hardgebakken plavuizen aanwezig. De linker twee hebben keramische raamdorpelstenen en zijn ingevuld met een grenen raamkozijn met een ruit. De rechter heeft een grenen deurkozijn met een dubbele deur met granieten neuten en een granieten dorpel. Voor de gevel langs ligt een granieten trede. In de

bovenste helft van de gevel zijn drie gevelopeningen onder een zonnenscherm aanwezig. De gevelopeningen zijn voorzien van keramische raamdorpelstenen en grenen kozijnen met aluminium klepramen.

De zuidoostelijke kopgevel wordt als een puntgevel onder de kantpannen beëindigd. De goten van de langsgevels steken iets in de kopgevel door en worden daar door een uitkragende rand metselwerk gedragen. In de gevel is een opening aanwezig met een afdekking van hardgebakken plavuizen en een lekdorpel van tussen keramische blokken gevatte hardgebakken plavuizen. De gevelinvulling bestaat uit een boven- en een ondergedeelte, waarbij het bovengedeelte een grenen raamkozijn met een ruit en een aluminium uitzetraam bevat. Het onderste gedeelte wordt door beplating aan het zicht onttrokken. Op zolderniveau is een rechthoekige gevelopening onder een betonnen latei aanwezig. In de latei is ook een hijsbalk verwerkt. De gevelopening is ingevuld met een grenen deurkozijn, waarin twee grenen schuifdeuren zijn opgenomen. Voor het kozijn is een grenen platform op geprofileerde consoles aanwezig. De noordoostgevel wordt recht onder een met zink beklede en van een grenen gootboei voorziene goot beëindigd. In de gevel is een opening aanwezig met een afdekking van hardgebakken plavuizen en een lekdorpel van tussen keramische blokken gevatte hardgebakken plavuizen. De opening is ingevuld met een grenen raamkozijn met drie ruiten.

De speelzaal.

V.O.-vleugel - interieur

De begane grondvloer is uitgevoerd in beton; de verdiepingvloer bestaat uit een grenen balklaag en grenen delen. Op de begane grond worden alle ruimten ontsloten door een centrale gang, die langs de binnenzijde van de noordwestelijke en noordoostelijke gevel is gesitueerd. De gang heeft een vloer van in patroon gelegde dubbel hardgebakken zwarte, rode en witgrijze tegels. De wanden zijn voorzien van een lambrisering van geglaazuurde tegels boven een plint van zwart hardsteen. Langs de binnenzijde van de gevels zijn in de gang kleednissen aangebracht, waar er in de lambrisering cloisonne-tegels met voorstellingen van allerlei aard zijn opgenomen. Nabij de entree is een vaste bank aanwezig. De entree aan de Hoogvlietstraat 43 komt uit op een vestibule, die toegang geeft tot de centrale gang. In het haaks op de Hoogvlietstraat georiënteerde deel zijn twee lokalen aanwezig, die ook ieder over een eigen buitendeur beschikken. Nabij de entree zijn een kantoor en een toiletgroep aanwezig, alsmede een trappenhuis. Aan de gang in het aan de Hoogvlietstraat grenzende gedeelte zijn drie lokalen en de speelzaal gelegen. De speelzaal heeft ook een lambrisering van geglaazuurde tegels boven een plint van zwart hardsteen. In de speelzaal zijn twee vaste grenen banken aanwezig.

De eerste verdieping is te bereiken via het trappenhuis bij de entree aan de Hoogvlietstraat 43 en via de G.L.O.-vleugel. Nabij het trappenhuis is zijn enkele aan een gang grenzende kantoren en een technische ruimte aanwezig. Tussen deze gang en de G.L.O.-vleugel is een zaal gesitueerd. Boven het aan de Hoogvlietstraat gesitueerde bouwdeel, inclusief de speelzaal, is de zolder onafgewerkt en in gebruik als berging.

De dakvlakken worden gedragen door grenen gordingen, die opgelegd zijn in de gevels, dragende wanden en op de grenen kapconstructie. De kapconstructie van de bouwdelen uitgezonderd de speelzaal bestaat uit spanten, die zijn samengesteld uit twee spantbenen, twee blokkelen, twee kreupele stijlen, drie trekbalen, een makelaar en vier schoren. De kapconstructie van de speelzaal telt één spant, die bestaat uit twee geschoorde spantbenen en een makelaar.

De centrale gang in de V.O.-vleugel, gezien richting de G.L.O.-vleugel en de speelzaal.

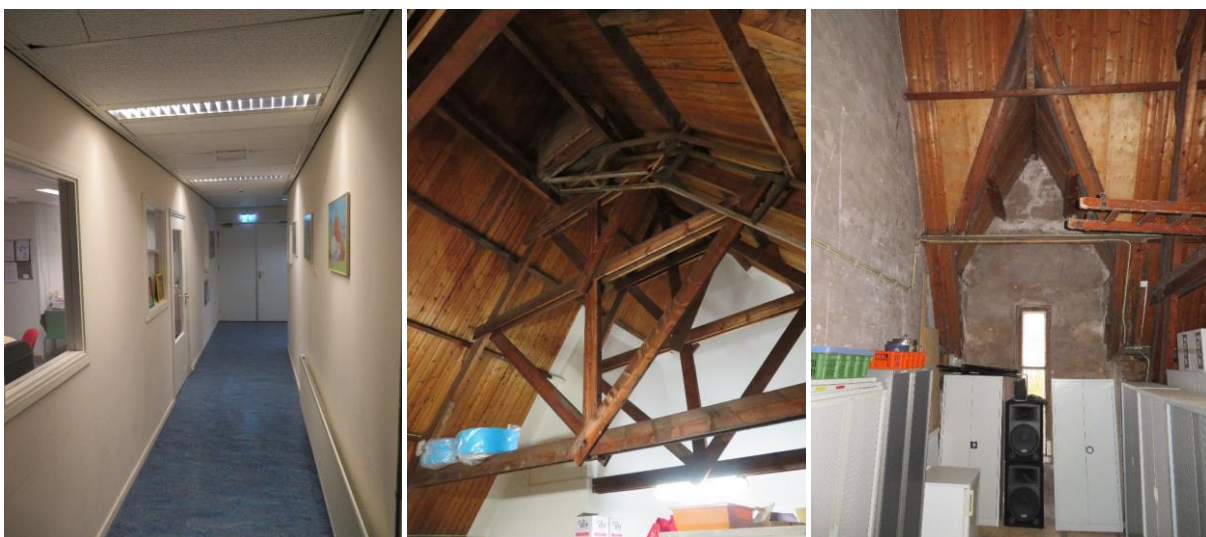
Kleednis in de centrale gang met cloisonne-tegels.

Speelzaal.

Zolder boven de speelzaal en boven het evenwijdig aan de Hoogvlietstraat georiënteerde gedeelte.

Links: kantoorruimten op de eerste verdieping.

Rechts: kapconstructie van het evenwijdig aan de Hoogvlietstraat gesitueerd gedeelte.

Buiteninrichting

Aan de noordwestgevel van de G.L.O.-vleugel grenst een hekwerk, dat de binnenplaats tussen de twee Gymnastiekscholen afschermt. Het hekwerk bestaat uit vier gemetselde kolommen, waartussen twee stalen hekken en een stalen poort zijn opgenomen. Erboven is een over de volledige lengte van het hekwerk doorlopend stalen hek geplaatst.

Het noordoostelijke schoolplein bevindt zich tussen de Gymnastiekschool, de Hoogvlietstraat, het haaks op de Hoogvlietstraat georiënteerde deel van de V.O.-vleugel en de G.L.O.-vleugel. Het plein wordt door een modern stalen hek van de openbare straat gescheiden.

Het zuidwestelijke schoolplein bevindt zich tussen de V.O.-vleugel, de Blankenburgstraat en het pad in het verlengde van de Zwartewaalstraat. Het schoolplein is omheind met een gemetselde muur en is in de zuidwestelijke hoek ervan voorzien van een wagenhuisje. De gemetselde muur langs de Blankenburgstraat is anderhalf steens dik en wordt recht onder een afdekking van hardgebakken plavuizen beëindigd. In de muur zijn openingen met granieten blokken en een smeedijzeren hekwerk in art-decostijl opgenomen. Aan de schoolpleinzijde is de muur met steunberen verstevigd.

De muur langs het pad in het verlengde van de Zwartewaalstraat is lager en bovenop voorzien van een stalen hek. In de muur is ook een stalen poort opgenomen.

Het wagenhuisje heeft een vierkante plattegrond en telt één bouwlaag onder een zadeldak. De twee kopgevels eindigen als een puntgevel onder een grenen boei en bevatten een rechthoekige gevelopening met hardstenen plavuizen als afdekking en lekdorpel. De noordoostelijke gevel heeft ook nog een rechthoekige gevelopening met een steens rollaag, waarin een grenen deurkozijn met hardstenen neuten, een hardstenen dorpel en een grenen dubbele deur zijn opgenomen. De langsgevel aan de straatzijde eindigt onder een met zink beklede goot met een grenen boeibord. De andere langsgevel eindigt onder het overstek van het dak. De dakconstructie bestaat uit met zinken losanges beklede grenen dakbeschot op grenen gordingen, die in de kopgevels zijn opgelegd. Onder het noordwestelijke dakvlak steken de grenen sporen door.

Poort bij het plein achter de Gymnastiekschool.

Het noordoostelijke schoolplein.

Links: gemetselde terreinafscheiding van het zuidwestelijke schoolplein aan de zijde van de Blankenburgstraat.
Rechts: de terreinafscheiding langs het pad bij de Zwartewaalstraat.

Het wagenhuisje op het zuidwestelijke schoolplein.

Beschrijving van de bouwhistorische sporen

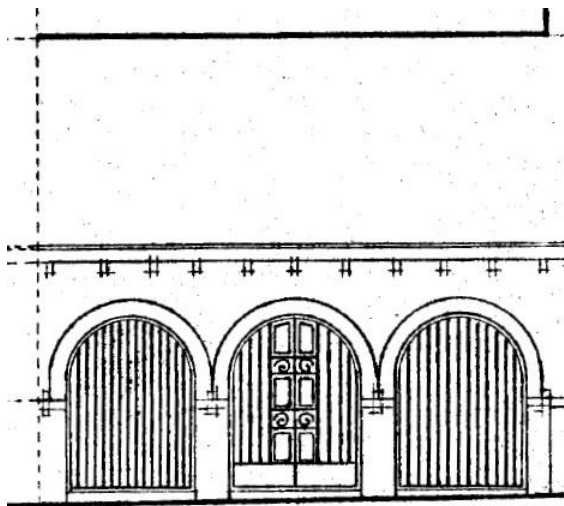
Exterieur

- 1) Het metselwerk van het bouwvolume tussen de twee Gymnastiekscholen sluit niet aan op dat van de Gymnastiekscholen. Het bouwvolume is ook niet weergegeven op archieftekeningen en moet later toegevoegd zijn. De meest linker raampartij in de noordwestgevel van de Gymnastiekschool moet voor het maken van de aanbouw zijn ingekort. Onder de ramen is ook inboetwerk te zien, waarbij stenen gebruikt zijn die gelijk zijn aan de stenen waarmee de gevel van de aanbouw is opgetrokken.

- 2) Het gevelvlak tussen de deuren in de noordoostgevel van de Gymnastiekschool is in een afwijkende steen opgetrokken, die overeenkomt met de steen die in de gevel van de moderne aanbouw is aangetroffen. De sporen duiden aan dat dat gevelvlak ten tijde van het maken van de aanbouw gewijzigd is. Volgens de oorspronkelijke tekening was hier een overdekte galerij met een poort, die vanaf de Hoogvlietstraat toegang gaf tot het plein tussen de Gymnastiekscholen.

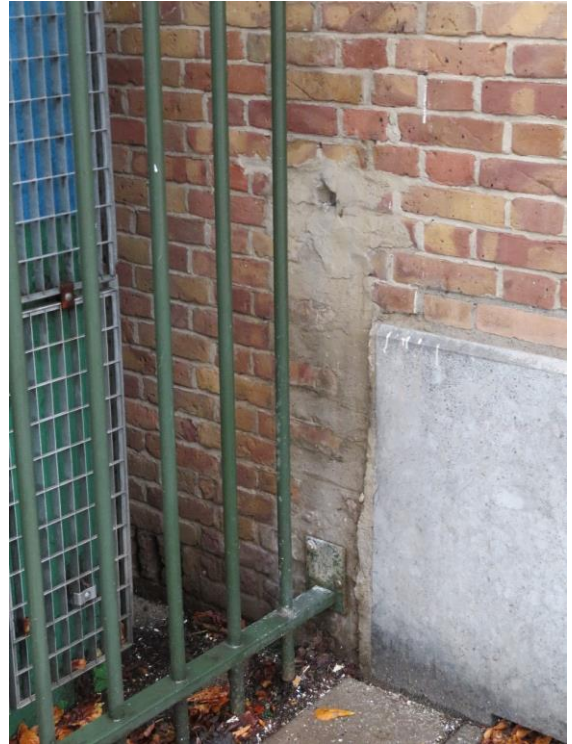

Collectie Tekeningen Openbare Werken / Dienst van Gemeentewerken Rotterdam, Stadsarchief Rotterdam

- 3) In de noordoostgevel van de Gymnastiekschool is geheel links een inboetplek in afwijkende steen aanwezig. Volgens de oorspronkelijke tekeningen was hier de hoofdingang tot dit bouwdeel. De huidige entree was in de oorspronkelijke toestand de toegang tot de fietsenbergplaats.

- 4) In de zuidoostgevel van de Gymnastiekschool is ter plaatse van het huidige schoolpleinhek de aansluiting van de oorspronkelijke halfhoge gemetselde muur te zien, die hier voorheen stond.

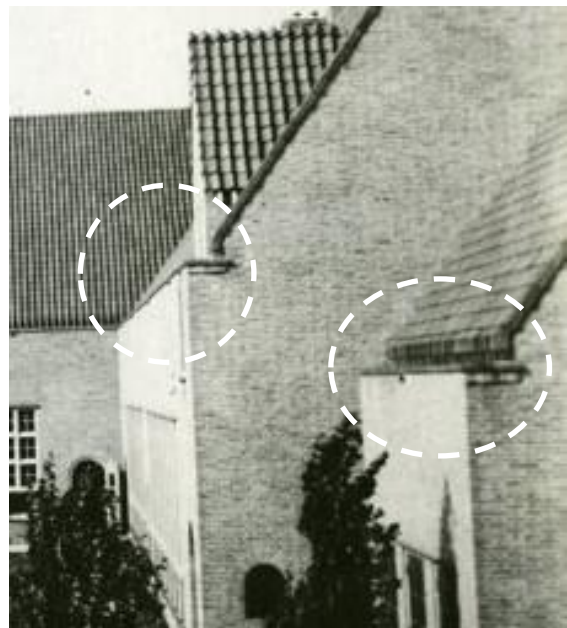
- 5) In algemene zin zijn diverse gevelopeningen, of delen daarvan, dichtgezet met plaatmateriaal. Het is niet bekend in hoeverre er daarachter nog oorspronkelijke onderdelen aanwezig zijn.

- 6) De meeste hoofdtoegangsdeuren tot de school zijn op enig moment, vermoedelijk tijdens de gevelrenovaties van de jaren '60 en '70 vervangen. De kozijnen zijn nog wel oorspronkelijk.

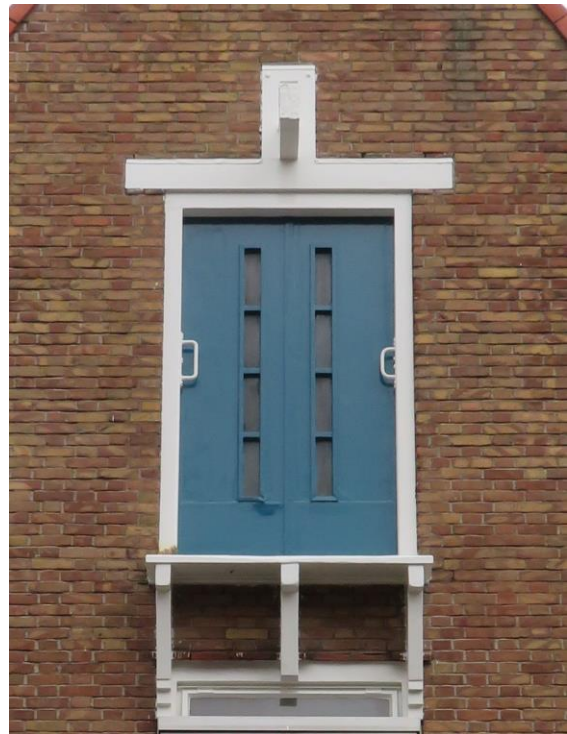
- 7) De verspreid aanwezige grenen geprofileerde boeien passen slecht bij het ontwerp van het pand en zijn pas later aangebracht. Op de noordoostelijke hoek van de toren is het oorspronkelijke detail nog intact. Deze toont nog de sprong in het metselwerk en de afdekking van hardgebakken plavuizen. Het aanbrengen van de boeidelen hangt waarschijnlijk samen met de vervanging van de dakpannen, waarbij de onderste knikpan kwam te vervallen en waarvoor de goot moest worden verhoogd.

Collectie Stadsarchief Rotterdam

- 8) De laaddeur in de kopgevel van de speelzaal is later toegevoegd. Om de gevelopening is inboetwerk in een afwijkende steen te zien. Op de oorspronkelijke tekeningen en een oude foto is te zien dat er hier op zolderniveau alleen een ventilatieopening aanwezig was.

Collectie Stadsarchief Rotterdam

- 9) Tussen de ramen in de zuidwestgevel van de speelzaal is inboetwerk in een afwijkende steen aanwezig, die herinnert aan de wijziging die hier eind jaren '60, begin jaren '70 heeft plaatsgevonden. Tot dat moment waren er alleen drie dubbele deuren aanwezig.

- 10) De dubbele deur geheel links in de zuidwestgevel van de V.O.-vleugel is niet oorspronkelijk. In de oorspronkelijke situatie was het een open doorgang die naar een overdekte galerij leidde.

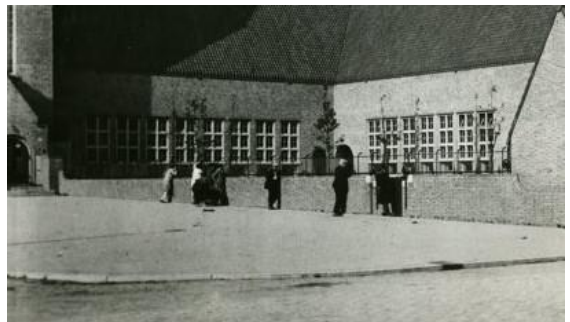
Collectie Stadsarchief Rotterdam

- 11) De deuren aan de noordoostzijde van de toren zijn voorzien van beplating. De linker deur, die naar de kelder leidt, is gezien de nog aanwezige profileringen nog oorspronkelijk.

- 12) De muur aan de zuidwestzijde van het zuidwestelijke schoolplein vertoont sporen van aanpassing. De aansluiting op de toren, de bovenste twee lagen over de gehele lengte van de muur en een penant bij het wagenhuisje zijn in een afwijkende, roodbruine steen uitgevoerd. In de oorspronkelijke situatie had de muur aan de zijde van het wagenhuisje geen penant. De muur liep recht en had alleen bij de aansluiting op de toren een kwartronde verhoging. Over de muur was een smeedijzeren stang aangebracht, waarop, vermoedelijk al kort na de oplevering, een gaashek werd aangebracht.

Collectie Stadsarchief Rotterdam

Collectie Stadsarchief Rotterdam

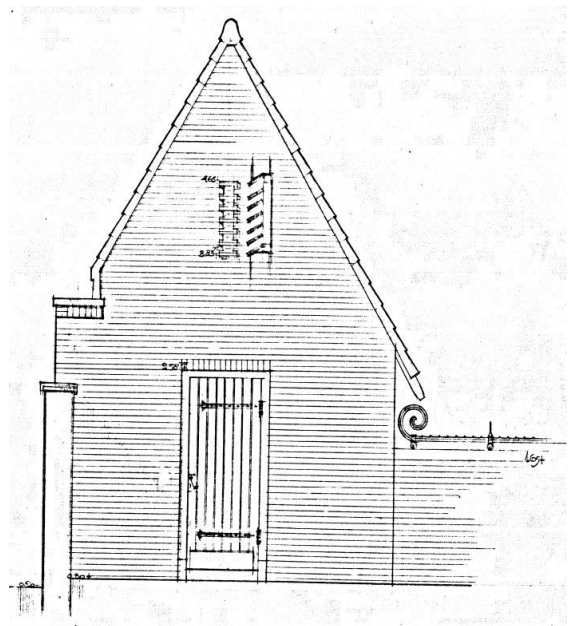
- 13) De zuidelijke gevels van het wagenhuisje laten door scheuren en inboetwerk in afwijkende stenen goed zien waar oorspronkelijk het hoekraam aanwezig was. Deze is op enig moment verwijderd, net als het bankje.

De historische foto laat ook duidelijk zien dat het wagenhuisje oorspronkelijk met pannen was gedekt en een randdetail met kantpannen had.

Collectie Stadsarchief Rotterdam

- 14) Rondom de rollaag boven het deurkozijn van het wagenhuisje is afwijkende steen gebruikt. De oorspronkelijke tekeningen laten zien dat hier eerst een kleinere deur aanwezig was. De opening zal dus op enig moment vergroot zijn geweest.

Collectie Tekeningen Openbare Werken / Dienst van Gemeentewerken Rotterdam, Stadsarchief Rotterdam

- 15) De zuidoostelijke muur van het zuidwestelijke schoolplein heeft thans een afdekking van hardgebakken plavuizen. Oorspronkelijk waren in cement gelegde gegolfde pannen gebruikt als afdekking.

- 16) De met beplating dichtgezette opening links van de hoofdentree aan de Zwartewaalstraat 38 was oorspronkelijk een opening met een smeedijzeren hekwerk. Erachter was een overdekte galerij.

- 17) De grove betonplint en het inboetwerk onder de ramen in de zijgevel van de hoofdentree verwijzen naar een op een onbekend moment uitgevoerde verbouwing, waarbij de open galerij, die als hoofdingang voor de G.L.O.-school op de begane grond diende werd dichtgezet. Hierbij werden de openingen vervangen door ramen en verdween de bordestrap.

Op de historische foto is tevens te zien dat dit bouwdeel oorspronkelijk een met pannen gedekt dak had. Bij de hoofdingang zijn tevens twee hoge muren en een bank te zien.

Collectie Stadsarchief Rotterdam

- 18) Op de noordoostelijke hoek van de G.L.O.-vleugel zijn nog twee kozijnen aanwezig, die nog als een van de weinige nog over hun oorspronkelijke ramen, met roedeverdeling beschikken. De meeste andere kozijnen zijn voorzien van aangepaste ramen of inzetkozijnen of zijn geheel nieuw.

- 19) De rechter ramen op niveau van de eerste verdieping van de noordwestgevel van de G.L.O.-vleugel zijn modern uitgevoerd en zijn bij een latere verbouwing toegevoegd.

- 20) De poort bij de noordwestgevel van de G.L.O.-vleugel is op enig moment opgehoogd met een stalen hekwerk. De stalen onderdelen in de poort zijn ook vervangen.

- 21) Op dit moment telt het complex vier verschillende dakbedekkingen; betonpannen, orangerode OVH-pannen, zinken losanges in ruitdekking en zinken beplating in halfsteenverband. Op basis van historische foto's en onderzoek naar de andere schoolgebouwen uit dezelfde typologie kan gezegd worden dat geen van deze dakbedekkingen oorspronkelijk is. Oorspronkelijk waren alle dakvlakken voorzien van orangerode Verbeterde Hollandse pannen, waarbij de onderste pannen knikpannen waren en de randoplossingen met kantpannen waren uitgevoerd.

- 22) De dakkapellen in het dakvlak boven de noordwestgevel van de G.L.O.-vleugel en de dakramen in het dakvlak boven de noordoostgevel van diezelfde vleugel zijn geplaatst toen in een relatief recent verleden de zolder tot volwaardige verdieping werd verbouwd.

- 23) De dakramen in het haaks op de Hoogvlietstraat georiënteerde deel van de V.O.-vleugel zijn toegevoegd toen eind jaren '70, begin jaren '80 de zolder van de vleugel tot een volwaardige verdieping werd uitgebouwd.

Interieur

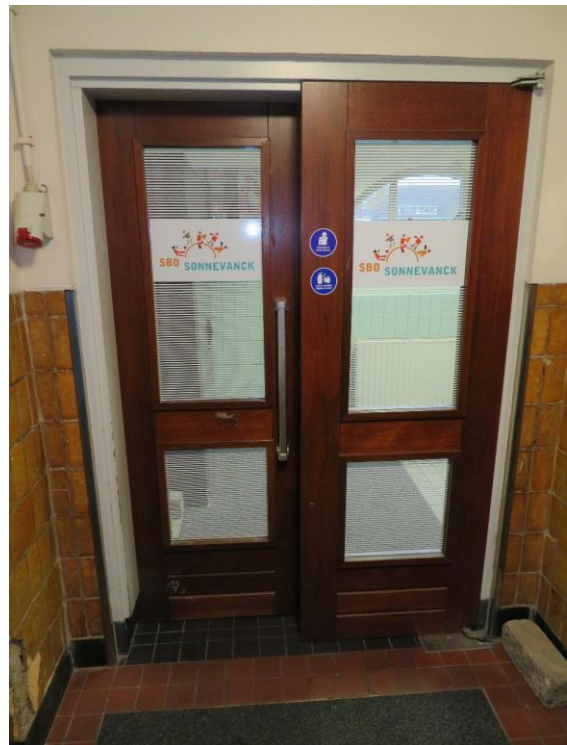
- 1) De plattegrond van de ondersteunende ruimten van de gymzaal verschilt sterk van de oorspronkelijke situatie. Hoogstwaarschijnlijk houdt de herindeling van de plattegrond samen met de bouw van de aanbouw en de aanpassingen in de gevels.

- 2) Het hoofdtrappenhuis en de entree zijn nog vrijwel geheel oorspronkelijk en beschikken nog over oorspronkelijke vloer- en wandafwerkingen.

- 3) De deur in het entreeportaal achter de hoofdentree is later toegevoegd en dateert uit de verbouwing van de open galerij tot een binnenruimte.

- 4) De gang om het hoofdtrappenhuis was oorspronkelijk een open galerij en vormde de hoofdentree van de G.L.O-school op de begane grond. De galerij is op enig moment bij het interieur getrokken. De afwerkingen in deze gangen dateren van de verbouwing.

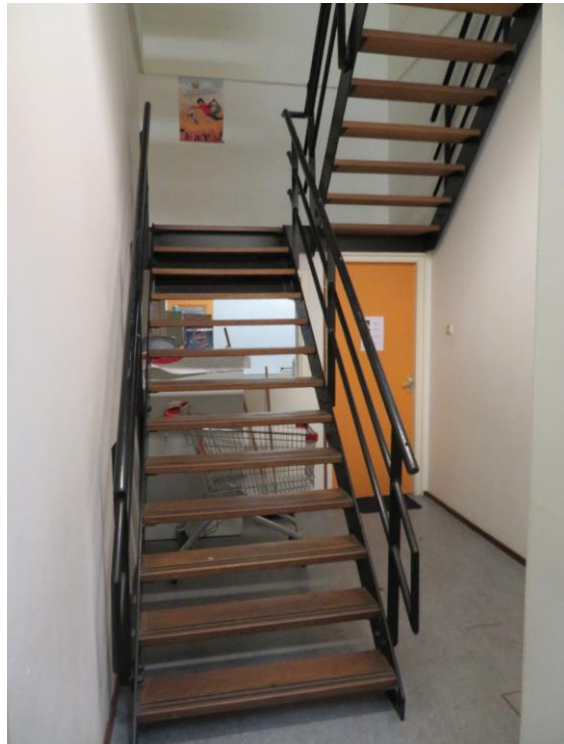

- 5) De gang op de begane grond van de G.L.O.-vleugel beschikt nog over de oorspronkelijke vloer- en wandafwerking. Er is een later toegevoegd verlaagd plafond aanwezig. De hoofdropzet van de gang is sinds de oplevering niet of nauwelijks gewijzigd. Volgens de oorspronkelijke tekeningen eindigde de gang tegen een berging en niet tegen een entree in de noordwestgevel, maar doordat de oorspronkelijke afwerkingen doorlopen tot aan de gevel kan aangenomen worden dat de tekening op dit vlak niet correct is. De hardhouten pui is in het kader van de strenger wordende brandveiligheidseisen later toegevoegd. Ter plaatse van de pui is het tegelwerk aangeheeld. De ramen en deuren van de lokalen en de toiletten zijn nog oorspronkelijk. De bossingpanelen gaan schuil achter later toegevoegde betimmeringen.

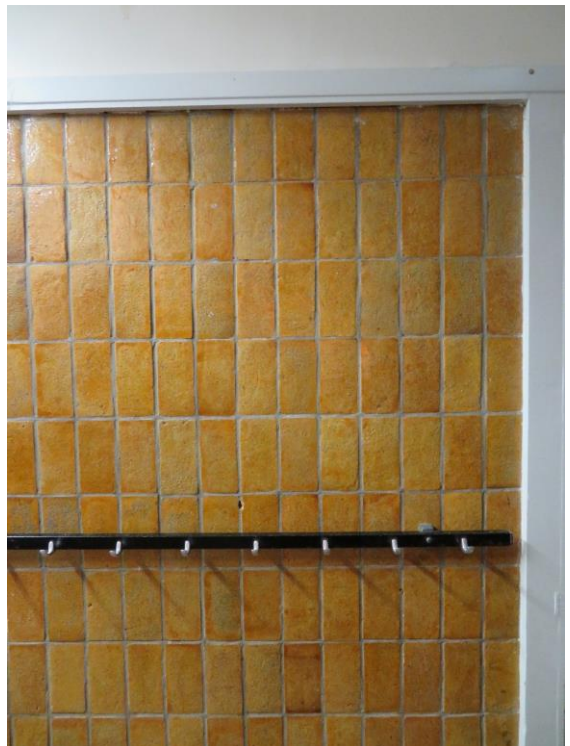

- 6) Het trappenhuis in de noordwestelijke hoek van de G.L.O.-vleugel is pas eind jaren '80 toegevoegd. Voorheen was hier een berging. De huidige trap dateert van deze verbouwing.

- 7) De gang op de eerste verdieping van de G.L.O.-vleugel beschikt nog over oorspronkelijke vloer- en wandafwerkingen. Het verlaagde plafond is later toegevoegd. De ramen en deuren van de lokalen en de toiletten zijn nog oorspronkelijk. De bossingpanelen gaan schuil achter later toegevoegde betimmeringen. De wand aan het einde van de gang is niet voorzien van wandtegels en ook het patroon van de vloertegels sluit niet goed aan op de positie van de wand. De wand moet daarom later toegevoegd zijn.

- 8) De vensterbanken zijn overal in zwart hardsteen uitgevoerd en zijn nog oorspronkelijk.

- 9) De trap naar de tweede verdieping in het hoofdtrappenhuis is modern en duidelijk jonger dan de onderliggende trappen. De onderbreking in de balustrade en de aanheling van de vloertegels benadrukken dat de trap later is toegevoegd.

- 10) De tweede verdieping was oorspronkelijk een onafgewerkte, onverwarmde bergzolder. Omstreeks 2004 is de zolder verbouwd tot volwaardige verdieping; het huidige interieur stamt uit deze verbouwing.

- 11) De centrale gang van de V.O.-vleugel is nog voorzien van de oorspronkelijk wand- en vloerafwerking. Op enig moment is er een verlaagd systeemplafond aangebracht.

- 12) De centrale gang van de V.O.-vleugel beschikt nog over de oorspronkelijke kleednissen met de kleutergarderobes. Op de wanden is steeds een grenen plank aanwezig, waarboven een cloisonné-tegel is aangebracht. Binnen de tegels is er een grote variatie in voorstelling en kleur, die dient als herkenningspunt voor de jassen.

- 13) De grote raampartijen in de wand tussen de gang en de lokalen in het gedeelte van de V.O.-vleugel dat haaks op de Hoogvlietstraat is georiënteerd, zijn later toegevoegd. Oorspronkelijk waren er al raampartijen in deze wand opgenomen, maar deze waren kleiner.

- 14) De bank in de centrale gang, vlakbij de ingang aan de Hoogvlietstraat 43 is nog oorspronkelijk en is op een later moment voorzien van beplating.

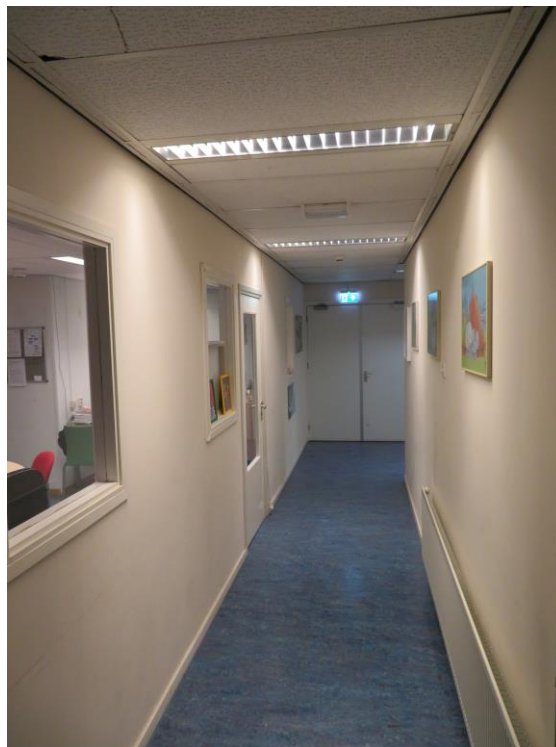
- 15) De speelzaal is nog voorzien van de oorspronkelijke tegellambrisering. In de hoeken bij de ingang zijn ook de oorspronkelijke kleuterbankjes nog aanwezig. De bank die het dichtste bij de ingang staat, gaat grotendeel schuil achter een kast.

- 16) De zolder van het evenwijdig aan de Hoogvlietstraat georiënteerde deel van de V.O.-vleugel is nog steeds in gebruik als bergzolder en heeft daarom nog steeds zijn oorspronkelijke functie. De andere zolders zullen er vergelijkbaar hebben uitgezien.

- 17) De zolder van het haaks op de Hoogvlietstraat georiënteerde deel van de V.O.-vleugel is ingevuld met een latere plattegrondindeling.

Conclusie bouwgeschiedenis

Aan het begin van de tweede kwart van 20^e eeuw breidde Rotterdam zich sterk uit in het gebied tussen het voormalige dorp Charlois en de woonwijken op het voormalige schiereiland van Feyenoord. Rekening houdend met de daarmee toenemende vraag naar onderwijs in het gebied, werden er in het stedenbouwkundige plan openbare gebouwen, waaronder een reeks van scholen opgenomen. De ontwerpen voor de individuele scholen werden gemaakt door de dienst Gemeentewerken, vanaf 1924 onder leiding van architect eerste klasse Ad van der Steur. De ontwerpen kwamen onder zijn verantwoordelijkheid tot stand, maar werden waarschijnlijk voornamelijk door de architecten Johannes Poot Jr. en Walter Dahlen uitgewerkt.

Hoewel elke school door zijn stedenbouwkundige inpassing, grootte en gebruik uniek was, is er door stilistische kenmerken sprake van een duidelijk herkenbaar ensemble. De scholen kenmerkten zich door een strak, vrij sober ontwerp in de stijl van het zakelijk expressionisme, met massieve gevels in gevlamde stenen en grote dakvlakken met oranje- of rode pannen. Dikke raamkozijnen, een plavuizen rand bij de goten en kantpannen vormden strakke lijnen waarmee de vlakken omlijnd werden. Andere specifieke ontwerpelementen waren de toepassingen van Vlaamse gevels, ramen met een roede-verdeling, getoogde toegangen en verticale bouwvolumes die de locatie van de hoofdentree benadrukten. Door de situering van een of meerdere schoolpleinen kwam het gebouw vaak vrij in zijn omgeving te staan en vormden de pleinen een overgang tussen de publiekstoegankelijke ruimte en de school. In tegenstelling tot de vroegere scholen uit de 19^e eeuw kregen ze een vaak een markante positie in het stedenbouwkundige plan, waardoor de scholen een representatief onderdeel van de omgeving en een herkenningspunt in de wijk gingen vormen.

Het scholencomplex aan de Zwartewaalstraat lag in de Tarwewijk, een wijk die eind jaren '20, begin jaren '30 tot ontwikkeling kwam. De plannen voor het complex dateerden uit 1928 en 1929 en behelsden de huisvesting van vijf scholen en twee gymzalen. De uitwerking van het complex was van de hand van Walter Dahlen en werd verdeeld over twee bestekken. Het deel dat thans bij OBS De Globe in gebruik is, viel onder bestek 693 uit 1928 en betrof de bouw van een Gymnastiekschool, een school voor het Voorbereidend Onderwijs met de aanduiding "48" en twee scholen voor het Gewoon Lager Onderwijs, te weten "A50" en "A33". De scholen werden in aaneengesloten vleugels gesitueerd, die samen de zuidoostelijke helft van het complex vormden. De Gymnastiekschool stond haaks op de Hoogvlietstraat en grensde aan de evenwijdig aan de Zwartewaalstraat gesitueerde vleugel, waar beide G.L.O.-scholen in gevestigd waren. Een L-vormige vleugel, waarvan een deel parallel aan de Hoogvlietstraat lag en een deel daar haaks op stond en grensde aan de G.L.O.-vleugel vormde de huisvesting van de V.O.-school. De V.O.-school beschikte ook over een eigen in pandige speelzaal. Het zuidoostelijke deel van het complex had daarnaast twee ommuurde speelpleinen, waarvan de zuidwestelijke ook van een wagenhuisje was voorzien.

De Gymnastiekschool bestond uit een gymzaal met enkele ondersteunende ruimten zoals een toestellenberging en een kleedruimte. De G.L.O.-vleugel had twee bouwlagen onder een zolder, waarbij beide G.L.O.-scholen een eigen bouwlaag hadden. De plattegrondindeling was volgens het corridor-principe, waarbij de lokalen naast elkaar aan een centrale gang gesitueerd waren. De zolder was alleen als bergruimte in gebruik. De V.O.-vleugel telde één bouwlaag onder een zolder en had eveneens een plattegrond volgens het corridor-principe. Hoewel de scholen in verticale of horizontale wijze aan elkaar grensden, opereerden ze individueel; er waren separate ingangen en geen doorgangen.

Het exterieur werd vormgegeven in de kenmerkende stijl waarin de in deze periode door Gemeentewerken ontworpen scholen op Zuid allemaal werden ontworpen. Tot het markantste onderdeel behoorde de toren, die de hoofdingangen van de G.L.O.-scholen markeerde.

In maart 1929 werd door de gemeente besloten over te gaan tot de bouw van dit deel van het complex, waarna de bouw al spoedig begon. Al op 4 januari 1930 werd het deel geopend, op 15 november van dat jaar gevolgd door het noordwestelijke deel van het complex.

Op een aanbouw aan de Gymnastiekschool na heeft het zuidoostelijke deel van het complex tot op heden zijn hoofdvorm behouden. Het gebruik veranderde wel en mede daardoor is het pand meermaals verbouwd.

Een belangrijke ontwikkeling vormde de samenvoeging van de twee G.L.O.-scholen tot de lagere school “Prins Willem van Oranjeschool” rond het midden van de jaren '60. Vanaf dat moment was het niet meer nodig om separate ingangen te hebben en werd ertoe overgegaan de open galerij, die de ingang tot de begane grond vormde, bij het interieur te trekken en om te vormen tot een gang, waarmee de andere ingang met de begane grond verbonden werd.

Rond diezelfde periode was de school voor het Voorbereidend Onderwijs inmiddels de kleuterschool “De Drie Populieren” geworden. Eind jaren '60 werden vrijwel alle buitendeuren en ramen vervangen. De raamkozijnen bleven grotendeels bestaan, maar werden van een nieuwe stalen of houten invulling voorzien. Begin jaren '70 ondergingen de G.L.O.-vleugel en mogelijk toen ook de Gymnastiekschool een vergelijkbare ingreep.

Eind jaren '70 werd de zolder boven het haaks op de Hoogvlietstraat georiënteerde gedeelte verbouwd tot een volwaardige verdieping en werd deze ingericht met een grote zaal voor het geven van handarbeid en het situeren van een bibliotheek. De zaal was bedoeld voor de lagere school, waarvoor er ook een doorbraak naar de gang op de eerste verdieping van de G.L.O.-vleugel werd gemaakt. Ter plaatse van een overdekte galerij in de oksel van de V.O.-vleugel werd een trappenhuis gemaakt als tweede ontsluiting voor de zaal op zolder. Rond diezelfde periode werden de kleuterschool en de lagere school samengevoegd tot basisschool “Dubbelspoor”, waarvoor interne doorgangen tussen de twee gedeelten gemaakt werden.

Eind jaren '80 werd de G.L.O.-vleugel voorzien van brandwerende puien in de gang en werd er in de noordwestelijke hoek van de plattegrond een nieuw trappenhuis gemaakt, die de begane grond en de eerste verdieping met elkaar gingen verbinden.

Rond 2003 werd ook de zolder van de G.L.O.-vleugel tot een volwaardige verdieping verbouwd, waarvoor er dakkapellen en dakramen werden toegevoegd en de trappenhuizen tot de tweede verdieping werden uitgebreid. Op de nieuwe verdieping kwamen vijf aan een centrale gang gelegen lokalen.

Vermoedelijk onderging het pand in een relatief recent verleden ook een dakrenovatie waarbij alle pannen werden vervangen door andersoortige pannen of zinken dakbedekking. Bij deze renovatie werden de kantpannen op veel plaatsen vervangen door grenen boeien en werden de goten door middel van boeien opgehoogd. Waarom de dakdetails werden gewijzigd is niet bekend; wellicht zijn de daken in deze fase van buitenaf geïsoleerd, wat een dikker dakpakket opleverde.

In de huidige situatie is het pand eigendom van Stichting BOOR en wordt het zuidoostelijke gedeelte van het complex gebruikt door OBS De Globe. De gymzaal wordt ook door andere scholen en instanties gebruikt.

Globale waardenstelling en aanbevelingen

Het gebouw van OBS De Globe is beschermd als rijksmonument. In bijlage 2 zijn de redengevende beschrijvingen bij dit aanwijzingsbesluit opgenomen.

Het vastleggen van de waardenstelling van de panden geschiedt volgens de Richtlijnen voor Bouwhistorisch Onderzoek 2009 en bestaat uit een externe en een interne waardenstelling.

Externe waardenstelling

De externe waardenstelling geschiedt volgens de volgende vijf aspecten:

- algemene historische waarden;
- stedenbouwkundige of ensemblewaarden;
- architectuurhistorische waarden;
- bouwhistorische waarden;
- gebruikshistorische waarden.

Elk van deze aspecten wordt, voor zover relevant, getoetst aan de hand van de criteria gaafheid, authenticiteit en zeldzaamheid. Bij het opstellen van de waardering wordt geen rekening gehouden met de bouwtechnische toestand, gebruikersbelangen, eventuele ontwerpoverwegingen of financiële aspecten.

Algemene historische waarden

Het pand heeft een hoge algemene historische waarde als tastbare herinnering aan de sociaal-economische ontwikkeling van de stad Rotterdam en de Tarwewijk in Charlois in het bijzonder, alsmede aan de ontwikkeling van het onderwijs aan kinderen in het Interbellum.

Stedenbouwkundige of ensemblewaarden

Het gebouw is door zijn omvang en vrijstaande ligging markant gesitueerd. Deze rol van het schoolgebouw is in het stedenbouwkundige plan voor de wijk ook nadrukkelijk nagestreefd. Het gebouw vertegenwoordigt daardoor een hoge stedenbouwkundige waarde. Het gebouw heeft daarnaast een hoge ensemblewaarde als onderdeel van een ensemble met andere schoolgebouwen gebouwen die in dezelfde bouwperiode onder de leiding van architect Ad van der Steur tot stand zijn gekomen, maar ook met schoolgebouwen uit eerdere en latere perioden. Daarnaast is er uiteraard een directe samenhang met het noordwestelijke gedeelte van het complex, aan de Zwartewaalstraat 28.

Architectuurhistorische waarden

Het schoolgebouw heeft een hoge architectuurhistorische waarde als onderdeel van het oeuvre van de dienst Gemeentewerken en de daar werkzame architecten Ad van der Steur, Johannes Poot Jr. en Walter Dahlen. Het gebouw heeft een zorgvuldige en afgewogen architectonische detaillering in een zakelijk expressionistische stijl, die typisch en zeer herkenbaar is voor de scholen die Gemeentewerken in deze periode voor de opkomende wijken op Zuid ontwierp. De opzet van het gebouw past in de typologie van het reeds langere tijd gangbare corridormodel en de vrijstaande positie tussen twee schoolpleinen plaatst het pand duidelijk in de periode waarin het pand gebouwd werd, en waarin de ontwikkeling van het onderwijs een sterke groei nam. Zowel het exterieur als het interieur zijn overwegend gaaf bewaard gebleven en houden de tastbare herinnering aan de oorspronkelijke opzet van het gebouw levend. Ook om deze redenen heeft het gebouw een hoge architectuurhistorische waarde. Beperkende elementen voor de waardering zijn de latere aanpassingen die het gebouw heeft ondergaan en die hebben geleid tot een verarming van de fijnere detaillering. In de gevels betreft dit bijvoorbeeld de vervanging van de ramen in een ander materiaal en zonder roedeverdeling, het vervangen van de geprofileerde deuren door vlakke deuren en het van vlakke beplating voorzien van bestaande deuren. In de dakvlakken gaat het om de

vervanging van de oorspronkelijke dakpannen door andersoortige pannen en dakbedekking, alsmede om de aanpassing van het gootdetail en de aansluiting van gevels op daken door de toevoeging van een klassiek geprofileerde boei. In het interieur betreft dit de beplating waarmee binnendeuren zijn vlakgemaakt en de verlaagde plafonds die verspreid door het pand aanwezig zijn.

Bouwhistorische waarden

Het gebruik van materialen als graniet, plavuizen, keramische elementen, gevlamde bakstenen en geglazuurde tegels plaatsen het pand duidelijk in de bouwperiode en vormen herkenbare elementen uit de ontwerpstyl van de dienst Gemeentewerken uit het Interbellum. Het enigszins sobere, plastische ontwerp wordt door kostbare toevoegingen van decoratief smeedijzer, kant- en knikpannen, bijzondere kozijn- en raamuitvoeringen en elementen in natuursteen en bouwaardewerk een rijk geheel. Het pand vertegenwoordigt op bouwhistorisch gebied daarom een hoge cultuurhistorische waarde.

Gebruikshistorische waarden

Het gebouw vertegenwoordigt een hoge gebruikshistorische waarde als gaaf bewaard gebleven voorbeeld van een schoolgebouw uit het tweede kwart van de 20^e eeuw. Het ontwerp conform het gangbare corridormodel is representatief voor de bouwperiode en bevat herkenbare aandachtspunten waaraan op dat moment belang werd gehecht voor een goede leeromgeving: goed geventileerde lokalen, grote daglichtopeningen en ruimte voor lichamelijke beweging. De nog aanwezige toepassingen van gebruikgebonden elementen, zoals de cloisonne-tegels in de kleuterkleednissen en de kinderbankjes in de speelzaal, verwijzen duidelijk naar het oorspronkelijke gebruik, dat feitelijk nooit gewijzigd is. Ook deze elementen zijn gaaf bewaard gebleven, hetgeen de gebruikshistorische waarde verhoogt.

Interne waardenstelling

De interne waardenstelling is op de tekeningen in bijlage 3 gedetailleerd weergegeven. Hieruit is herleidbaar welke delen van het gebouw welke cultuurhistorische waarde vertegenwoordigen, waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen de volgende waarden:

- Hoge cultuurhistorische waarde (blauw aangeduide onderdelen): behoud noodzakelijk
- Positieve cultuurhistorische waarde (groen): behoud wenselijk
- Onbekend (paars): Nader onderzoek wenselijk
- Indifferente cultuurhistorische waarde (geel): behoud niet noodzakelijk

Waardestelling exterieur bouwmassa

De oorspronkelijke onderdelen van het exterieur van het pand, waaronder de gevels en de daken, hebben een hoge cultuurhistorische waarde als drager van het oorspronkelijke ontwerp. Latere wijzigingen zoals de aanpassing van de gevelindeling bij de entree van de Gymnastiekschool, de zuidwestgevel van de speelzaal of de dichtgezette entree naast de hoofdingang zijn niet van waarde. Hetzelfde geldt voor toevoegingen, zoals de aanbouw van de Gymnastiekschool en de dakramen en dakkapellen bij de verbouwde zolders. De latere technische aanpassingen, zoals de vervanging van de dakbedekkingen, ramen en deuren en de toevoegingen van boeien zijn eveneens van een indifferente cultuurhistorische waarde. Doordat deze het beeld op het oorspronkelijke ontwerp vertroebelen en ze een verarming van de zorgvuldige architectuur van het gebouw vormen is er zelfs sprake van een negatieve waarde voor het monument. Oorspronkelijke onderdelen die tijdens deze wijzigingen zijn hergebruikt en mogelijk nog redelijk intact aanwezig zijn, zoals de kozijnen, zijn nog wel van een hoge cultuurhistorische waarde als restanten van het oorspronkelijke ontwerp en dragers van bouwhistorische sporen.

Waardenstelling interieur

Alle oorspronkelijke gebouwonderdelen, zoals de bouwkundige hoofdstructuur van wanden en vloeren, gemetselde rookgas- en ventilatiekanalen, kapconstructies, schoorstenen alsmede de nog bewaard gebleven interieurelementen en -afwerkingen zijn in basis van hoge cultuurhistorische waarde, omdat deze de tastbaar bewaard gebleven herinnering aan het gebruik van het pand vormen en een hoge bouw- en architectuurhistorische waarde hebben. Oorspronkelijke gebouwonderdelen die niet direct bijdragen aan de beleving van het oorspronkelijke ontwerp hebben een positieve cultuurhistorische waarde. Onderdelen die aan latere wijzigingen toebehoren zijn van een indifferente cultuurhistorische waarde.

Aanbevelingen

Achter de huidige, niet-monumentale afwerkingen van het pand bevinden zich naar mogelijk nog thans buiten beeld gebleven bouwsporen. Het is aan te bevelen om een aanvullende inspectie naar bouwhistorische sporen te doen op het moment dat er bij toekomstige wijzigingen niet-monumentale afwerklagen, zoals de verlaagde plafonds en de beplatingen op de verschillende binnendeuren, verwijderd worden en er aanpassingen voorzien zijn aan de achterliggende constructies. Ook is aan te bevelen bij een eventueel plan voor aanpassing van de buitenkozijnen en ramen nader onderzoek te doen om na te kunnen gaan hier nog oorspronkelijke onderdelen aanwezig zijn en de waardenstelling verder te kunnen aanscherpen.

Bronnen

- A. van der Schoor, De dorpen van Rotterdam, 2013
- P. van de Laar / M. van Jaarsveld, Historische atlas van Rotterdam, 2015
- J. Nieuwenhuis, Mensen maken een stad, 1955
- A. Bruinzeel / D. Mout / J. van den Berg, Het Charlois van Toen, 1985
- P. Opmeer, Charlois 100 jaar Rotterdam, 1995
- R. Stenvert, Monumenten in Nederland, 2004
- A. Gielen, Ad van der Steur (1893-1953), 2002
- J. de Graaf, Architectuur en stedenbouw in Rotterdam 1850-1940, 1997
- J.A.C. Tillema, Johannes Poot
- www.delpher.nl
- Diverse adresboeken, beeld- en kaartmateriaal en archieven uit het Stadsarchief

Overige illustraties en foto's door de auteurs.

Bijlage 1: Redengevende beschrijving

Complexnummer: 529864

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 21
F 033 421 77 99
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

Scholencomplex Zwartewaalstraat

Aantal complexonderdelen

3

Monumentnummers van complexonderdelen

529865, 529866, 529867

Woonplaats

Rotterdam

Gemeente

Rotterdam

Provincie

Zuid-Holland

Hoofdadres van hoofdobject

Hoogvlietstraat 43, 3081 ST Rotterdam

Complexomschrijving

Complexomschrijving

Inleiding

SCHOLENCOMPLEX "Zwartewaalstraat", gebouwd in twee fasen (1928-1929/1929-1930) in Zakelijk Expressionistische stijl. Het complex bestaat uit 3 onderdelen: 1) Een SCHOOLGEBOUW, oorspronkelijk gebouwd als dubbele school voor Gewoon Lager Onderwijs (GLO) annex bewaarschool (1928-1929); 2) Een SCHOOLGEBOUW, oorspronkelijk gebouwd als dubbele GLO-school (1929-1930); 3) Een GYMNASIEKGEBOUW. Het scholencomplex is ontworpen binnen de Rotterdams Dienst Gemeentewerken, Hoofdafdeling III Stadsuitbreiding en Gebouwen, waar A. van der Steur op dat moment afdelingshoofd was. Als uitvoerende architecten waren respectievelijk J. Poot jr. en W. Dahlen betrokken. Onder Van der Steurs verantwoordelijkheid kwam in deze periode een groot aantal nieuwe scholen tot stand in Rotterdam, die door hun karakteristieke architectuur en de complexmatige aanleg vaak een opvallende positie innemen in de stad. Het scholencomplex is centraal gelegen in de Tarwewijk en gesitueerd op een rechthoekig terrein, waarbij de verschillende vleugels drie rechthoekige speelterreinen omsluiten.

N.B. De kozijnen zijn tijdens een renovatie in 1997 vervangen door houten kozijnen zonder roedenverdeling.

Omschrijving

Het scholencomplex bestaat uit twee rechthoekige vleugels parallel aan de Zwartewaalstraat, die door middel van

een hek met elkaar verbonden zijn; een bewaarschool aan de Hoogvlietstraat met een L-vormige plattegrond die hier haaks op staat en twee gekoppelde gymnastieklokalen met een U-vormige plattegrond, haaks op de hoofdvleugel. Het complex wordt gekenmerkt door twee torens aan de uiteinden van elk der schoolgebouwen. De scholen zijn opgetrokken in baksteen en hebben zadeldaken met rode pannen, houten bakgoten en schoorstenen dwars op de nok. De houten vensterkozijnen - merendeels vierkant en in oorsprong met roedenverdeling - zijn voorzien van bakstenen waterdorpels met ver uitstekende hoekstenen. In de kappen bevinden zich hoger doorgetrokken puntgevels met ingestoken zadeldaken.

Waardering

Scholencomplex "Zwartewaalstraat", van algemeen belang vanwege de architectuurhistorische, cultuurhistorische, typologische, stedenbouwkundige en ensemblewaarde. Tevens van belang als karakteristiek voorbeeld van het complexmatige schooltype dat tot stand kwam onder de verantwoordelijkheid van architect A. van der Steur in de periode dat hij chef was van de Hoofdafdeling III Stadsuitbreiding en Gebouwen van de Rotterdamse Dienst Gemeentewerken.

Monumentnummer*: 529865

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 23 april 2007
Kadaster deel/nr: 52050/133

Complexnummer

529864

Complexnaam

Scholencomplex Zwartewaalstraat

*Woonplaats**

Rotterdam

*Gemeente**

Rotterdam

*Provincie**

Zuid-Holland

*Straat**

Hoogvlietstraat

*Nr**

43

*Toev.**

*Postcode**

3081 ST

*Woonplaats**

Rotterdam

Situering

Locatie

Hoogvlietstraat

25

3081 ST

Rotterdam

Zwartewaalstraat

38

3081 HZ

Rotterdam

*Kadastrale gemeente**

Charlois

*Sectie**

G

*Kad. object**

Appartement

Grondperceel

6135

*Rijksmonumentomschrijving***

Inleiding

SCHOOLGEBOUW naar zakelijk-expressionistisch ontwerp van J. Poot jr. en W. Dahlen, deel uitmakend van het scholencomplex "Zwartewaalstraat", in 1928-1929 gebouwd als dubbele school voor Gewoon Lager Onderwijs annex bewaarschool en gesitueerd op het zuidoostelijke deel van het terrein.

Omschrijving

Het schoolgebouw bestaat uit drie geschakelde rechthoekige vleugels; één parallel aan de Zwartewaalstraat, één parallel aan de Hoogvlietstraat en één dwars hierop die deze twee verbindt. De vleugel aan de Zwartewaalstraat omvat twee bouwlagen en de overige vleugels één bouwlaag. Het gebouw is voorzien van zadeldaken, gedekt met rode pannen. Tegen de zuidoostzijde van de vleugel langs de Zwartewaalstraat bevindt zich een toren met een lage uitbouw waarin zich het trappenhuis en de hoofdingang bevinden. De gevel van de GLO-school aan de Zwartewaalstraat is voorzien van een ritmering van drie terugliggende traveeën met puntgeveltjes met daarin een smal en hoog venster. De gevel bevat, op beide bouwlagen, in het midden twee maal zes vensters met aan weerszijden drie vensters. De achtergevel van deze vleugel is op de begane grond in het midden voorzien van een dubbele deur met aan weerszijden tien vensters. De verdieping bevat vier maal afwisselend twee smalle en twee bredere vensters. In de kap zijn drie terugliggende puntgeveltjes aangebracht met in elk daarvan een smal en hoog

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

venster. De noordwestgevel van de bewaarschool heeft aan de linkerkant een puntgevel, met daarin links de hoofdingang met getoogde dubbele deur en ingangsportaal. Rechts van het portaal bevinden zich twee vensters en daarboven een hoog en smal venster. Rechts van de puntgevel bevindt zich een lager bouwvolume met daarin zes vensters. De kap bevat vier lage brede vensters. De noordoostelijke gevel van de bewaarschool aan de Hoogvlietstraat heeft een ritmering van drie terugliggende puntgevels, waarbij de meest rechtse groter is dan de andere twee. De puntgevels bevatten ieder een hoog, smal venster en zijn door middel van een spaarveld visueel verbonden met een venster op de begane grond. De grotere rechter puntgevel is verbonden met een driedubbel venster, terwijl de andere twee verbonden zijn met een enkel rechthoekig venster. Links van de linker puntgevel bevindt zich respectievelijk een klein vierkant venster en rechts daarvan twee rechthoekige. Links van de middelste puntgevel bevinden zich vier rechthoekige vensters. Links van de rechter puntgevel bevinden zich vier rechthoekige vensters. De achtergevel van de bewaarschool aan de Zwartewaalstraat heeft aan de zuidoostelijke kant een terugspringend en lager bouwvolume met daarin twee grote vensters en een dubbele openslaande deur, daarboven bevinden zich drie lage vensters. De rest van de gevel bevat in het midden een getoogde deur met daartussen twee maal zeven rechthoekige vensters. Aan de rechterkant bevindt zich een poort met een hek, waarachter een deur. De kap bevat aan de rechterzijde een terugliggend puntgeveltje met daarin een smal en hoog venster. De korte gevel aan de Blankenburgstraat heeft een puntgevel en een centraal gesitueerd venster, met daarboven een dubbele deur met hijsbalk. Aan de zuidwestelijke kant van de gevel aan de Blankenburgstraat bevindt zich in de toren de hoofdingang van de GLO-school met ingangsportaal en getoogde deur. Rechts daarvan bevindt zich een symmetrisch deel dat in het midden acht hoge vensters bevat met aan weerszijden een getoogde deur. De hoek van de Blankenburgstraat en de Zwartewaalstraat wordt afgesloten door een bakstenen muur met gietijzeren traliewerk. Op de hoek bevindt zich een opslaggebouw van één bouwlaag hoog opgetrokken op een rechthoekige plattegrond onder een zadeldak met rode pannen. De noordoostzijde bevat een enkele deur; de rest van de gevels is blind.

De dubbele GLO-school bevat op de begane grond en de verdieping zes geschakelde leerlokalen met grote vensters aan de (westelijke) voorgevelzijde. Aan de (oostelijke) achterzijde bevindt zich de gang met kleednissen. De lokalen zijn aan de gangzijde voorzien van kleinere vensters. Op de begane grond bevindt zich in het midden van de gang een dubbele deur die toegang biedt tot het speelterrein achter het gebouw. De bewaarschool bevat vijf in een L-vorm geschakelde speelleerlokalen, waarbij in de hoek de keuken, trap en toiletruimte zijn gesitueerd. Aan het einde van de lange zijde van de L bevindt zich een speellokaal. De lokalen zijn voorzien van grote vensters aan de zuidelijke en westelijke (achter)gevel. Aan de noordelijke en oostelijke zijde bevindt zich de rondlopende gang met kleednissen. Het interieur bevat in de gangen en de trappenhuizen lambriseringen van geel-bruine tegels met een zwarte plint en enkele siertegels met onder andere diermotieven en schepen. De trappenhuizen bevatten trapleuningen met abstract siertraliewerk en houten leuningen.

Waardering

Uit 1928-1929 daterend schoolgebouw in zakelijk-expressionistische trant als beeldbepalend en historisch-functioneel onderdeel van het scholencomplex "Zwartewaalstraat" van algemeen belang vanwege de architectuurhistorische, cultuurhistorische, typologische, stedenbouwkundige en ensemblewaarde. Tevens van belang als karakteristiek voorbeeld van het complexmatige schooltype dat tot stand kwam onder de verantwoordelijkheid van architect A. van der Steur in de periode dat hij chef was van de Hoofdafdeling III Stadsuitbreiding en Gebouwen van de Rotterdamse Dienst Gemeentewerken.

Hoofdcategorie

Subcategorie

Functie

Cultuur, gezondheid en wetenschap

Onderwijs en wetenschap

Schoolgebouw

Monumentnummer*: 529866

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 23 april 2007
Kadaster deel/nr: 52050/133

Complexnummer

529864

Complexnaam

Scholencomplex Zwartewaalstraat

*Woonplaats**

Rotterdam

*Gemeente**

Rotterdam

*Provincie**

Zuid-Holland

*Straat**

Zwartewaalstraat

*Nr**

28

*Toev.**

Hoogvlietstraat

29

*Postcode**

3081 HZ

3081 ST

*Woonplaats**

Rotterdam

Rotterdam

Situering

Locatie

*Kadastrale gemeente**

Charlois

Charlois

*Sectie**

G

G

*Kad. object**

Appartement

Grondperceel

6135

6134

*Rijksmonumentomschrijving***

Inleiding

SCHOOLGEBOUW, naar zakelijk-expressionistisch ontwerp van J. Poot jr. en W. Dahlen, deel uitmakend van het scholencomplex "Zwartewaalstraat", in 1929-1930 gebouwd als dubbele bewaarschool en gesitueerd op het noord-westelijke deel van het terrein.

Omschrijving

Het schoolgebouw is opgetrokken op een rechthoekige plattegrond en telt twee bouwlagen onder een zadeldak met rode pannen. De school is opgetrokken in baksteen en bevat houten vensterkozijnen. De voorgevel aan de Zwartewaalstraat bevat drie terugliggende puntgeveltjes in de kap, met daarin smalle en hoge vensters. Beide bouwlagen bevatten in het midden twee maal zes vensters en drie vensters aan weerszijden. De vensters ter hoogte van de begane grond hebben een smaller ondervenster zonder roedenverdeling met een breder vierledig 'bovenlicht' met roedenverdeling. De vensters op de verdieping zijn zesledig en voorzien van roedenverdeling. Aan de noordwestelijke kant bevindt zich de toren met de lage uitbouw. De uitbouw bevat twee rondbogen en de toren bevat een hoog en smal venster. De toren bevat op de begane grond een enkele deur en op de verdieping een smal en hoog venster. De uitbouw bevat een enkele deur. De gevel die naar de Hoogvlietstraat is gekeerd is symmetrisch opgebouwd met twee terugliggende puntgeveltjes. De begane grond bevat een rij van 29 rechthoekige vensters, die

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

aan de onderzijde verbonden zijn door middel van een doorlopende onderdorpel en aan de bovenzijde door middel van een doorlopende waterlijst. De verdieping bevat vier maal afwisselend twee smalle en drie bredere vensters. De hoek van de Hoogvlietstraat en de Gaesbeekstraat wordt afgesloten door middel van een bakstenen muurtje met aan de Gaesbeekstraat een opslaggebouwtje van één bouwlaag hoog, opgetrokken op een rechthoekige plattegrond onder een zadeldak. De noordwestelijke gevel bevat een enkele deur; de rest van de gevels is blind.

Het gebouw bevat op elke bouwlaag speelleerlokalen met grote vensters aan de (westelijke) voorgevelzijde. Aan de oostelijke zijde is de doorlopende gang met kleednissen gesitueerd, voorzien van kleinere vensters. In het interieur bevinden zich lambriseringen van gele tegels met een plint van zwarte tegels in de gangen en de trappenhuisen. Het trappenhuis bevat trapleuningen met geometrisch siertraliewerk en houten leuning.

Waardering

Uit 1929-1930 daterend schoolgebouw in zakelijk-expressionistische trant als beeldbepalend en historisch functioneel onderdeel van het scholencomplex "Zwartewaalstraat" van algemeen belang vanwege de architectuurhistorische, cultuurhistorische, typologische, stedenbouwkundige en ensemblewaarde. Tevens van belang als karakteristiek voorbeeld van het complexmatige schooltype dat tot stand kwam onder de verantwoordelijkheid van architect A. van der Steur in de periode dat hij chef was van de Hoofdafdeling III Stadsuitbreiding en Gebouwen van de Rotterdamse Dienst Gemeentewerken.

Hoofdcategorie

Cultuur, gezondheid en wetenschap

Subcategorie

Onderwijs en wetenschap

Functie

Schoolgebouw

Monumentnummer*: 529867

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 23 april 2007
Kadaster deel/nr: 52050/133

Complexnummer

529864

Complexnaam

Scholencomplex Zwartewaalstraat

*Woonplaats**

Rotterdam

*Gemeente**

Rotterdam

*Provincie**

Zuid-Holland

Locatienaam

BY Zwartewaalstraat 28, Rotterdam

Locatieomschrijving

*Kadastrale gemeente**

Charlois

*Sectie**

G

*Kad. object**

Charlois

Appartement

Grondperceel

6133

6135

*Rijksmonumentomschrijving***

Inleiding

GYMNASTIEKGEBOUW met twee gymnastieklokalen, naar zakelijk-expressionistisch ontwerp van J. Poot jr. en W. Dahlen, deel uitmakend van het SCHOLENCOMPLEX "Zwartewaalstraat", gebouwd in twee fasen. Het eerste, meest zuidoostelijk gelegen gymnastieklokaal, is gebouwd in 1928-1929 en bij de bouw van een tweede schoolgebouw werd in 1929-1930 een tweede gymnastieklokaal toegevoegd.

Omschrijving

Het gymnastiekgebouw is opgetrokken op een U-vormige plattegrond en omvat een bouwlaag onder een zadeldak met rode pannen. Het gebouw is opgetrokken in baksteen en bevat houten vensterkozijnen met een natuurstenen onderdorpel. De gevel die is gericht op de Gaesbeekstraat wordt gedomineerd door drie grote puntgevels, met daarin telkens drie smalle, hoge vensters. De gevel aan de Hoogvlietstraat bestaat uit twee grote puntgevels met daartussen een lager gedeelte met in het midden twee lage brede vensters en aan weerszijden twee getoogde deuren. De zuidgevel die is gericht op het speelpleintje is vrijwel identiek aan die gericht op de Gaesbeekstraat met drie puntgevels met daarin smalle lange vensters, maar bevat aan weerszijden dubbele getoogde deuren. De achtergevels bevatten ieder drie maal drie smalle, hoge vensters. De plattegronden van de twee gymnastieklokalen zijn gespiegeld, waarbij zich in de vleugel aan de Hoogvlietstraat de kleed- en wasruimten bevinden terwijl zich in de dwarse vleugels de gymnastiekzalen bevinden.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Waardering

Uit 1928-1930 daterend gymnastiekgebouw in zakelijk-expressionistische trant als historisch-functioneel onderdeel van het Scholencomplex "Zwartewaalstraat" van algemeen belang vanwege de architectuurhistorische, cultuurhistorische, typologische, stedenbouwkundige en ensemblewaarde. Tevens van belang als karakteristiek voorbeeld van het complexmatige schooltype dat tot stand kwam onder de verantwoordelijkheid van architect A. van der Steur in de periode dat hij chef was van de Hoofdafdeling III Stadsuitbreiding en Gebouwen van de Rotterdamse Dienst Gemeentewerken.

Hoofdcategorie

Cultuur, gezondheid en wetenschap

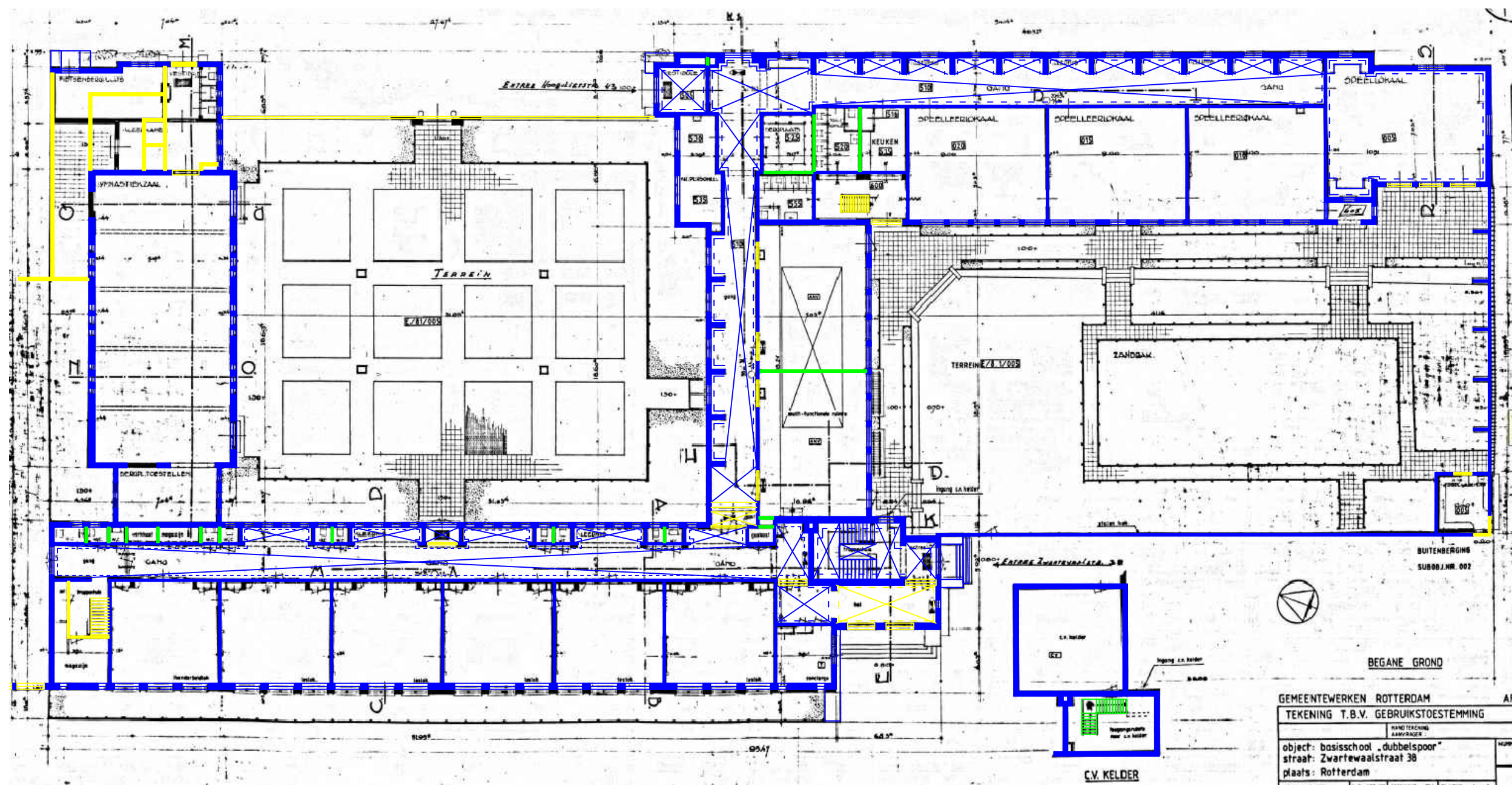
Subcategorie

Onderwijs en wetenschap

Functie

Schoolgebouw

Bijlage 2: Grafische weergave van de globale waardenstelling

TEKENINGEN OP BASIS VAN:

Diverse tekeningen uit het archief "Tekeningen Openbare Werken / Dienst van Gemeentewerken Rotterdam Stadsarchief"

- Hoge cultuurhistorische waarde
- Positieve cultuurhistorische waarde
- Indifferente cultuurhistorische waarde
- Cultuurhistorische waarde onbekend
- X

 Vloerveld
- X

 Plafondafwerking
- X

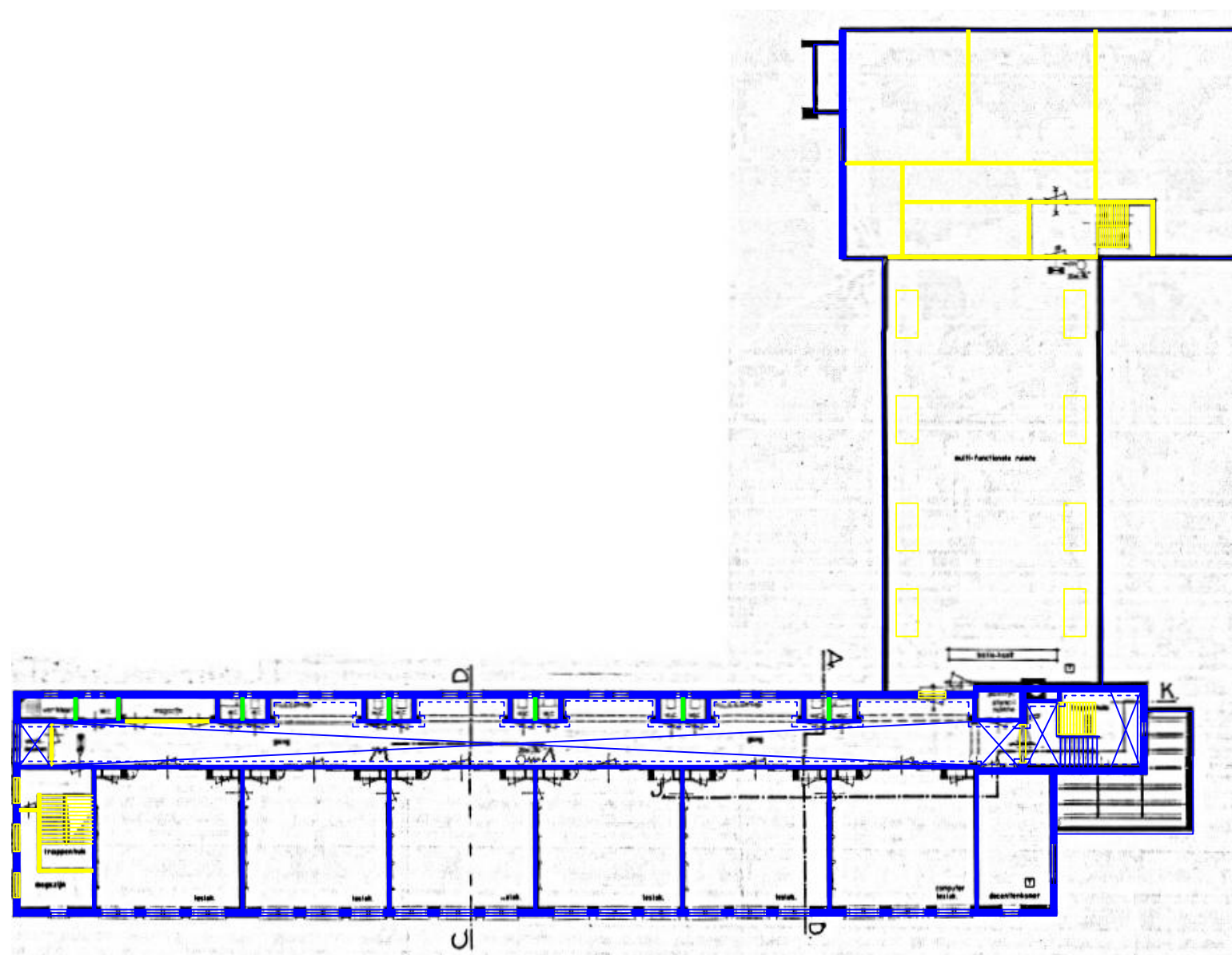
 Wandafwerking

Project:	Scholencomplex Zwartewaalstraat 38, te Rotterdam		
Onderwerp:	Indicatieve waardestelling - begane grond		
Datum:	14-12-2020	Getekend:	
Werknummer:	520	Tekeningnummer:	I-01
		Schaal:	n.v.t.

Polderman

bureau voor monumenten- en restauratieadvies

Eendrachtsweg 67, 3012 LG Rotterdam
tel. (010) 4363250
info@bureaupolderman.nl / www.bureaupolderman.nl

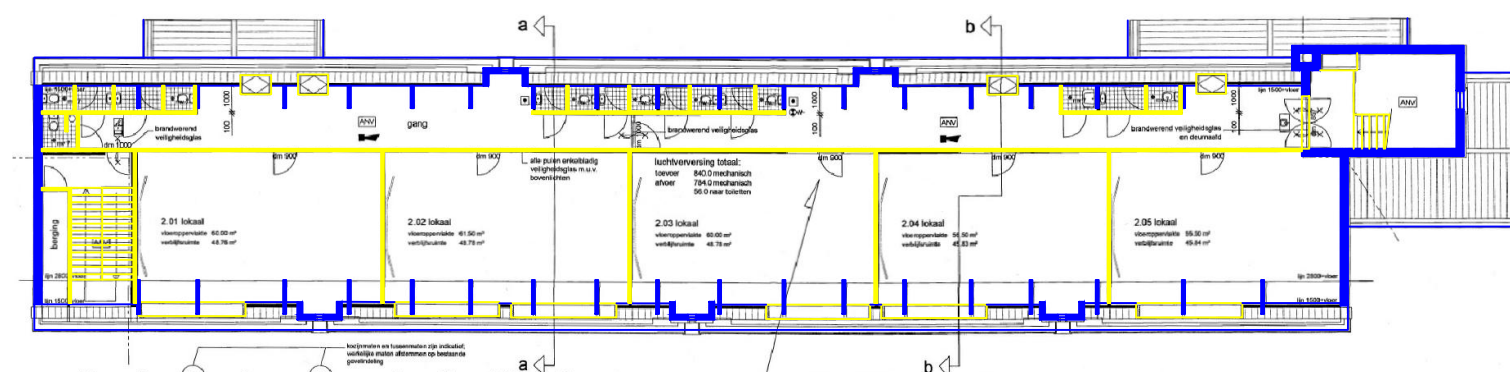

- Hoge cultuurhistorische waarde
- Positieve cultuurhistorische waarde
- Indifferente cultuurhistorische waarde
- Cultuurhistorische waarde onbekend
- Vloerveld
- Plafondafwerking
- Wandafwerking

TEKENINGEN OP BASIS VAN:

Diverse tekeningen uit het archief "Tekeningen Openbare Werken / Dienst van Gemeentewerken Rotterdam Stadsarchief"

Project: Scholencomplex Zwartewaalstraat 38, te Rotterdam			Polderman bureau voor monumenten- en restauratieadvies Eendrachtsweg 67, 3012 LG Rotterdam tel. (010) 4363250 info@bureaupolderman.nl / www.bureaupolderman.nl
Onderwerp: Indicatieve waardestelling - eerste verdieping			
Datum: 14-12-2020	Getekend: 	Formaat: A3	
Werknummer: 520	Tekeningnummer: I-02	Schaal: n.v.t.	

- Hoge cultuurhistorische waarde
- Positieve cultuurhistorische waarde
- Indifferente cultuurhistorische waarde
- Cultuurhistorische waarde onbekend
- Vloerveld
- Plafondafwerking
- Wandafwerking

TEKENINGEN OP BASIS VAN:

Diverse tekeningen uit het archief "Tekeningen Openbare Werken / Dienst van Gemeentewerken Rotterdam Stadsarchief"

Project: Scholencomplex Zwartewaalstraat 38, te Rotterdam			Polderman bureau voor monumenten- en restauratieadvies Eendrachtsweg 67, 3012 LG Rotterdam tel. (010) 4363250 info@bureaupolderman.nl / www.bureaupolderman.nl
Onderwerp: Indicatieve waardestelling - tweede verdieping			
Datum: 14-12-2020	Getekend: 	Formaat: A3	
Werknummer: 520	Tekeningnummer: I-03	Schaal: n.v.t.	

Eendrachtsweg 67, 3012 LG Rotterdam
tel. (010) 4363250
info@bureaupolderman.nl / www.bureaupolderman.nl